

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Полянська І. В., Чернявська С. М.

**ТРЕНІНГ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ТЕСТУВАННЯ
ТА МОДУЛІВ З ДИСЦИПЛІН «УКРАЇНСЬКА МОВА
ЯК ІНОЗЕМНА» ТА «МОВА НАВЧАННЯ»
В АСПЕКТІ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ КОНЦЕПЦІЇ
КОМУНІКАТИВНО-ІНТЕНЦІЙНОЇ МОДЕЛІ**

Навчальний посібник

Затверджено
редакційно-видавничою
радою НТУ «ХПІ»,
протокол № 1 від 16.01.2019 року

Харків
НТУ «ХПІ»
2019

УДК 811.161.1(075)

П 54

Рецензенти:

О. Л. Заверющенко, канд. філол. наук, доцент кафедри документознавства та української мови Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»;

Т. І. Дементьєва, канд. пед. наук, доцент кафедри мовної підготовки Харківського національного університету радіоелектроніки

Полянська І. В., Чернявська С. М.

П 54 Тренінг іноземних студентів щодо підготовки до тестування та модулів з дисципліни «Українська мова як іноземна» та «Мова навчання» в аспекті інтеграційної концепції комунікативно-інтенційної моделі : навч. посіб. / І. В. Полянська, С. М. Чернявська. – Харків : НТУ «ХПІ», 2019. – 162 с.

ISBN

Посібник є складником Методичної бази, що вона стратегічно реалізує концептуальні ідеї інноваційного проекту «Комунікативно-інтенційна модель як нова біобалансована еволюційна освіта» (КІМ як НБЕО), який автори досліджують, апробують та впроваджують на кафедрі протягом останніх років. Подано матеріали та завдання для підготовки іноземних студентів до тестування та модульних контролів. Призначено для студентів-іноземців усіх спеціальностей.

УДК 811.161.1(075)

ISBN

© І. В. Полянська, С. М. Чернявська, 2019.

ПЕРЕДМОВА

Навчальний посібник базований на матеріалах методичної бази, створеної для стратегічної реалізації концептуальних ідей інноваційного проекту «Комунікативно-інтенційна модель як нова біозбалансована еволюційна освіта» (КІМ як НБЕО). Цей проект автори досліджують, апробують та впроваджують на кафедрі протягом останніх років. Подано матеріали та завдання для підготовки іноземних студентів до тестування та модульних контролів. У навчальному посібнику втілюється інтеграційна концепція КІМ як НБЕО. Інтеграційна ідея виявляється сукупністю розгалужених структурно-змістовних особливостей, що вони є насправді своєрідними зауваженнями щодо оптимального конструктивного використання практикуму в навчальному процесі. Перелічимо їх за параметром зростання логічної значущості.

1. Матеріал подано двома мовами (українською та мовою навчання – російською), що задовольняє актуальні потреби обох дисциплін: «Українська мова як іноземна» та «Мова навчання». Щодо методики викладання, то двомовна репрезентація матеріалу має тотально активувати чуття мови, мовну інтуїцію, мовну здогадку студента під час сприйняття текстів українською мовою, а також сприяти подоланню лінгвістичного та психологічного бар'єрів.

2. Кожний модуль містить завдання, що вони активують усі різновиди необхідної мовної діяльності: читання, писемне мовлення, говоріння, аудіювання, комунікація, врахування інтенції. Останнє має сприяти розвитку усвідомленого ставлення студента не тільки до вивчення мови, а й в цілому до його функціонування в складних умовах інформаційно-комунікативного простору.

3. Матеріали посібника відображають також стильову та жанрову поліваріантність та поліверсійність сучасного мовлення. Це репрезентовано різноманітністю стилів та жанрів: у науковому стилі в його навчальній версії у різних галузях (економічній, історичній, філософській,

комп'ю-терній тощо); публіцистичному (ЗМІ, есе); розмовному (діалогічне, полілогічне мовлення); офіційно-діловому стилі (ОДС) (у жанрі заяв, доповідних записок, резюме, рекламних повідомлень тощо); також у художньому стилі (оповідання).

4. Тренінг враховує індивідуальні особливості студентів та рівень їх мовної підготовки. Задля цього кожний модуль подано у п'яти варіантах зі зростанням складності завдань від найпростішого (перший варіант із зразками виконання вправ) для непідготовлених студентів до найскладнішого (п'ятий варіант) для обізнаних студентів найвищого рівня підготовки.

5. У преамбулах до модулів подано досконале роз'яснення щодо виконання кожного завдання, а також щодо максимальної кількості балів за кожний вид роботи задля актуалізації самооцінювання студентів та підвищення мотиваційних чинників. Наприкінці посібника подано список базових підручники, які містять необхідну інформацію для виконання модулів та тестів, якщо студент працює самостійно.

6. Матеріали та завдання можна використовувати під час підготовки до контролів, а також як навчально-тренувальні тренінгові вправи задля формування та вироблення автоматизму необхідних мовних навичок та умінь. Для розвитку усвідомленості студентів (що є концептуальною суперідеєю КІМ як НБЕО) у преамбулах також чітко сформульовані навички, які студент тренує завдяки виконанню певних завдань.

7. Наприкінці практикуму подано матеріали для аудіювання (МА), які містять основний текст (або діалог), а також питання викладача до цього тексту (діалогу) задля перевірки адекватного сприйняття студентом засвоєної інформації. Аудіювання також передбачає подальшу комунікацію студента та викладача щодо поданої інформації в тексті (або в діалозі).

Бажаємо студентам і викладачам конструктивного та зацікавленого навчання з використанням нашого посібника!

Список скорочень

КІМ як НБЕО – комунікативно-інтенційна модель як нова біозбалансована еволюційна освіта

МА – Матеріали для аудіювання

М-1 – Модуль 1

В-1 – Варіант 1

ОДС – офіційно-діловий стиль

УНР – Українська народна республіка

СКС – соціально-культурна сфера

ХЛ – художня література

АМА – Американська Асоціація з маркетингу

НТП – науково-технічний прогрес

МОВА НАВЧАННЯ

МОДУЛИ 1-4

ПРЕАМБУЛА

МОДУЛЬ № 1 – обучение навыкам выделения главной информации в предложении и составления планов (проводится на 8-ой неделе после выполнения студентами всех заданий и видов работы в соответствии с учебным планом).

I. Чтение. Прочитайте текст, выполните лексико-грамматические задания и составьте план к тексту (25 баллов).

II. Аудирование и коммуникация. Прослушайте небольшой текст (или диалог) (МА; М-1) выполните задания, ответьте на вопросы преподавателя. Диалог по тексту (15 баллов).

III. ОДС Составьте предложенный документ, подчеркните в нем все реквизиты и языковые клише (10 баллов).

IV. Письмо. Напишите эссе на предложенную тему (0,5 – 1 страница) (30 баллов).

V. Говорение. Составьте монолог по плану на предложенную тему (20 баллов).

Образцы вариантов даются по степени возрастания уровня сложности, т.е. первый вариант предлагается наиболее слабым студентам, а пятый – наиболее сильным.

М-1

Вариант № 1

I. Чтение, лексико-грамматические задания и составление планов.

Земли Украины в докиевские времена

Люди на этих землях появились около одного миллиона лет назад. Одними из первых были трипольцы (поселения найдены археологами около села Триполье близ Киева). Эти древнейшие земледельцы жили между двумя реками – Днепром и Дунаем на плодороднейших землях. Их

традиции земледелия, их обычаи украшать жилища оказали влияние на формирование украинской культуры. Влияли на украинцев и другие народы, жившие в различные времена на этой территории (скифское государство, греческие города-колонии около Черного моря).

В середине первого тысячелетия на всей территории Украины появляются славяне. Со временем они разделяются на западных и восточных славян (антов), которые были предками нынешних украинцев, белорусов и русских. У антов было хоть и примитивное, но государство, которое в VIII веке разгромили кочевые племена. После разгрома племена славян объединяются в племенные союзы. Эти союзы стали основой формирования древнерусского государства.

Задание 1. *Выделите корни в предложенных словах, определите способ их образования и составьте с некоторыми предложения.*

Образец: древнерусский > древний +Е + русский. Древнерусский язык изучают филологи.

Плодородный, земледельцы, трипольцы, города-колонии, древнерусский, сельскохозяйственный, трудоспособный, восточно-украинский.

Задание 2. *Замените глагольные сочетания именными по образцу: **формировать правительство – формирование правительства.***

Защищать земли, создавать законы, передавать традиции, разгромить кочевые племена, формировать древнерусское государство, разделяться на западных и восточных славян.

Задание 3. *Определите, от каких слов образованы данные лексемы.*

Образец: *Живший от жить. Я встретил студента, жившего в прошлом году в общежитии.*

Древнейший, плодороднейший, живший, племенные, формирование, влияние.

Задание 4. *Образуйте однокоренные слова от данных форм и придумайте с некоторыми из них предложения.*

Образец: *народ – народный – народовластие - родной- родиться. Я родился весной.*

Люди, земля, народ, славяне.

Задание 5. Ответьте на вопросы к тексту и составьте назывной план.

Образец: 1. Появление людей на землях Украины.

- 1) Когда появились люди на землях Украины?
- 2) Какие народы, жившие на этой территории в древности, оказали влияние на формирование народа Украины?
- 3) Когда на территории Украины появились славянские племена?
- 4) Существовало ли у древних славян государство?
- 5) Когда это примитивное государство было разгромлено кочевниками?

II. Аудирование и коммуникация.

Задание. Прослушайте текст и вопросы (МА; М-1, В-1).

Выберите из четырёх вариантов один правильный ответ.

1) А/ Больше 6 лет	В/ Больше 7 лет
С/ Больше 5 лет	Д/ Больше 8 лет
2) А/ Он писатель	В/ Он журналист
С/ Он преподаватель	Д/ Он инженер
3) А/ В «Комсомольской правде»	В/ В местной газете
С/ В институте	Д/ В журнале
4) А/ В Харькове	В/ В Москве
С/ В Киеве	Д/ В Париже

III. ОДС Составьте заявление на имя декана Вашего факультета с просьбой разрешить досрочно сдать зимнюю сессию в связи со сложными семейными обстоятельствами. Подчеркните реквизиты и языковые клише.

IV. Письмо. Эссе «Известная историческая личность моей страны».

V. Говорение. Я хочу рассказать о себе.

УКРАЇНСЬКА МОВА

МОДУЛІ 1 — 4

ПРЕАМБУЛА

МОДУЛЬ № 1 - навчання навичкам виділення головної інформації в реченні і складання планів. (Проводять на 8-му тижні після виконання студентами всіх завдань і видів роботи відповідно до навчального плану).

I. Читання. Прочитайте текст, виконайте лексико-граматичні завдання і складіть план тексту (25 балів).

II. Аудіювання та комунікація. Прослухайте невеликий текст (або діалог) (МА; М-1). Виконайте завдання, надайте відповіді на запитання викладача. Діалог за текстом (15 балів).

III. ОДС Складіть запропонований документ, підкресліть в ньому всі реквізити і мовні кліше (10 балів).

IV. Писемне мовлення. Напишіть есе на запропоновану тему (1 – ти 0,5 сторінки) (30 балів).

V. Говоріння. Складіть монолог за планом на запропоновану тему (20 балів).

Зразки варіантів надаються відповідно до зростання рівня складності, тобто перший варіант пропонують непідготовленим студентам, а п'ятий – найбільш обізнаним.

М-1

Варіант № 1

I. Читання, лексико-граматичні завдання і складання планів.

Землі України у докиївські часи

Люди на цих землях з'явилися близько одного мільйона років тому. Одними з перших були трипільці (поселення знайдені археологами біля села Трипілья біля Києва). Ці найдавніші землероби жили між двома річками - Дніпром і Дунаєм на найродючіших землях. Їх традиції землеробства, їх звичаї прикрашати оселі впливали на формування української культури. Впливали на українців та інші народи, що жили в різні часи на цій території (скіфська держава, грецькі міста-колонії близько Чорного моря).

У середині першого тисячоліття по всій території України з'являються слов'яни. Згодом вони поділяються на західних і східних слов'ян (антів), які були предками нинішніх українців, білорусів і росіян. У

антів була, хоч і примітивна, але держава, яку в VIII столітті розгромили кочові племена. Після розгрому племена слов'ян об'єднуються в племінні союзи. Ці союзи стали основою формування давньоруської держави.

Завдання 1. Виділіть корені в запропонованих словах, визначте засіб їх утворення і складіть з деякими речення.

Зразок: *хлібороби* > *хліб* + *О* + *роб(и)* *Хлібороб – важлива професія.*

Родючий, хлібороби, трипільці, міста-колонії, давньоруський, сільськогосподарський, працездатний, східноукраїнський.

Завдання 2. Замініть дієслівні сполучення на іменникові за зразком: *формувати уряд - формування уряду.*

Захищати землі, створювати закони, передавати традиції, розгромити кочові племена, формувати давньоруську державу, роз'єднатися на західних і східних слов'ян.

Завдання 3. Визначте, від яких слів утворені дані лексеми.

Зразок: *найдавніший від давній*

Найдавніший, найродючіший, племінні, формування, вплив.

Завдання 4. Утворіть однокореневі слова від поданих лексем і складіть з деякими з них речення за зразком: *Народ – народитися – народний – рід.*

Він народився узимку.

Люди, земля, народ, слов'яни.

Завдання 5. Надайте відповіді на запитання до тексту та складіть називний план.

Зразок: 1. Поява людей на землях України.

1) Коли з'явилися люди на землях України?

2) Які народи, що жили на цій території в давнину, вплинули на формування народу України?

3) Коли на території України з'явилися слов'янські племена?

4) Чи існувала у древніх слов'ян держава?

5) Коли ця примітивна держава була розгромлена кочовими племенами?

II. Аудіювання й комунікація.

Завдання. Прослухайте текст і питання (МА; М-1, В-1). Виберіть з чотирьох варіантів одну правильну відповідь.

1) А / Більше 6 років	В / Більше 7 років
С / Більше 5 років	Д / Більше 8 років
2) А / Він письменник	В / Він журналіст
С / Він викладач	Д / Він інженер
3) А / В «Комсомольской правде»	В / В місцевій газеті
С / В інституті	Д / В журналі
4) А / В Харкові	В / В Москві
С / В Києві	Д / В Парижі

ІІІ. ОДС. Напишіть заяву деканові Вашого факультету з проханням дозволити достроково скласти зимову сесію у зв'язку зі складними сімейними обставинами. Підкресліть реквізити і мовні кліше.

ІV. Писемне мовлення. Есе «Відома історична особистість моєї країни».

V. Говоріння. Я хочу розповісти про себе.

МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Варіант № 2

І. Чтение, лексико-грамматические задания и составление планов.

Государство Киевская Русь

Из союза славянских племён, живших в среднем течении Днепра, скандинав-норманн Рюрик образовал государство – Киевскую Русь (со временем северные европейцы были ассимилированы местным населением).

Киевская Русь была монархией с единоличной властью, которая передавалась по наследству. Правителем был великий князь киевский. Другие княжества, входившие в государство, были достаточно самостоятельны. От князей и феодалов зависели крестьяне – с них

собирали дань, но они были достаточно свободны и могли переходить с места на место.

Наиболее развиты в это время земледелие, скотоводство, ремёсла, торговля. По Киевской Руси проходил важный торговый путь «из варяг в греки», то есть с севера на юг: из Балтийского моря по малым рекам, Днепру в Чёрное море и Константинополь. Были в Киевской Руси деньги (гривны), чеканились монеты.

В 988 году была принята государственная религия – христианство (из Византии). Самостоятельность княжеств росла, увеличивались различия между ними. В XII веке Киевская Русь распалась на независимые княжества, а древнерусская народность – на три народа: украинцев, белорусов и русских. В XIII веке русские земли завоёвывают татаро-монголы.

Задание 1. *Выделите корни в предложенных словах, объясните способ их образования и составьте с ними предложения.*

Высокоразвитый, единоличный, земледелие, летопись, самостоятельность, древнерусский.

Задание 2. *Согласуйте данные прилагательные со всеми возможными существительными.*

Высокоразвитый, местный, великий, самостоятельный, свободный, важный.

Задание 3. *Определите инфинитив глаголов, от которых образованы данные причастия.*

Входивший, живший, построенный, развитый, проходивший, принятый.

Задание 4. *Придумайте и запишите примеры использования следующих синтаксических конструкций: 1) кто создал (образовал, основал) что; 2) кто (что) был(о) кем (чем); 3) что разделилось (распалось) на что.*

Задание 5. *Ответьте на вопросы к тексту и составьте назывной план.*

- 1) Кто и из каких племён образовал государство Киевскую Русь?
- 2) Какой способ правления был в Киевской Руси?

- 3) Кто был правителем Киевской Руси?
- 4) Какие виды хозяйства были развиты в Киевской Руси?
- 5) В каком веке распалась Киевская Русь?
- 6) Кто завоевал Киевскую Русь в XIII веке?

II. Аудирование и коммуникация.

Задание. *Прослушайте текст и вопросы (МА; М-1, В-2). Выберите из четырёх вариантов один правильный ответ.*

- 1) А/ Старшая сестра Катя и младший брат Костя;
В/ Младшая сестра Катя и старший брат Костя;
С/ Молодая девушка Катя и молодой человек Костя;
Д/ Молодая женщина Катя и молодой мужчина Костя.
- 2) А/ Бабушка Кости и Кати;
В/ Соседка Кости и Кати;
С/ Незнакомая старушка;
Д/ Старушка с тёмными волосами.
- 3) А/ Она молча взяла деньги и ушла.
В/ Она рассердилась на него.
С/ Она грубо ответила ему.
Д/ Она не поблагодарила его.
- 4) А/ Надо быть вежливым.
В/ Надо быть благодарным.
С/ Быть честным – заслуга человека.
Д/ Быть честным – обязанность человека.

III. ОДС Составьте заявление о приёме на работу на должность менеджера по продажам электрооборудования. Подчеркните реквизиты и языковые клише.

IV. Письмо. Эссе «Что я знаю о Киевской Руси».

V. Говорение. Город, где я родился и вырос.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-1

Варіант № 2

І. Читання, лексико-граматичні завдання та складання планів.

Держава Київська Русь

Із союзу слов'янських племен, що жили в середній течії Дніпра, скандинав- норманн Рюрик утворив державу - Київську Русь (згодом північні європейці були асимільовані місцевим населенням).

Київська Русь була монархією з одноосібною владою, яка успадковувалася. Правителем був великий князь київський. Інші князівства, що входили в державу, були досить самостійні. Від князів і феодалів залежали селяни – з них збирали данину, але вони були досить вільні й могли рухатися з місця на місце. Найбільш розвиненими в той час були землеробство, скотарство, ремесла, торгівля. По Київській Русі проходив важливий торговельний шлях «з варягів у греки», тобто з півночі на південь: з Балтійського моря по малих річках, Дніпру в Чорне море і Константинополь. Були в Київській Русі гроші (гривні), карбувалися монети.

У 988 році була прийнята державна релігія - християнство (з Візантії). Самостійність князівств зростала, збільшувалися відмінності між ними. У XII столітті Київська Русь розпалася на незалежні князівства, а давньоруська народність - на три народи: українців, білорусів і росіян. У XIII столітті руські землі завойовують татаро-монголи.

Завдання 1. Виділіть корені в запропонованих словах, з'ясуйте спосіб їх утворення і складіть з ними речення.

Високорозвинений, одноосібний, землеробство, літопис, самостійність, давньоруський.

Завдання 2. Узгодьте дані прикметники з усіма можливими іменниками.

Високорозвинений, місцевий, великий, самостійний, вільний, важливий.

Завдання 3. Визначте інфінітив дієслів, від яких утворені дані лексеми.

Успадкований, побудований, розвинений, прийнятий, прийнятний, збільшуваний.

Завдання 4. *Складіть і запишіть приклади використання синтаксичних конструкцій: 1) хто створив (утворив, заснував) що; 2) хто (що) був (було) ким (чим); 3) що розділилося (розпалося) на що.*

Завдання 5. *Надайте відповіді на запитання до тексту та складіть називний план.*

- 1) Хто і з яких племен утворив державу Київську Русь?
- 2) Який спосіб правління був в Київській Русі?
- 3) Хто був правителем Київської Русі?
- 4) Які види господарства були розвинені в Київській Русі?
- 5) У якому столітті розпалася Київська Русь?
- 6) Хто завоював Київську Русь в XIII столітті?

II. Аудіювання й комунікація.

Завдання. *Прослухайте текст і запитання до нього (МА; М-1, В-2). Виберіть з чотирьох варіантів одну правильну відповідь.*

- 1) А / Старша сестра Катя і молодший брат Костя.
В / Молодша сестра Катя і старший брат Костя.
С / Молода дівчина Катя і молода людина Костя.
Д / Молода жінка Катя і молодий чоловік Костя.
- 2) А / Бабуся Кості і Каті.
В / Сусідка Кості і Каті.
С / Незнайома старенька.
Д / Старенька з темним волоссям.
- 3) А / Вона мовчки взяла гроші і пішла.
В / Вона розсердилася на нього.
С / Вона грубо відповіла йому.
Д / Вона не подякувала йому.
- 4) А / Треба бути ввічливим.
В / Треба бути вдячним.
С / Бути чесним - заслуга людини.
Д / Бути чесним - обов'язок людини.

III. ОДС **Складіть заяву про прийом на роботу на посаду менеджера з продажу електрообладнання. Підкресліть реквізити і мовні кліше.**

IV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про минуле України».

V. Говоріння. Місто, в якому я народився і виріс.

МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Варіант № 3

I. Чтение, лексико-грамматические задания и составление планов.

Культура Киевской Руси

Культура Киевской Руси была для своего времени высокоразвитой, так как восприняла традиции и славянских племён, и Византии, откуда пришло на Русь христианство. Поэтому литература, живопись, архитектура Киевской Руси тесно связаны с церковью. Литература тех времён – летописи (наиболее древняя XII века), из них мы узнаём о событиях тех лет. Самое известное произведение – «Слово о полку Игореве». Оно призывает русских князей к единству.

В это время строятся великолепные соборы и церкви, их расписывают великие художники.

Князь Ярослав Мудрый при Софийском соборе в Киеве создаёт библиотеку, в которой книги не только переписывались и хранились, но и переводились с иностранных языков.

Киевская Русь внесла большой вклад в развитие мировой культуры.

Задание 1. *Выделите корни в предложенных словах, объясните способ их образования и составьте с ними предложения.*

Высокоразвитый, единоличный, древнерусский, летопись, великолепный, самостоятельность.

Задание 2. *Определите и запишите инфинитив следующих глаголов.*

Была, восприняла, пришло, хранились, внесла, расписывают, призывает.

Задание 3. *Образуйте от глаголов существительные, трансформируя глагольные сочетания в именные.*

Призывать к единству, построить соборы, строить церкви, создать библиотеку, переписывать и хранить книги, переводить книги, расписывать соборы.

Задание 4. *Образуйте как можно больше однокоренных слов от данных форм и придумайте с некоторыми из них предложения.*

Культура, Русь, литература, архитектура, живопись.

Задание 5. *Ответьте на вопросы к тексту и составьте назывной план.*

- 1) Какие традиции восприняла культура Киевской Руси?
- 2) Откуда пришло на Русь христианство?
- 3) Какой была литература тех времён?
- 4) Кто создал библиотеку при Софийском соборе в Киеве?
- 5) Строились ли в то время в Киевской Руси соборы и церкви?
- 6) Почему культура Киевской Руси была высокоразвитой для своего времени?

II. Аудирование и коммуникация.

Задание. *Прослушайте текст и вопросы (МА; М-1, В-3). Выберите из четырёх вариантов один правильный ответ.*

- 1) А/ Между водителем автобуса и пассажиром.
В/ Между водителем такси и пассажиром.
С/ Между кассиром и туристом.
Д/ Между двумя знакомыми.
- 2) А/ В 12 часов дня.
В/ В 11 часов дня.
С/ В 12 часов ночи.
Д/ В 11 часов ночи.
- 3) А/ Ночным
В/ Утренним
С/ Дневным
Д/ Пассажирским
- 4) А/ 500 рублей
В/ 300 рублей
С/ 600 рублей
Д/ 200 рублей

III. ОДС Составьте заявление с просьбой перевести Вас на заочную форму обучения. Подчеркните реквизиты и языковые клише.

IV. Письмо. Эссе «Что я знаю о культуре Киевской Руси».

V. Говорение. О моей родине.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-1

Варіант № 3

I. Читання, лексико-граматичні завдання і складання планів.

Культура Київської Русі

Культура Київської Русі була для того часу високорозвиненою, через те, що сприйняла традиції і слов'янських племен, і Візантії, звідки прийшло на Русь християнство. Тому література, живопис, архітектура Київської Русі тісно пов'язані з церквою. Література тих часів – літописи (найбільш давня XII століття), з них ми дізнаємося про події тих років. Найвідоміший твір - «Слово о полку Ігоревім». Воно закликає руських князів до єдності. В цей час будують чудові собори і церкви, їх розписують відомі художники.

Князь Ярослав Мудрий при Софійському соборі в Києві створює бібліотеку, в якій книги не тільки переписували і зберігали, але й перекладали з іноземних мов.

Київська Русь зробила великий внесок у розвиток світової культури.

Завдання 1. *Виділіть коріння в запропонованих словах, поясніть спосіб їх утворення і складіть з ними речення.*

Високорозвинений, одноосібний, давньоруський, літопис, чудовий, самостійність.

Завдання 2. *Визначте і запишіть інфінітив поданих дієслів.*

Була, сприйняла, прийшло, зберігалися, внесла, розписують, закликав.

Завдання 3. *Утворіть від дієслів іменники, трансформуючи дієслівні сполуки на іменникові.*

Закликати до єдності, побудувати собори, будувати церкви, створити бібліотеку, переписувати і зберігати книги, перекладати книги, розписувати собори.

Завдання 4. *Утворіть якомога більше однокореневих слів від даних лексем і з деякими з них складіть речення.*

Культура, Русь, література, архітектура, живопис.

Завдання 5. *Дайте відповідь на запитання до тексту і складіть називний план.*

- 1) Які традиції сприйняла культура Київської Русі?
- 2) Звідки прийшло на Русь християнство?
- 3) Якою була література того часу?
- 4) Хто створив бібліотеку при Софійському соборі в Києві?
- 5) Чи будували в той час в Київській Русі собори й церкви?
- 6) Чому культура Київської Русі була високорозвиненою для того часу?

II. Аудіювання і комунікація.

Завдання. *Прослухайте текст і питання (МА; М-1, В-3). Виберіть з чотирьох варіантів одну правильну відповідь.*

- 1) А / Між водієм автобуса і пасажиром.
В / Між водієм таксі і пасажиром.
С / Між касиром і туристом.
Д / Між двома знайомими.
- 2) А / О 12 годині дня.
В / Об 11 годині дня.
С / О 12 годині ночі.
Д / Об 11 годині ночі.
- 3) А / Нічним
В / Ранковим
С / Денним
Д / Пасажирським
- 4) А / 500 рублів
В / 300 рублів
С / 600 рублів
Д / 200 рублів

III. ОДС Складіть заяву з проханням перевести Вас на заочну форму навчання. Підкресліть реквізити та мовні кліше.

IV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про культуру Київської Русі?».

V. Говоріння. Про мою Батьківщину.

МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Вариант № 4

I. Чтение, лексико-грамматические задания и составление планов.

Украинские земли под властью Литвы и Польши

В XIV веке земли современной Украины захватывает Литовское государство. Однако при этом оно 1) освобождает их от татаро-монгольских завоевателей; 2) литовцы воспринимают от более развитых славян Киевской Руси нормы древнерусского права, административное управление. Славян было больше, и они активно ассимилировали литовцев.

Но полного слияния этих народов не произошло, так как в 1385 году литовцы принимают католичество («Кревская уния»), а на западных украинских землях появляется польская администрация: украинцы-помещики объявляют себя поляками, православная церковь притесняется, усиливается запрет на украинский язык и культуру.

В ответ начинается борьба украинцев за национальное освобождение.

Задание 1. *Определите, от каких глаголов образованы данные существительные.*

Освобождение, притеснение, управление, запрет, ассимиляция, слияние, начинание.

Задание 2. *Подберите все возможные определения к данным существительным и согласуйте их.*

Народы, язык, освобождение, слияние.

Задание 3. *Составьте предложения со следующими однокоренными словами.*

Время, временный, одновременный, современный, современник, современность, повременить.

Задание 4. *Образуйте как можно больше однокоренных слов от данных форм и составьте с некоторыми из них предложения.*

Воевать, бороться, образ.

М-1

Варіант № 4

I. Читання, лексико-граматичні завдання і складання планів.

Українські землі під владою Литви та Польщі

У XIV столітті землі сучасної України захоплює Литовська держава. Однак при цьому вона 1) звільняє їх від татаро-монгольських завоювальників; 2) литовці сприймають від більш розвинених слов'ян Київської Русі норми давньоруського права, адміністративне управління, релігію. Слов'ян було більше, і вони активно асимілювали литовців.

Але повного злиття цих народів не відбулося через те, що 1385 року литовці приймають католицизм («Кревська унія»), а на західних українських землях з'являється польська адміністрація: українці-поміщики оголошують себе поляками, православна церква зазнає утисків, посилюється заборона на українську мову і культуру .

Відповідаючи, українці починають боротьбу за національне визволення.

Завдання 1. *Визначте, від яких дієслів утворені дані іменники.*

Звільнення, утиск, управління, заборона, асиміляція, злиття, починання.

Завдання 2. *Підберіть всі можливі визначення до даних іменників і складіть словосполучки.*

Народи, мова, звільнення, злиття.

Завдання 3. *Складіть речення з однокореневими словами.*

Час, тимчасовий, одночасний, сучасний, сучасник, сучасність.

Завдання 4. *Утворіть якомога більше однокореневих слів від даних лексем і складіть з деякими з них речення.*

Воювати, боротися, забороняти.

Завдання 5. *Надайте відповіді на запитання до тексту.*

- 1) Хто захопив землі України в XIV столітті?
- 2) Хто звільнив Україну від татаро-монгольських завоювальників?
- 3) Що сприйняли литовці від слов'ян Київської Русі?

- 4) Чому не відбулося повного злиття литовців і українців?
- 5) Що відбувається в цей час на західних українських землях?
- 6) Чому починається боротьба українців за національне визволення?

II. Аудіювання і комунікація.

Завдання. *Прослухайте текст і питання (МА; М-1, В-4). Виберіть з чотирьох варіантів одну правильну відповідь.*

- 1) А / На початку 18 століття. В / В середині 19 століття.
 С/ В кінці 19 століття. Д / В кінці 18 століття.
- 2) А / З прогулянки Москвою.
 В / З плавання по Москві-річці.
 С / З роботи щодо своїх творів.
 Д / З прийому відвідувачів.
- 3) А / Він гуляв вулицями Москви.
 В / Він слухав концерт.
 С/ Він гуляв у саду
 Д / Він читав газету.
- 4) А / Коли йому було 16 років.
 В / Коли йому було 76 років.
 С / Коли йому було 67 років.
 Д / Коли йому було 57 років.

III. ОДС. Складіть заяву деканові з проханням надати Вам академічну відпустку за станом здоров'я. Підкресліть реквізити та мовні кліше.

IV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про НТУ «ХП».

V. Говоріння. Про мою Батьківщину.

МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Варіант № 5

I. Чтение, лексико-грамматические задания и составление плана.

Возникновение украинского казачества

Первые упоминания об украинских казаках (тюркское слово, означающее «степной разбойник», «вольный человек») относятся к концу XV века. К этому времени южные земли украинцев постоянно подвергались набегам крымских татар, которые грабили местное население и угоняли его в рабство. А земли здесь были плодородные, в лесах было много зверей, в реках – рыбы. Однако жизнь в этих местах была крайне опасна.

Эти земли называли «дикое поле». Выжить в таких условиях могли лишь особый тип человека – работник-воин. Селились здесь либо охотники за зверем и рыбой, либо крепостные крестьяне, убежавшие от помещиков. Мужчины объединялись в группы (ватаги), выбирали атамана и уходили в «дикое поле» на тёплый сезон, а зимой возвращались домой. Однако потом стали строить укрепления («сечи») и проводить там целый год. В 40-х годах XVI века ватаги объединились в одну Запорожскую Сечь – казацкую республику. Все руководители избирались: во главе – кошевой атаман, его помощники – старшины. Сечь делилась на курени во главе с куренными атаманами, женщины и дети сюда не допускались. Главным делом казаков была защита от врагов.

В 1775 году российская императрица Екатерина II приказала разрушить Сечь.

Задание 1. *Определите, от каких глаголов образованы данные существительные. Составьте несколько глагольных и именных словосочетаний.*

Упоминание, ограбление, сознание, возвращение, возникновение, исчезновение, столкновение, достижение, создание, преобразование.

Задание 2. *Подберите возможные существительные к данным прилагательным и согласуйте их, составив словосочетания.*

Опасный, дикий, покорный, тёплый, мирный, защитный.

Задание 3. *Определите, от каких глаголов образованы данные причастия.*

Означающий, грабивший, угонявший, убежавший, объединявшиеся, выбиравшиеся, появившиеся, заселенные, подвергавшиеся.

Задание 4. Объедините два предложения в одно, употребив причастия из предыдущего задания и образовав причастный оборот.

- 1) а/ Казаки появились на южных украинских землях; б/ эти земли подвергались набегам крымских татар.
- 2) а/ Казаки появились на украинских землях; б/ эти земли были заселены крепостными крестьянами.
- 3) а/ Земли были заселены крепостными крестьянами; б/ эти крестьяне убежали от помещиков.
- 4) а/ К этому времени южные земли украинцев подвергались набегам крымских татар; б/ крымские татары грабили местное население и угоняли его в рабство.

Задание 5. Ответьте на вопросы к тексту и составьте тезисный план.

- 1) Когда появились первые упоминания о казаках и что значит это слово?
- 2) Где селились казаки, кто они были?
- 3) Когда была основана Запорожская Сечь?
- 4) Как была устроена Запорожская Сечь?
- 5) Кто и когда приказал разрушить Запорожскую Сечь?

II. Аудирование и коммуникация.

Задание. Прослушайте текст и вопросы (МА; М-1, В-5). Выберите из четырёх вариантов один правильный ответ.

- 1) А/ Маша позвонила Антону.
В/ Антон позвонил Маше.
С/ Маша позвонила Диме.
Д/ Дима позвонил Маше.
- 2) А/ В гостинице «Интурист».
В/ В гостинице «Москва».
С/ В гостинице «Россия».
Д/ В гостинице «Спорт».
- 3) А/ Он хочет посмотреть Москву.
В/ Он хочет пойти в ресторан.

С/ Он хочет пойти в Большой театр.

Д/ Он хочет позвонить Маше.

4) А/ Дима.

В/ Нина.

С/ Лида.

Д/ Миша.

5) А/ В Большом театре.

В/ У Большого театра.

С/ В гостинице.

Д/ У гостиницы.

III. ОДС. Составьте заявление по месту работы с просьбой предоставить Вам отгул на завтра в связи с посещением врача. Подчеркните реквизиты и языковые клише.

IV. Письмо. Эссе «Что я знаю об украинском казачестве».

V. Говорение. Моя учеба в НТУ «ХПИ».

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-1

Варіант № 5

I. Читання, лексико-граматичні завдання і складання плану.

Виникнення українського козацтва

Перші згадки про українських козаків (тюркське слово, що означає «степовий розбійник», «вільна людина») належать до кінця XV століття. До цього часу південні землі українців постійно зазнавали нападів кримських татар, які грабували місцеве населення і гнали його в рабство. А землі тут були родючі, в лісах було багато звірів, в річках - риби. Однак життя в цих місцях було вкрай небезпечним. Ці землі називали «дикє поле». Вжити в таких умовах міг лише особливий тип людини - працівник-воїн. Селилися тут або мисливці за звіром і рибою, або кріпаки, які втекли від поміщиків.

Чоловіки об'єднувалися групами (ватагами), вибирали отамана і йшли в «дике поле» на теплий сезон, а взимку поверталися додому. Однак потім стали будувати укріплення («січі») і знаходитися там протягом усього року. У 40-ві роки XVI століття ватаги об'єдналися в одну Запорізьку Січ - козацьку республіку. Усіх керівників вибирали: на чолі - кошовий отаман, його помічники - старшини. Січ ділилася на курені на чолі з курінними отаманами, жінки і діти сюди не допускалися. Головною справою козаків був захист від ворогів.

У 1775 році російська імператриця Катерина II наказала зруйнувати Січ.

Завдання 1. *Визначте, від яких дієслів утворені дані іменники. Складіть кілька дієслівних й іменникових словосполук.*

Згадка, пограбування, свідомість, повернення, виникнення, зникнення, зіткнення, досягнення, створення, перетворення.

Завдання 2. *Підберіть можливі іменники до даних прикметників і узгодьте їх, склавши словосполуки.*

Небезпечний, дикий, покірний, теплий, мирний, захисний.

Завдання 3. *Визначте, від яких дієслів утворені дані дієприкметники.*

Заселений, заснований, влаштований, об'єднаний, обраний, зруйнований.

Завдання 4. *Створіть одне складне речення з двох простих, використовуючи один із сполучників: **які, що**.*

1) а / Козаки з'явилися на південних українських землях; б / ці землі зазнавали нападів кримських татар.

2) а / Козаки з'явилися на українських землях; б / ці землі були заселені кріпаками.

3) а/ Землі були заселені кріпаками; б / ці селяни втекли від поміщиків.

4) а/ До цього часу південні землі українців зазнавали нападів кримських татар; б / кримські татари грабували місцеве населення і гнали його в рабство.

Завдання 5. Дайте відповіді на запитання до тексту і складіть тезовий план.

- 1) Коли з'явилися перші згадки про козаків і що означає це слово?
- 2) Де селилися козаки, хто вони були?
- 3) Коли була заснована Запорізька Січ?
- 4) Як була влаштована Запорізька Січ?
- 5) Хто і коли наказав зруйнувати Запорозьку Січ?

II. Аудіювання і комунікація.

Завдання. Прослухайте текст і питання (МА; М-1, В-5). Виберіть з чотирьох варіантів одну правильну відповідь.

- 1) А / Маша зателефонувала Антону.
В / Антон подзвонив Маші.
С / Маша зателефонувала Дімі.
Д / Діма подзвонив Маші.
- 2) А / В готелі «Інтурист».
В / В готелі «Москва».
С / В готелі «Росія».
Д / В готелі «Спорт».
- 3) А / Він хоче подивитися Москву.
В / Він хоче піти в ресторан.
С / Він хоче піти до Великого театру.
Д / Він хоче зателефонувати Маші.
- 4) А / Діма.
В / Ніна.
С / Ліда.
Д / Миша.
- 5) А / У Великому театрі.
В / Біля Великого театру.
С / У готелі.
Д / Біля готелю.

III. ОДС Складіть заяву за місцем роботи з проханням надати Вам відгул на завтра у зв'язку з відвідуванням лікаря. Підкресліть реквізити і мовні кліше.

IV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про українське козацтво».

V. Говоріння. Моє навчання в НТУ «ХП».

МОВА НАВЧАННЯ

ПРЕАМБУЛА

МОДУЛЬ № 2 – формирование навыков комплексной компрессии при всех видах конспектирования; анализ содержания научного текста (смысловые блоки информации и их отражение в конспекте); (проводится на 17-й неделе после выполнения студентами всех заданий и видов работы в соответствии с учебным планом).

I. Чтение. Прочитайте текст, выполните лексико-грамматические задания, составьте назывной, вопросный планы и конспект текста, используя правила сокращения слов и предложений (20 баллов).

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух. Прослушайте небольшой текст (МА; М-2). Выполните задания, законспектируйте на слух, используя правила сокращения слов и предложений (20 баллов).

III. ОДС. Составьте предложенный документ, подчеркните в нем все реквизиты и языковые клише (10 баллов).

IV. Письмо. Напишите эссе на предложенную тему (0,5-1 страница) (30 баллов).

V. Говорение. Составьте монолог по плану на предложенную тему (20 баллов).

Образцы вариантов даются по степени возрастания уровня сложности, т.е. первый вариант предлагается наиболее слабым студентам, а пятый – наиболее сильным.

М-2

Вариант № 1

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление назывного и вопросного планов и конспекта текста.

Освободительная война украинского народа в середине XVII века

В 1648 году на Украине под руководством Богдана Хмельницкого начинается мощное народное восстание. Казаки, крестьяне, жители городов хотели освободиться от польского гнёта. За первый год Хмельницкий выиграл несколько сражений и освободил Западную Украину. Но в последующие годы ни одна, ни другая сторона не смогли добиться решающей победы. Заключали временные договоры.

Сначала Богдан Хмельницкий выступил в союзе с крымским ханом, но тот много раз предавал его. Из-за измены крымского хана украинские войска потерпели поражение в битве под Берестечком. В 1652 году была снова победа, но Хмельницкому этого мало. Желая освободить всю Украину, он заключает договор с Россией и в союзе с ней продолжает борьбу. В ходе освободительной борьбы было создано украинское государство – гетманская держава, которое входило как автономия в состав России более 100 лет.

Задание 1. *Замените глагольные словосочетания именными. Придумайте предложения с некоторыми из них.*

Руководить государством, освободиться от гнёта, предавать друга, заключить договор, продолжать борьбу.

Задание 2. *Определите инфинитивы глаголов, от которых образованы данные причастия.*

Передающий, руководящий, заключивший, добившийся, продолжавший, освободившийся.

Задание 3. *От данных существительных образуйте прилагательные с суффиксами -н-, -енн-, -ск-.*

Мощь, Польша, освободитель, время, автономия, держава, Украина, государство.

Задание 4. *Объедините простые предложения в одно сложное, добавив необходимый союз: поэтому, но.*

1. Казаки и крестьяне желали освободиться от польского гнета. Они участвовали в восстании Богдана Хмельницкого.

2. Богдан Хмельницкий заключил союз с крымским ханом. Он потерпел поражение из-за измены хана.

3. Богдан Хмельницкий не добился победы за несколько лет. Он заключает договор с Россией.

Задание 5. *Ответьте на вопросы к тексту, составьте назывной, вопросный планы и краткий конспект текста.*

Образец: 1. Почему в XVII веке в Украине начались народные восстания?

Причина народных восстаний в Украине в XVII веке.

1) В каком году и почему в Украине в XVII веке начались народные восстания?

2) Кто в этой борьбе сумел добиться победы?

3) Кто был первым союзником Богдана Хмельницкого в борьбе против Польши?

4) С кем Богдан Хмельницкий заключил договор впоследствии?

5) Каков был результат освободительной борьбы?

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-2, В-1).

Задание 1. *Прослушав текст и вопросы (МА; М-2, В-1), выберите правильный ответ из предложенных вариантов.*

1) А/ Он был создателем гетманской державы.

В/ Он был создателем Польского государства.

С/ Он был создателем Турецкого государства.

Д/ Он был создателем Российского государства.

2) А/ Он родился в крестьянской семье.

В/ Он родился в помещичьей семье.

С/ Он родился в рабочей семье.

Д/ Он родился в бедной семье.

3) А/ В 1647 году

В/ В 1657 году

С/ В 1648 году

Д/ В 1620 году

4) А/ В 1657 году
С/ В 1648 году

В/ В 1620 году
Д/ В 1647 году

Задание 2. Закончите фразы, восстановив их по содержанию текста.

- 1) Богдан Хмельницкий родился в помещичьей семье,
- 2) В 1620 году вместе с польской армией воевал.....
- 3) Во второй половине 40-х годов Богдана Хмельницкого преследуют....
- 4) В 1647 году он поднимает
- 5) Он талантливый военный, сильный государственный руководитель и в 1648 году его
- 6) Его смерть в 1657 году положила

Задание 3. Прослушайте текст второй раз (МА; М-2, В-1) и составьте конспект, используя правила сокращения слов и предложений.

III. ОДС. Напишите объяснительную записку, если Вы не явились на экзамен, подчеркните в ней все реквизиты и языковые клише.

IV. Письмо. Эссе «Что я знаю о Богдане Хмельницком?».

V. Говорение. Моя жизнь и учёба в Харькове.

УКРАЇНСЬКА МОВА

ПРЕАМБУЛА

МОДУЛЬ № 2 - формування навичок комплексної компресії під час конспектування; аналіз змісту наукового тексту (змістові блоки інформації та їх відображення в конспекті);

(Проводять на 17-му тижні після виконання студентами всіх завдань і видів роботи відповідно до навчального плану).

I. Читання. Прочитайте текст, виконайте лексико-граматичні завдання, складіть називний, питальний плани і конспект тексту, використовуючи правила скорочення слів і речень (20 балів).

II. Аудіювання навчального тексту й конспектування на слух. Прослухайте невеликий текст (МА; М-2). Виконайте завдання, законспектуйте на слух, використовуючи правила скорочення слів і речень (20 балів).

III ОДС. Складіть запропонований документ, підкресліть в ньому всі реквізити і мовні кліше (10 балів).

IV. Писемне мовлення. Напишіть есе на запропоновану тему (0,5-1 сторінка) (30 балів).

V. Говоріння. Складіть монолог за планом на запропоновану тему (20 балів).

Зразки варіантів подано відповідно до зростання рівня складності, тобто перший варіант пропонується найбільш непідготовленим студентам, а п'ятий – найбільш обізнаним.

М-2

Варіант № 1

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання називного і питального планів і конспекту тексту.

Визвольна війна українського народу в середині XVII століття

У 1648 році в Україні під керівництвом Богдана Хмельницького починається потужне народне повстання. Козаки, селяни, жителі міст хотіли звільнитися від польського гніту. За перший рік Хмельницький здобув перемогу у кількох бойовищах і звільнив Західну Україну. Але наступними роками жоден не зміг домогтися вирішальної перемоги. Укладали тимчасові угоди.

Спочатку Богдан Хмельницький об'єднався разом з кримським ханом, але той багато разів зраджував його. Через зраду кримського хана українські війська зазнали поразки в битві під Берестечком. У 1652 року знову перемога, але Хмельницькому цього замало. Бажаючи звільнити всю Україну, він укладає угоду з Росією і в союзі з нею продовжує боротьбу. Під час визвольної боротьби було створено українську державу – гетьманська держава, яка входила як автономія до Росії більше 100 років.

Завдання 1. *Замініть дієслівні словосполучення на іменникові. Складіть з деякими з них речення.*

Зразок: *укласти угоду – укладання угоди. Хмельницький уклав угоду з Росією.*

Керувати державою, звільнитися від гніту, зраджувати друга, укласти угоду, продовжувати боротьбу.

Завдання 2. *Визначте інфінітиви дієслів, від яких утворені подані дієприкметники.*

Зразок: *передавальний – від передавати*

Передавальний, керівний, укладений, здобутий, продовжений, звільнений.

Завдання 3. *Від поданих іменників утворіть прикметники з суфіксами-н-, -енн-, -ск.*

Зразок: *визволитель - визвольний*

Міць, Польща, визволитель, час, автономія, держава, Україна.

Завдання 4. *Об'єднайте прості речення в одне складне, додавши необхідний сполучник: через це, але, тому.*

1. Козаки і селяни бажали звільнитися від польського гніту. Вони брали участь у повстанні Богдана Хмельницького.
2. Богдан Хмельницький уклав союз з кримським ханом. Він зазнав поразки через зраду хана.
3. Богдан Хмельницький не здобув перемоги за кілька років. Він укладає угоду з Росією.

Завдання 5. *Надайте відповіді на запитання до тексту, складіть називний, питальний плани та стислий конспект тексту.*

Зразок: 1. Причина народних повстань в Україні в XVII столітті.

1. Чому в Україні почалися в XVII столітті народні повстання?

- 1) В якому році і чому в Україні в XVII столітті почалися народні повстання?
- 2) Хто в цій боротьбі зумів домогтися перемоги?
- 3) Хто був першим союзником Богдана Хмельницького в боротьбі проти Польщі?
- 4) З ким Богдан Хмельницький уклав угоду?
- 5) Який був результат визвольних змагань?

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-2, В-1).

Завдання 1. *Прослухайте текст і запитання один раз (МА; М-2, В-1). Виберіть правильну відповідь із запропонованих варіантів.*

- 1) А / Він був творцем гетьманської держави.
В / Він був творцем Польської держави.
С / Він був творцем Турецької держави.
Д / Він був творцем Російської держави.
- 2) А / Він народився в селянській родині.
В / Він народився в поміщицькій родині.
С / Він народився в робітничій родині.
Д / Він народився в бідній родині.
- 3) А / В 1647
С / У 1648 році
В / У 1657 році
Д / У 1620 році
- 4) А / У 1657 році
С / У 1648 році
В / У 1620 році
Д / В 1647

Завдання 2. *Допишіть фрази, відновивши їх за змістом прослуханого тексту.*

- 1) Богдан Хмельницький народився в поміщицькій родині,
- 2) У 1620 році разом з польською армією воював
- 3) У другій половині 40-х років Богдана Хмельницького переслідують
.....
- 4) У 1647 році він починає.....
- 5) Він талановитий військовий, вдалий державний керівник і в 1648 році його
- 6) Після його смерті в 1657 році почалася

Завдання 3. *Прослухайте текст вдруге (МА; М-2, В-1), складіть конспект, використовуючи правила скорочення слів і речень.*

ІІІ. ОДС. Напишіть пояснювальну записку, якщо Ви не з'явилися на іспит, підкресліть усі реквізити і мовні кліше.

ІV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про Богдана Хмельницького?»

V. Говоріння. Моє життя і навчання в Харкові.

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Вариант № 2

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление назывного и вопросного планов и конспекта текста.

Украина в составе Российского государства

Во время освободительной войны Богдан Хмельницкий много раз обращался к русскому царю с просьбой принять Украину под свой протекторат. Без сильного союзника (он понимал это) одержать победу в войне с Польшей было невозможно. В 1653 году было принято решение о принятии Украины в состав Российского государства. В 1654 году в г. Переяславле состоялся совет (рада), в которой приняли участие представители казаков и других слоёв населения Украины; совет одобрил союз с Россией. Украина получила политическую автономию, сохранялась казачья военно-административная система во главе с гетманом, которого избирало казачье войско (60 тысяч чел.). Украина могла поддерживать дипломатические отношения с другими странами.

Особое положение Украины в составе России было обусловлено договорами (первый заключил Богдан Хмельницкий в 1654 году). Представители казачьих войск избирали гетмана – главу гетманщины. Она делилась на полки, и полковник одновременно был и командиром воинской части, и наместником гетмана на полковой территории. Большинство городов имело своё самоуправление – ратушу.

Однако в 1764 году Екатерина II ликвидирует гетманство, а в 1775 году разрушает Запорожскую Сечь – особое украинское политическое и социальное устройство.

Задание 1. Замените глагольные словосочетания именными.

Делиться на полки, превращаться в феодалов, закрепощать крестьянство, ликвидировать гетманство, разрушить Сечь, переходить на другую территорию.

Задание 2. От данных глаголов образуйте возможные причастия.

Избирать – избрать, превращаться – превратиться, разрушать – разрушить, объединять – объединить.

Задание 3. *Выделите корни в предложенных словах, образуйте от них как можно больше однокоренных форм.*

Безвластие, одновременно, наместник, закрепостить, самоуправление.

Задание 4. *Замените сложные предложения со словом который простыми с причастным оборотом.*

- 1) Богдан Хмельницкий, который обращался к русскому царю с просьбой о протекторате, хотел таким образом победить в войне с Польшей.
- 2) Совет о воссоединении, который состоялся в Переяславле, назвали Переяславской радой.
- 3) Территория Украины делилась на полки, которые являлись и воинской частью, и административным округом.
- 4) Постепенно верхушка казачества превратилась в феодалов, которые закрепостили украинское крестьянство.

Задание 5. *Ответьте на вопросы к тексту, составьте назывной, вопросный планы и краткий конспект.*

- 1) В какой период истории Украины Богдан Хмельницкий обращался к русскому царю и почему?
- 2) Когда было принято решение о принятии Украины в состав Российского государства?
- 3) Где и когда состоялась Переяславская рада?
- 4) Какие преимущества получила Украина в результате воссоединения с Россией?
- 5) Каково было устройство гетманщины?
- 6) Кто и когда ликвидировал гетманство и разрушил Запорожскую Сечь?

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-2, В-2).

Задание 1. *Прослушав текст и вопросы один раз (МА; М-2, В-2), выберите правильный ответ из предложенных вариантов.*

- 1) А/ С 1686 по 1708 гг.
В/ С 1525 по 1575гг.

С/ С 1633 по 1645 гг.

Д/ С 1735 по 1786 гг.

2) А/ В 1708 году с Карлом XII.

В/ В 1686 году с Богданом Хмельницьким.

С/ В 1565 году с Тарасом Шевченко.

Д/ В 1467 году с Иваном Франко.

3) А/ В России.

В/ В Україні.

С/ В Молдавії.

Д/ В Польше.

Задание 2. Закончите фразы, восстановив их по содержанию текста (МА).

1) С 1686 по 1708 гг. Иван Мазепа руководил

2) Его внимание занимали

3) Мазепа – противоречивая личность, и в борьбе за власть он.....

4) После битвы под Полтавой в 1708 году Мазепа с Карлом XII.....

Задание 3. Прослушайте текст во второй раз (МА; М-2, В-2) и составьте конспект, используя правила сокращения слов и предложений.

III. ОДС. Напишите объяснительную записку, если Вы опоздали на экзамен, подчеркните в ней все реквизиты и языковые клише.

IV. Письмо. Эссе «Что я знаю о Мазепе».

V. Говорение. Мой близкий друг.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-2

Варіант № 2

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання називного, питального планів і конспекту тексту.

Україна у складі Російської держави

Під час визвольної війни Богдан Хмельницький багато разів звертався до російського царя з проханням прийняти Україну під свій

протекторат. Без сильного спільника (він розумів це) здобути перемогу у війні з Польщею було неможливо. У 1653 році було ухвалено рішення про прийняття України до складу Російської держави. 1654 року в м. Переяславі відбулася рада, в якій взяли участь представники козаків та інших верств населення України. Рада схвалила союз з Росією. Україна отримала по-літичну автономію, зберігалася козацька військово-адміністративна система на чолі з гетьманом, якого обирало козацьке військо (60 тисяч чоловік.). Україна могла підтримувати дипломатичні відносини з іншими країнами.

Особливе становище України у складі Росії було обумовлено угодами (перший уклад Богдан Хмельницький в 1654 році). Представники козацьких військ обирали гетьмана - главу гетьманщини. Вона ділилася на полки, і полковник одночасно був і командиром військової частини, і намісником гетьмана на полковий території. Більшість міст мало своє самоврядування - ратушу. Однак в 1764 році Катерина II ліквідує гетьманство, а 1775 руйнує Запорізьку Січ – особливий український політичний і соціальний устрій.

Завдання 1. *Замініть дієслівні словосполучення на іменникові.*

Ділитися на полки, перетворюватися на феодалів, ув'язнює селянство, ліквідувати гетьманство, зруйнувати Січ, переходити на іншу територію.

Завдання 2. *Від даних дієслів утворіть можливі дієприкметники.*

Обирати – аобрати, перетворюватися – перетворитися, руйнувати – зруйнувати, об'єднувати – об'єднати.

Завдання 3. *Виділіть корені в запропонованих словах, утворіть від них якомога більше однокореневих форм.*

Безвладдя, одночасно, намісник, закріпачити, самоврядування.

Завдання 4. *Замініть складні речення на прості з дієприслівниковими зворотами; або додайте у складні речення необхідні сполучники (через те, що; та; тому), змінивши їх структуру.*

Зразок: *Богдан Хмельницький, звертаючись до російського царя з проханням про протекторат, хотів таким чином перемогти у війні з Польщею.*

1) Богдан Хмельницький, який звертався до російського царя з проханням про протекторат, хотів таким чином перемогти у війні з Польщею.

2) Раду про возз'єднання, що відбулася в Переяславі, назвали Переяславською радою.

3) Територію України ділили на полки, які були і військовою частиною, і адміністративним округом.

4) Поступово верхівка козацтва перетворилася на феодалів, які закріпачили українське селянство.

Завдання 5. *Надайте відповіді на запитання до тексту, складіть називний, питальний плани і стислий конспект.*

1) В який період історії України Богдан Хмельницький звертався до російського царя і для чого?

2) Коли було ухвалено рішення про прийняття України до складу Російської держави?

3) Де і коли відбулася Переяславська рада?

4) Які переваги отримала Україна після возз'єднання з Росією?

5) Яке був устрій гетьманщини?

6) Хто і коли ліквідував гетьманство і зруйнував Запорізьку Січ?

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-2, В-2),

Завдання 1. *Прослухавши текст і питання один раз (МА; М-2, В-2), виберіть правильну відповідь із запропонованих варіантів.*

1) А / з 1686 по 1708 рр.

В / з 1525 по 1575рр.

С / з 1633 по 1645рр.

Д / з 1735 по 1786 рр.

2) А / У 1708 році з Карлом XII.

В / У 1686 році з Богданом Хмельницьким.

С / У 1565 році з Тарасом Шевченком.

Д / У 1467 році з Іваном Франком.

3) А / В Росії.

В / В Україні.

С / В Молдавії.

Д / В Польщі.

Завдання 2. *Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом тексту.*

1) З 1686 по 1708 рр. Іван Мазепа керував

2) Його увагу привертали.....

3) Мазепа – суперечлива особистість, і в боротьбі за владу він

4) Після битви під Полтавою в 1708 році Мазепа з Карлом XII

Завдання 3. *Прослухайте текст вдруге (МА; М-2, В-2) і складіть конспект, використовуючи правила скорочення слів і речень.*

III. ОДС. Напишіть пояснювальну записку, якщо Ви спізнилися на іспит, підкресліть в ній всі реквізити і мовні кліше.

IV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про Мазепу».

V. Говоріння. Мій кращий друг.

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Вариант № 3

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление назывного, вопросного планов и конспекта текста.

Расцвет украинской культуры

В первой половине XVII века украинскому народу приходилось бороться за сохранение своей культуры, языка, православной веры, так как католические власти Польши всеми силами стремились «ополячить» и лишить самобытности украинское население. В первое время после вхождения в состав православной России украинцы занимали высокие церковные и государственные должности, развивалось просвещение, выпускники Киево-Могилянской академии открывают сеть коллегиумов и

школ, типографии печатают книги на украинском языке. Развиваются поэзия и самобытная украинская музыкальная культура.

Однако уже в 1720 году Пётр I запретил книгопечатание на украинском языке. Но, несмотря на это, в XIX веке для украинской культуры наступает период национального возрождения. Центром культурной жизни этого времени становится Харьков: в 1805 году здесь основан первый в Украине университет (в Киеве только через 30 лет). Появляется поэма «Энеида» Котляревского, и формируется украинский литературный язык. Во второй половине XIX века творят известные писатели Тарас Шевченко, Иван Франко, Нечуй-Левицкий и талантливый композитор Лысенко. Но в это же время усиливаются репрессии против украинского языка и культуры, запрещается книгопечатание на украинском языке. А вот в Австро-Венгрии, куда входила часть Правобережной Украины, таких запретов нет, и центр национальной культурной жизни перемещается с Левобережья в Галичину.

Задание 1. *Образуйте отглагольные существительные с суффиксами –ание, -ение или без суффиксов и придумайте с некоторыми из них предложения.*

Верить, лишить, просвещать, возрождать, перемещаться, усиливаться, появляться, формировать, запретить, входить.

Задание 2. *Составьте из двух предложений одно с причастным или деепричастным оборотом.*

1) Католические власти Польши стремились «ополячить» украинское население. Они хотели лишить украинское население самобытности.

2) Пётр I запретил книгопечатание на украинском языке. Он усилил репрессии против украинского языка и культуры.

3) В Харькове в 1805 году был основан первый в Украине университет. Харьков стал центром культурной жизни.

Задание 3. *Определите инфинитивы глаголов, от которых образованы следующие причастия.*

Боровшийся, стремившийся, занимавший, развивающийся, печатающий, основанный, усиливающийся, появившийся.

Задание 4. Придумайте предложения, в которых используются следующие грамматические конструкции.

Когда наступает что; чем становится что (что становится чем); когда основывается (появляется, формируется) что.

Задание 5. Ответьте на вопросы к тексту, составьте назывной, вопросный планы и конспект текста.

- 1) Почему украинскому народу в XVII веке приходилось бороться за сохранение своей культуры?
- 2) Как развивалась культура Украины в первое время после вхождения в состав России?
- 3) Кто и когда запретил книгопечатание на украинском языке?
- 4) Когда наступает для украинской культуры период национального возрождения?
- 5) Где и когда был основан первый университет в Украине?
- 6) Каких известных писателей и музыкантов XIX века вы знаете?
- 7) Куда и почему перемещается центр национальной культурной жизни в Украине в XIX веке?

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-2, В-3).

Задание 1. Прослушав текст и вопросы один раз (МА; М-2, В-3), выберите правильный ответ из предложенных вариантов.

- 1) А/ Писателем.
В/ Музыкантом.
С/ Художником.
Д/ Поэтом, художником и деятелем национального освободительного движения.
- 2) А/ До 24-х лет.
В/ До 22-х лет.
С/ До 32-х лет
Д/ До 34-х лет

- 3) А/ В 1840 году.
В/ В 1842 году.
С/ В 1841 году.
Д/ В 1843 году.
- 4) А/ С 1847 по 1857 годы.
В/ С 1857 по 1867 годы.
С/ С 1848 по 1859 годы.
Д/ С 1847 по 1860 годы.

Задание 2. Закончите фразы, восстановив их по содержанию текста (МА; М-2, В-3).

- 1) На основе произведений Тараса Шевченко создавался
- 2) Его выкупили.....
- 3) В 1840 году Тарас Шевченко.....
- 4) В 1847 году Кирилло-Мефодиевское братство
- 5) Он был освобождён

Задание 3. Прослушайте текст второй раз (МА; М-2, В-3) и составьте конспект, используя правила сокращения слов и предложений.

III. ОДС. Напишите объяснительную записку, если Вы приехали после каникул с родины на два месяца позже; подчеркните в ней все реквизиты и языковые клише.

IV. Письмо. Эссе «Что я знаю о Шевченко Т.Г.».

V. Говорение. Город, где я живу и учусь.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-2

Варіант № 3

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання називного, питального планів і конспекту тексту.

Розквіт української культури

У першій половині XVII століття українському народові доводилося боротися за збереження своєї культури, мови, православної віри через те,

що католицька влада Польщі усіма силами прагнула «спольщити» і позбавити самобутності українське населення. Спочатку після входження до складу православної Росії українці посідали вищі церковні і державні посади, розвивалося просвітництво, випускники Києво-Могилянської академії створювали мережу колегіумів і шкіл, друкували книги українською мовою. Набула розвитку поезія і самобутня українська музична культура.

Однак уже в 1720 році Петро I заборонив друкарство українською мовою. Але, незважаючи на це, в XIX столітті для української культури настає період національного відродження. Центром культурного життя цього часу стає Харків: в 1805 році тут засновано перший в Україні університет (в Києві утворений тільки за 30 років). З'являється поема «Енеїда» Котляревського, і формується українська літературна мова. У другій половині XIX століття творять відомі письменники Тарас Шевченко, Іван Франко, Нечуй-Левицький і талановитий композитор Лисенко. Але в цей же час посилюються репресії проти української мови і культури, забороняється друкарство українською мовою. А ось в Австро-Угорщині, куди входила частина Правобережної України, таких заборон немає, і центр національного культурного життя переміщається з Лівобережжя в Галичину.

Завдання 1. *Утворіть віддієслівні іменники з суфіксами -ання, -ення або без суфіксів і складіть з деякими з них речення.*

Вірити, позбавити, освічувати, відроджувати, переміщатися, посилювати, з'являтися, формувати, заборонити, входити.

Завдання 2. *Складіть з двох речень одне з дієприкметниковим або дієприслівниковим зворотами.*

1) Католицька влада Польщі прагнула «спольщити» українське населення. Вона хотіла позбавити українське населення самобутності.

2) Петро I заборонив друкарство українською мовою. Він посилив репресії проти української мови і культури.

3) У Харкові в 1805 році був заснований перший в Україні університет. Харків перетворився на центр культурного життя.

Завдання 3. *Визначте інфінітиви дієслів, від яких утворені подані нижче дієприкметники та дієприслівники.*

Що боровся, прагнучи, посідаючи, розвинений, друкуючи, заснований, посилений, що з'явився.

Завдання 4. *Складіть речення, в яких використовуються такі граматичні конструкції: коли настає що; що перетворюється на що; коли з'являється (формується) що.*

Завдання 5. *Дайте відповіді на запитання до тексту, складіть називний, питальний плани і конспект тексту.*

1) Чому українському народові в XVII столітті доводилося боротися за збереження своєї культури?

2) Як розвивалася культура України спочатку після об'єднання з Росією?

3) Хто і коли заборонив друкарство українською мовою?

4) Коли настає для української культури період національного відродження?

5) Де і коли був заснований перший університет в Україні?

6) Яких відомих письменників і музикантів XIX століття ви знаєте?

7) Куди і чому переміщується центр національного культурного життя в Україні в XIX столітті?

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-2, В-3).

Завдання 1. *Прослухавши текст і запитання один раз (МА; М-2, В-3), виберіть правильну відповідь із запропонованих варіантів.*

1) А / Письменником.

В / Музикантом.

С / Художником.

Д / Поетом, художником і діячем національного визвольного руху.

2) А / До 24 років.

В / До 22 років.

С / До 32 років

Д / До 34 років.

- 3) А / В 1840 році.
В / У 1842 році.
С / У 1841 році.
Д / У 1843 році.
- 4) А / З 1847 по 1857 рік.
В / З 1857 по 1867 рік.
С / З 1848 по 1859 рік.
Д / З 1847 по 1860 рік.

Завдання 2. Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом тексту (МА; М-2, В-3).

- 1) На основі творів Тараса Шевченка створювався
- 2) Його викупили
- 3) У 1840 році Тарас Шевченко
- 4) У 1847 році Кирило-Мефодіївське товариство.....
- 5) Він був звільнений

Завдання 3. Прослухайте текст вдруге (МА; М-2, В-3) і складіть конспект, використовуючи правила скорочення слів і речень.

ІІІ. ОДС. Напишіть пояснювальну записку, якщо Ви приїхали після канікул з батьківщини на два місяці пізніше; підкресліть у ній всі реквізити і мовні кліше.

ІV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про Шевченка Т.Г.».

V. Говоріння. Місто, де я живу та навчаюся.

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Варіант № 4

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление назывного, вопросного планов и конспекта текста.

Реформы в Украине в конце XIX – начале XX века

Поражение России в Крымской войне 1854-1856 годов показало её отсталость по сравнению с другими европейскими странами. Империя

решается на реформы. В 1861 году было отменено крепостное право, потом были проведены финансовая, военная, судебная реформы. Но власть царя всё равно ничем не была ограничена (ни парламентом, ни конституцией), земля осталась у помещиков, а крестьяне должны были её выкупать за огромные деньги.

В это время Украина – один из наиболее развитых в экономическом отношении регионов России: здесь наивысшие в Европе темпы строительства, высокая концентрация промышленного производства (в отдельных районах). Развитие сельского хозяйства сдерживалось тем, что земля осталась у помещиков, а крестьяне были малоземельными.

9 января 1905 года с расстрела мирной демонстрации рабочих («кровавое воскресенье») по всей империи (и на Украине) начались забастовки рабочих и крестьянские волнения. Царь издал манифест, который, по сути, превращал Россию в конституционную монархию.

Для Украины можно отметить изменения в лучшую сторону: начинают выходить газеты и журналы на украинском языке, лекции в университетах читают по-украински, депутаты от Украины в Думе требуют автономии. Но в 1907 году царь распустил Думу (он не желал ограничения своей власти).

Задание 1. Определите инфинитивы глаголов, от которых образованы данные существительные.

Поражение, отмена, ограничение, расстрел, выкуп, волнения, решение, сравнение.

Задание 2. Подберите существительные к следующим определениям и запишите образованные словосочетания.

Отсталый, развитой, развитый, решительный, огромный, лучший, военный.

Задание 3. С предложенными глаголами образуйте видовые пары.

Поразить –, отстать –, ограничить –, отменить –, расстрелять –, выкупить –, сравнить –, осудить –

Задание 4. *Образуйте из двух предложений одно с причастным или деепричастным оборотом.*

1) Поражение в Крымской войне показало отсталость России по сравнению с другими европейскими странами. Поражение подтолкнуло империю к реформам.

2) В результате реформ крестьяне могли стать свободными. Они должны были выкупить землю у помещиков.

3) В 1907 году царь распустил Думу. Он не желал ограничивать свою власть.

Задание 5. *Ответьте на вопросы к тексту, составьте назывной, вопросный планы и конспект.*

1) Что показало поражение России в Крымской войне 1854-1856 гг.?

2) Каковы были последствия этого поражения?

3) Каково было экономическое состояние Украины в это время?

Состояние промышленности? Сельского хозяйства?

4) Какие события привели к изменениям в государственном устройстве России?

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-2, В-4).

Задание 1. *Прослушав текст и вопросы один раз (МА; М-2, В-4), выберите правильный ответ из предложенных вариантов.*

1) А/ Карл Маркс.

В/ Джон Морган.

С/ Генри Форд.

Д/ Ришар Кантилён.

2) А/ В начале 18 века.

В/ В конце 18 века.

С/ В начале 19 века.

Д/ В конце 19 века.

3) А/ Предпринимателя в центре бизнеса.

В/ Риск в предпринимательстве.

С/ Самоинициированность предпринимательства.

Д/ Автономность производственных процессов.

4) А/ Во Франции.

В/ В Германии.

С/ В России.

Д/ В США.

Задание 2. Закончите фразы, восстановив их по содержанию текста.

1) Термин «предприниматель» впервые был введён.....

2) Основы американской индустрии заложены

3) Кантилён подчёркивал в предпринимательстве.....

4) Книга Ришара Кантилёна широко известность.....

Задание 3. Прослушайте текст второй раз (МА; М-2, В-4) и составьте конспект, используя правила сокращения слов и предложений.

III. ОДС. Составьте библиографическое описание (выходные данные) какого-либо первоисточника. Расскажите, где оно должно находиться в книге и для чего.

IV. Письмо. Эссе «Что я знаю о реформах в Украине в XIX- начале XX века».

V. Говорение. Мои лучшие друзья.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-2

Варіант № 4

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання називного, питального планів і конспекту тексту.

Реформи в Україні в кінці XIX – на початку XX століття

Поразка Росії в Кримській війні 1854 – 1856 років показала її відсталість у порівнянні з іншими європейськими країнами. Імперія здійснює реформи. У 1861 році було скасовано кріпацтво, потім були проведені фінансова, військова, судова реформи. Але влада царя все одно нічим не була обмежена (ані парламентом, ані конституцією), земля

залишилася у поміщиків, а селяни повинні були її викуповувати за величезні гроші.

У той час Україна – один з найбільш економічно розвинених регіонів Росії: тут відносно високі темпи будівництва, висока концентрація промислового виробництва (в окремих районах). Розвиток сільського господарства стримувався тим, що земля залишилася у поміщиків, а селяни були малоземельними.

9 січня 1905 року внаслідок розстрілу мирної демонстрації робітників («кривава неділя») по всій імперії (і на Україні) почалися страйки робітників і селянські хвилювання. Цар видав маніфест, який по суті перетворював Росію на конституційну монархію. Для України можна відзначити зміни на краще: починають виходити газети і журнали українською мовою, лекції в університетах читають українською, депутати від України в Думі вимагають автономії. Але в 1907 році цар розпустив Думу (він не бажав обмеження своєї влади).

Завдання 1. *Визначте інфінітиви дієслів, від яких утворені дані іменники.*

Поразка, скасування, обмеження, розстріл, викуп, хвилювання, рішення, порівняння.

Завдання 2. *Підберіть іменники до поданих визначень і запишіть утворені словосполучки.*

Відсталий, розвинена, розвинений, рішучий, величезний, кращий, військовий.

Завдання 3. *З запропонованими дієсловами утворіть видові пари.*

Вразити –, відстати –, обмежити –,
скасувати –, розстріляти –, викупити –,
порівняти –, засудити –

Завдання 4. *Утворіть з двох речень одне з дієприкметниковим або дієприслівниковим зворотами.*

1) Поразка в Кримській війні показала відсталість Росії порівняно з іншими європейськими країнами. Поразка сприяла реформуванню імперії.

2) Завдяки реформі селяни могли стати вільними. Вони повинні були викупити землю у поміщиків.

3) У 1907 році цар розпустив Думу. Він не бажав обмежувати свою владу.

Завдання 5. *Дайте відповіді на запитання до тексту, складіть називний, питальний плани і конспект.*

1) Що показала поразка Росії в Кримській війні 1854-1856 рр.?

2) Які були наслідки цієї поразки?

3) Яким був економічний стан України в той час? Стан промисловості? Сільського господарства?

4) Які події змінили державний устрій Росії?

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-2, В-4).

Завдання 1. *Прослухавши текст і запитання один раз (МА; (МА; М-2, В-4), виберіть правильну відповідь із запропонованих варіантів.*

1) А / Карл Маркс.

В / Джон Морган.

С / Генрі Форд.

Д / Рішар Кантільон.

2) А / На початку 18 століття.

В / У кінці 18 століття.

С / На початку 19 століття.

Д / У кінці 19 століття.

3) А / Підприємця в центрі бізнесу.

В / Ризик в підприємстві.

С / Самоініційованість підприємництва.

Д / Автономність виробничих процесів.

4) А / У Франції.

В / В Німеччині.

С / В Росії.

Д / У США.

Завдання 2. *Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом тексту.*

- 1) Термін «підприємець» вперше був введений
- 2) Основи американської індустрії закладені
- 3) Кантільон виокремлював в підприємстві
- 4) Книга Рішара Кантільона набула широкої популярності

Завдання 3. *Прослухайте текст вдруге (МА; М-2, В-4) і складіть конспект, використовуючи правила скорочення слів і речень.*

III. ОДС. Складіть бібліографічний опис (вихідні дані) будь-якого першоджерела. Напишіть, де він має знаходитися в книзі і для чого.

IV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про реформи в Україні в ХІХ – на початку ХХ століття».

V. Говоріння. Мої найкращі друзі.

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Варіант № 5

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление назывного и вопросного планов и конспекта текста.

Рынок

Рынок – это совокупность условий, при которых происходит реализация общественного продукта и его частей. Это промежуточная стадия между закончившимся процессом производства и еще не начавшимся потреблением. *Рынок* – это магазины, мастерские, приёмные пункты, службы сбыта, МТС, отделы внешней комплектации на предприятиях, отделы кадров, сберегательные банки, биржи, аукционы и многое другое. Везде, где один человек (или группа лиц) что-то предлагает купить, а другие платят и получают покупку или услугу, имеет место рынок. Таким образом, *рынок как экономическая категория* – это совокупность актов купли-продажи, совершаемых в разных сферах жизни людей и различных областях их деятельности и на разных уровнях обобществления этой деятельности.

Люди могут продавать или покупать товары и услуги, ценные бумаги, свою рабочую силу. Поэтому выделяется три вида рынков: товаров и услуг

(товарный рынок); 2) ценных бумаг (финансовый); 3) трудовой рынок (рынок рабочей силы).

На сегодняшний день человечеству не удалось найти ничего эффективнее рыночной экономики. Она создаёт стимулы к самореализации человека, повышению активности, ускоряет НТП и развитие информационных технологий. Чтобы стать хорошим менеджером, необходимо досконально знать рынок.

Задание 1. *Вместо точек вставьте необходимые по смыслу слова в нужной форме.*

1) Рынок – это совокупность....., при которых реализуется общественный продукт.

2) Рынок как экономическая – это совокупность актов, совершаемых в разных сферах жизни людей.

3) Выделяется три вида рынков: 1/....., 2/....., 3/.....

4) Чтобы хорошим менеджером, необходимо знать рынок.

Задание 2. *Подберите к данным словам и сочетаниям антонимичные.*

Трудный проект, новые идеи, инициативный человек, феноменальные успехи, закончившийся процесс производства, природные инстинкты, начавшийся процесс потребления, продавать товары, повышение активности, ускорение НТП.

Задание 3. *Замените по образцу страдательные конструкции активными предикативными и номинативными словосочетаниями.*

Образец: товар предложен – предложить товар – предложение товара

Покупка получена, товар оплачен, продажа совершена, стимулы созданы, продукция реализована, координация обеспечена, сферы рынка выделены.

Задание 4. *Замените активные обороты речи пассивными.*

1) Люди могут продавать или покупать товары и услуги, ценные бумаги, свою рабочую силу.

2) На сегодняшний день человечество не нашло ничего эффективнее рыночной экономики.

3) В общем виде рыночную экономику определяют как экономику свободного предпринимательства.

Задание 5. Составьте 5 вопросов к тексту и ответьте на них. Напишите назывной план и конспект текста.

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-2, В-5).

Задание 1. Прослушав текст и вопросы один раз (МА; М-2, В-5), выберите правильный ответ из предложенных вариантов.

- А/ Центральная Рада.
- В/ Центральная Дума.
- С/ Автономия Украины.
- Д/ Центральная Автономия.

- 2) А/ В 1917 году.
В/ В 1918 году.
С/ В 1919 году.
Д/ В 1916 году.
- 3) А/ После Октябрьской революции.
В/ Перед Октябрьской революцией.
С/ Во время Октябрьской революции.
Д/ Через 10 лет после Октябрьской революции.
- 4) А/ Тарас Шевченко.
В/ Михаил Грушевский.
С/ Кирилло-Мефодиевское братство.
Д/ Дума.

Задание 2. Закончите фразы, восстановив их по содержанию текста.

1) Сначала украинские демократы с целью достижения широкой автономии в составе России организовали

2) Когда российские власти отказались признать Центральную Раду, тогда она сама.....

3) После Октябрьской революции Украина стала.....

4) В этих условиях созданием государства руководил

Задание 3. *Прослушайте текст второй раз (МА; М-2, В-5) и составьте конспект, используя правила сокращения слов и предложений.*

III. ОДС. Напишите резюме, предполагая, что Вы являетесь соискателем на должность экономиста торгового предприятия, подчеркните в нём все реквизиты и языковые клише.

IV. Письмо. Эссе «Что вы знаете об УНР?».

V. Говорение. Мои любимые занятия.

МОВА НАВЧАННЯ

МОДУЛЬ № 3 – формирование навыков передачи информации в реферативной форме, навыков трансформирования и переформулирования информации при написании информативного реферата (реферата-конспекта), а также сжатого изложения текста; обучение навыкам использования реферативных клише и средств связи. (Проводится на 8-ой неделе II семестра после выполнения студентами всех заданий и видов работы в соответствии с учебным планом).

I. Чтение. Прочитайте текст, выполните лексико-грамматические задания, составьте реферат-конспект текста, используя необходимые реферативные клише, и подчеркните их (20 баллов).

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух. Прослушайте небольшой текст (МА; М-3), выполните задания, законспектируйте на слух, используя правила сокращения слов и предложений (20 баллов).

III. СКС/ХЛ. Составьте сжатое изложение данного текста, сократив его примерно в три раза. Используйте приёмы переформулирования предложений (15 баллов).

IV. Письмо. Напишите эссе на предложенную тему (150 – 200 слов) (30 баллов).

V. Говорение. Составьте монолог по плану на предложенную тему (15 баллов).

Образцы вариантов даются по степени возрастания уровня сложности, т.е. первый вариант предлагается наиболее слабым студентам, а пятый – наиболее подготовленным.

М-3

Вариант № 1

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта с использованием клише.

Производственное предпринимательство

Различают три вида предпринимательской деятельности: производственную, коммерческую, финансовую.

Производственное предпринимательство распространяется в основном на производство и потребление товаров и услуг. Объектом деятельности такого вида предпринимательства служат производственные предприятия. Функция производства продукции и услуг для предпринимателя является важнейшей, остальные функции, например, сбыт продукции, дополняют главную.

Содержание производственного предпринимательства: 1) определение вида производственной деятельности и номенклатуры товаров, которые должен производить предприниматель; 2) выявление потребности в товарах, необходимых потенциальному потребителю (маркетинговая деятельность); 3) оформление контракта между предпринимателем и покупателем товара; 4) осуществление самого производства товаров и услуг. Всё необходимое для производства (средства труда, сырьё и материалы, информация) предприниматель приобретает самостоятельно; 5) привлечение к своей деятельности сторонних организаций и лиц, если отдельные работы предприниматель не способен выполнить своими силами.

Проведение предпринимательской сделки всегда требует денежных расходов. При отсутствии денег предприниматель может получить кредит в банке под определенные проценты. В соответствии с законом о предпринимательской деятельности предприниматель отчисляет налоги в налоговую инспекцию, а также обязательные платежи, отчисления, пошлины, штрафы государственным и местным финансовым органам. Финансовый результат производственного предпринимательства

характеризует прибыль и рентабельность продукции (отношение прибыли к затратам производства). Чем успешнее работает предприятие, тем выше эти показатели.

Задание 1. *Замените страдательные конструкции номинативными словосочетаниями по образцу.*

Образец: *контракт оформлен – оформление контракта.*

Сделка проведена; производство осуществлено; организация привлечена; операция выполнена; товар закуплен; налоги выплачены; склад арендован.

Задание 2. *Подберите к данным словам и словосочетаниям антонимичные.*

Образец: *покупатель – продавец*

Сбыт продукции, покупатель, приобретать продукцию, купля, покупаемый товар, реализация товара, давать займы, продавать ценные бумаги, расходы.

Задание 3. *Замените пассивные конструкции активными по образцу.*

Образец: *Налоги, платежи, отчисления, пошлины и штрафы оплачиваются предпринимателем. – Предприниматель оплачивает налоги, платежи, отчисления, пошлины и штрафы.*

1) Различаются три вида предпринимательской деятельности: производственная, коммерческая, финансовая.

2) Финансовый результат производственного предпринимательства характеризуется прибылью и рентабельностью продукции.

3) На основе анализа рынка определяются объём и цена закупаемого товара, объём и цена реализации этого товара.

4) Основные мероприятия коммерческой сделки увязываются по срокам, по каждому из них составляется смета затрат.

Задание 4. *Ответьте на вопросы к тексту. Напишите реферат-конспект, используя клише.*

1) Какие различают виды предпринимательской деятельности?

2) Что является объектом деятельности производственного предпринимательства и в чём его функция?

3) Каково содержание производственного предпринимательства?

4) Чем характеризуется финансовый результат производственного предпринимательства?

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-3, В-1).

Задание 1. *Продолжите фразы, восстановив их по содержанию текста (МА; М-3, В-1).*

1) В 1918 году в Киеве при помощи немецкого оккупационного командования была свергнута Центральная Рада, появилась.....

2) Сырьё и продовольствие Скоропадский вывозил.....

3) Правительство Скоропадского было

4) После бегства Скоропадского

5) Руководящий орган Украинской Народной Республики –

Задание 2. *Прослушайте текст ещё раз (МА; М-3, В-1) и составьте краткий конспект текста, используя правила сокращения слов и предложений.*

III. СКС/ХЛ. Составьте сжатое изложение текста, сократив его примерно в три раза. Используйте приёмы переформулирования предложений.

«Память веков», или Ключ ко всем знаниям

Память веков человечества запечатлена на страницах книг. Сейчас существует много разных носителей информации и знаний, но книга продолжает играть среди них главенствующую роль.

Подсчитано, что с середины XV века, когда в Европе было изобретено книгопечатание, издано более 35 миллионов книг. Эти огромные книжные богатства часто сравнивают с океаном. Каждый год он прибывает на миллионы книг...

Как управляться с книжными богатствами? Этот вопрос волновал людей издавна. Слово «библиография» (от древнегреческих слов «библион» – книга и «графо» – пишу) появилась в V в. до н. э. и обозначало тогда труд переписчика книг. В III в. н. э., с гибелью античной

культури, це слово зникає з звернення і відроджується в новому значенні – описання книжних багатств – в XVII в. во Франції.

П'явилася професія бібліографа, склалися певні методи бібліографічної роботи, стали виникати самостійні бібліографічні відділи бібліотек. Так зародилася і розвивалася бібліографія, мета якої – орієнтувати нас в книжних багатствах. В наше час **бібліографію, бібліографічну діяльність вчені визначають як сферу інформаційної діяльності по задоволенню потреб в бібліографічній інформації (головним чином – о виробництвах друку).**

Бібліографія тримає в своїх руках нити інформації, тягнучися ко всім друкованим матеріалам і іншим документам, доступним для самого широкого користування. Це шлях ко всім знанням, к «пам'яті віків». Емблемою бібліографії ще в старину був золотий ключ. Бібліографію так і визначали – «ключ ко всім знанням». Цей ключ доступний всім, потрібно тільки навчитися користуватися ним.

(По І. Г. Моргенштерну, Б. Уткіну).

IV. Письмо. Ессе «Що я думаю о бібліографії».

V. Воворення. О моєй родині.

УКРАЇНСЬКА МОВА

МОДУЛЬ № 3 – формування навичок передачі інформації в реферативній формі, навичок трансформування і переформулювання інформації при написанні інформативного реферату (реферату-конспекту), а також стислого викладу тексту; навчання навичкам використання реферативних кліше і засобів зв'язку. (Водять на 8-му тижні II семестра після виконання студентами всіх завдань і видів роботи відповідно до навчального плану).

I. Читання. Прочитайте текст, виконайте лексико-граматичні завдання, складіть реферат-конспект тексту, використовуючи необхідні реферативні кліше, і підкресліть їх (20 балів).

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух. Прослухайте невеликий текст (МА, М-3), виконайте завдання,

законспектуйте на слух, використовуючи правила скорочення слів і пропозицій (20 балів).

III. СКС / ХЛ. Напишіть стислий виклад поданого тексту, скоротивши його приблизно втричі. Використовуйте прийоми перефразування речень (15 балів).

IV. Писемне мовлення. Напишіть есе на запропоновану тему (150 – 200 слів) (30 балів).

V. Говоріння. Складіть монолог за планом на запропоновану тему (15 балів).

Зразки варіантів надано відповідно до зростання рівня складності, тобто перший варіант пропонують для найменш підготовлених студентів, а п'ятий – найбільш обізнаним.

М-3

Варіант № 1

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту з використанням кліше.

Виробниче підприємництво

Розрізняють три види підприємницької діяльності: виробничу, комерційну, фінансову. Виробниче підприємництво диференціюють в основному на виробництво і споживання товарів і послуг. Об'єктом діяльності такого виду підприємництва є виробничі підприємства. Функція виробництва продукції і послуг для підприємця є найважливішою, інші функції, наприклад, збут продукції, доповнюють головну.

Зміст виробничого підприємництва: 1) визначення виду виробничої діяльності та номенклатури товарів, які має виробляти підприємець; 2) виявлення потреби в товарах, необхідних потенційному споживачеві (маркетингова діяльність); 3) оформлення контракту між підприємцем і покупцем товару; 4) здійснення самого виробництва товарів і послуг. Все необхідне для виробництва (засоби праці, сировина та матеріали, інформація) підприємець придбає самостійно; 5) залучення до своєї діяльності сторонніх організацій та осіб, якщо окремі роботи підприємець не здатний виконати своїми силами.

Проведення підприємницької угоди завжди вимагає грошових витрат. Якщо відсутні гроші, підприємець може отримати кредит в банку під певні відсотки. Відповідно до закону про підприємницьку діяльність підприємець сплачує податки податковій інспекції, а також обов'язкові платежі, відрахування, збори, штрафи державним та місцевим фінансовим органам. Фінансовий добуток виробничого підприємництва визначається прибутком і рентабельністю продукції (співвідношення прибутку до витрат виробництва). Що успішніше працює підприємство, то вище показники.

Завдання 1. *Замініть пасивні конструкції на номінативні словосполучення за зразком.*

Зразок: *контракт оформлений – оформлення контракту.*

Угода проведена; виробництво здійснено; організація залучена; операція виконана; товар закуплений; податки виплачені; склад орендований.

Завдання 2. *Надайте до поданих слів і словосполук антонімічні.*

Зразок: *покупець – продавець*

Збут продукції, покупець, купувати продукцію, купівля, який купує товар, реалізація товару, давати в борг, продавати цінні папери, витрати.

Завдання 3. *Замініть пасивні конструкції на активні за зразком.*

Зразок: *Податки, платежі, відрахування, збори і штрафи сплачуються підприємцем. – Підприємець сплачує податки, платежі, відрахування, збори і штрафи.*

1) Розрізняють три види підприємницької діяльності: виробнича, комерційна, фінансова.

2) Фінансовий добуток виробничого підприємництва визначають прибутком і рентабельністю продукції.

3) На основі аналізу ринку визначають обсяг і ціну товару, що купують, обсяг і ціну реалізації цього товару.

4) Основні заходи комерційної угоди погоджують з термінами, для кожного з них складають кошторис витрат.

Завдання 4. *Надайте відповіді на запитання до тексту. Напишіть реферат-конспект, використовуючи кліше.*

- 1) Які розрізняють види підприємницької діяльності?
- 2) Що є об'єктом діяльності виробничого підприємництва і в чому його функція?
- 3) Який зміст виробничого підприємництва?
- 4) Як визначають фінансовий добуток виробничого підприємництва?

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-3, В-1).

Завдання 1. *Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом тексту.*

- 1) У 1918 році в Києві за допомогою німецького окупаційного командування була повалена Центральна Рада, з'явилася
- 2) Сировина і продовольство Скоропадський вивозив
- 3) Уряд Скоропадського було
- 4) Після втечі Скоропадського
- 5) Керівний орган Української Народної Республіки –

Завдання 2. *Прослухайте текст знов (МА; М-3, В-1) і складіть стислий конспект тексту, використовуючи правила скорочення слів і речень.*

III. СКС/ХЛ. Складіть стислий виклад тексту, скоротивши його приблизно в три рази. Використовуйте прийоми переформулювання речень.

«Пам'ять століть», або Ключ до всіх знань

Пам'ять століть людства відображена на сторінках книг. Зараз існує багато різних носіїв інформації і знань, але книга продовжує відігравати серед них чільну роль. Підраховано, що з середини XV століття, коли в Європі було винайдено друкарство, видано понад 50 мільйонів книг. Ці величезні книжкові багатства часто порівнюють з океаном. Щороку він збільшується на мільйони книг ...

Як справлятися з книжковими багатствами? Це питання хвилювало людей здавна. Слово «**бібліографія**» (від давньогрецьких слів «**бібліон**» – книга і «**графо**» – пишу) з'явилося в V ст. до н. е. і позначало тоді працю

переписувача книг. У III ст. н. е., із загибеллю античної культури, це слово зникає з обігу і відроджується в новому значенні – опис книжкових багатств – в XVII ст. у Франції. З'явилася професія бібліографа, склалися певні методи бібліографічної роботи, стали виникати самостійні бібліографічні відділи бібліотек. Так зародилася і розвивалася бібліографія, мета якої – орієнтувати нас в книжкових багатствах. У наш час бібліографію, бібліографічну діяльність вчені визначають як сферу інформаційної діяльності щодо задоволення потреб у бібліографічній інформації (головним чином – про друкарські твори). Бібліографія тримає у своїх руках нитки інформації, що тягнуться до всіх друкованих матеріалів та інших документів, доступних для поширеного користування. Це шлях до всіх знань, до «пам'яті століть». Емблемою бібліографії ще за старих часів був золотий ключ. Бібліографію так і визначали – «ключ до всіх знань». Цей ключ доступний всім, потрібно тільки навчитися користуватися ним.

IV. Писемне мовлення. Есе «Як я розумію бібліографію».

V. Говоріння. Про мою родину.

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

Вариант № 2

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта с использованием клише.

Коммерческое предпринимательство

Содержание коммерческого предпринимательства составляют торгово-обменные операции. В основе этого вида деятельности лежат сделки по купле-продаже (перепродаже товаров и услуг). Схема коммерческого предпринимательства аналогична схеме производственно-предпринимательской деятельности. Отличие заключается в отсутствии в коммерческом предпринимательстве производства по выпуску продукции и необходимости в связи с этим обеспечивать это производство сырьём. Коммерческой сделке предшествует анализ рынка, на основе которого

определяются объём и цена закупаемого товара, объём и цена реализации этого товара. Последняя должна быть выше закупочной цены.

Содержание коммерческой сделки:

- 1) подбор кадров, способных выполнять операции закупки, транспортировки, продажи товаров и другие торгово-посреднические услуги;
- 2) закупка товаров для последующей их продажи;
- 3) аренда или приобретение складских помещений и торговых точек для хранения и продажи товаров;
- 4) привлечение сторонних организаций для выполнения посреднических работ;
- 5) финансирование сделок путём приобретения денег в кредит под соответствующие проценты;
- 6) сбор необходимой информации для планирования сделок;
- 7) продажа товаров покупателю;
- 8) регистрация сделки, выплата налогов и платежей соответствующим органам.

Основные мероприятия коммерческой программы увязываются по срокам, по каждому из них составляется смета затрат. Коммерческая сделка целесообразна, если она обеспечит прибыль не менее 25 – 30 % затрат.

Задание 1. Составьте предикативные словосочетания из предложенных существительных и кратких причастий по образцу, правильно согласовав их.

Образец: контракт оформлен, налоги выплачены.

Сделка, контракт, производство, проведён, оформлен, осуществлён, привлечён, организация, выполнен, операция, товар, налоги, закуплен, выплачен, арендован, склад.

Задание 2. Замените именные словосочетания глагольно-именными по образцу.

Образец: получение прибыли – получить прибыль.

Закупка товара, аренда помещения, сбор информации, привлечение организаций, регистрация сделки, подбор кадров, проведение сделки, определение цены, производство продукции, продажа товаров.

Задание 3. *Замените пассивные конструкции активными.*

Образец: *На основе анализа рынка определяются объём и цена закупаемого товара. – Объём и цену закупаемого товара определяют на основе анализа рынка.*

- 1) Определёнными сотрудниками выполняются операции закупки, транспортировки и продажи товаров.
- 2) На основе анализа рынка определяются объём и цена закупаемого товара.
- 3) Сделки финансируются предпринимателями путём приобретения денег в кредит под соответствующие проценты.
- 4) Основные мероприятия коммерческой программы увязываются по срокам, и по каждому из них составляется смета затрат.

Задание 4. *Ответьте на вопросы к тексту.*

- 1) Что лежит в основе коммерческого предпринимательства?
- 2) Чем отличается схема коммерческого предпринимательства от производственно-предпринимательской деятельности?
- 3) Что предшествует коммерческой сделке?
- 4) Для чего необходим анализ рынка?
- 5) Какой должна быть цена реализации товара?
- 6) Каково содержание коммерческой сделки?
- 7) В каком случае коммерческая сделка является целесообразной?

Задание 5. *Трансформируйте текст «Коммерческое предпринимательство» в диалог (7 – 10 реплик). Начните с реплики: «О чем идет речь в данном тексте?».*

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-3, В-2).

Задание 1. *Продолжите фразы, восстановив их по содержанию текста.*

- 1) После революции 1917 года Российская империя распалась.....

- 2) В национальных государствах тоже правили национальные коммунистические партии, которые.....
- 3) В начале 20-х годов был поставлен вопрос о.....
- 4) Сталин и другие руководители предлагали, чтобы.....
- 5) Ленин предлагал концепцию союза:
- 6) В декабре 1922 года на 1-м Всесоюзном съезде Советов провозгласили создание Советского Союза – государства, которое.....
- 7) Республики, входившие в состав СССР,

Задание 2. *Прослушайте текст ещё раз (МА; М-3, В-2) и составьте его конспект, используя правила сокращения слов и предложений.*

Задание 3. *Трансформируйте текст «Создание СССР и Украина» в диалог (5-10 реплик); начните с реплики: «О чем идет речь в этом тексте?».*

III. СКС/ХЛ. **Составьте сжатое изложение текста, сократив его примерно в три раза. Используйте приёмы переформулировки предложений. Трансформируйте текст в диалог (5 – 10 реплик); начните с реплики: «О чем идет речь в этом тексте?».**

Тимур Фрунзе

Тимур Фрунзе – сын героя Красной Армии. Часто маленького сироту сажал к себе на колени генерал Ворошилов и с грустью, не ослабевающей долгие годы, вспоминал любимого друга, глядя золотистые волосы мальчика. Рабочие, не забываящие семью старого друга, рассказывали Тимуру о борьбе его отца, о его неиссякаемой энергии в революционной и военной работе. Детская душа Тимура жадно ловила эти рассказы, отдавалась фантазии: мальчик мечтал о военных подвигах. Окончив лётную школу, молодой Фрунзе рвался в бой, когда началась отечественная война. Он торопился стать воздушным бойцом.

Однажды в воздушном бою, никем не замеченный, приближался к нашим войскам вражеский самолёт «Хейнкель-126». Часто забило ещё не испытанное в бою сердце Тимура. Он атаковал врага по всем правилам военного искусства! Ненавистный вражеский самолёт был сбит! Но со стороны солнца бешено неслись немецкие «Мессершмитты».

Бесстрашный, как отец, лётчик помчался наперерез врагам. Вдвоём с лейтенантом Шутовым они дружно ударили в четвёрку «непобедимых» и сразу сбили одного. Смертельный бой продолжался. Вот получил рану и отходит Шутов. Фрунзе остался один против всех вражеских самолётов, никем не защищённый с фланга. Но Тимур дрался, стиснув зубы, дрался на поломанном, почти не действующем самолёте, почти не вооружённый. В воздухе, высоко над полем боя, погиб бесстрашный орлёнок – Тимур Фрунзе.

IV. Письмо. Эссе «Для чего нужно коммерческое предпринимательство».

V. Говорение. Выбор специальности. Почему я хочу стать

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

Варіант № 2

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту з використанням кліше.

Комерційне підприємництво

Зміст комерційного підприємництва складають торгово-обмінні операції. В основі цього виду діяльності – угоди з купівлі-продажу (перепродажу товарів і послуг). Схема комерційного підприємництва є аналогічною схемі виробничо-підприємницької діяльності. Відмінність полягає у відсутності в комерційному підприємстві виробництва з випуску продукції і необхідності у зв'язку з цим забезпечувати це виробництво сировиною. Комерційній операції передують аналіз ринку, на основі якого визначають обсяг і ціну товару, що купують, обсяг і ціну реалізації цього товару.

Остання має бути вище за закупівельну ціну.

Зміст комерційної угоди:

- 1) підбір кадрів, здатних виконувати операції закупівлі, транспортування, продажу товарів та інші торгово- посередницькі послуги;
- 2) закупівля товарів для подальшого їх продажу;

- 3) оренда або придбання складських приміщень і торговельних пунктів для зберігання і продажу товарів;
- 4) залучення сторонніх організацій для виконання посередницьких робіт;
- 5) фінансування угод шляхом отримання грошей у кредит під відповідні відсотки;
- 6) збір необхідної інформації для планування операцій;
- 7) продаж товарів покупцеві;
- 8) реєстрація угоди, виплата податків і платежів відповідним органам.

Основні заходи комерційної програми узгоджують за термінами, по кожному з них складають кошторис витрат. Комерційна угода доцільна, якщо вона забезпечить прибуток не менше 25 – 30% від витрат.

Завдання 1. *Складіть предикативні словосполучення із запропонованих іменників і скорочених дієприкметників за зразком, правильно погодивши їх.*

Зразок: *контракт оформлений, податки сплачені.*

Угода, контракт, виробництво, проведений, оформлений, здійснений, притягнутий, організація, виконаний, операція, товар, податки, закуплений, сплачений, орендований, склад.

Завдання 2. *Замініть іменникові словосполучення на дієслівно-іменникові за зразком.*

Зразок: *отримання прибутку – отримати прибуток.*

Закупівля товару, оренда приміщення, збір інформації, залучення організацій, реєстрація угоди, підбір кадрів, проведення операції, визначення ціни, виробництво продукції, продаж товарів.

Завдання 3. *Замініть пасивні конструкції на активні та навпаки за зразком.*

Зразок: *На основі аналізу ринку визначається обсяг і ціна товару, що купують. – Обсяг і ціну товару, що купують, визначають на основі аналізу ринку.*

1) Певними співробітниками виконуються операції закупівлі, транспортування і продажу товарів.

2) На основі аналізу ринку визначають обсяг і ціну товару, що купується.

3) Угоди фінансуються підприємцями шляхом одержання грошей у кредит під відповідні відсотки.

4) Основні заходи комерційної програми узгоджують за термінами, і за кожним з них складається кошторис витрат.

Завдання 4. *Надайте відповіді на запитання до тексту.*

- 1) Що полягає в основі комерційного підприємництва?
- 2) Чим відрізняється схема комерційного підприємництва від виробничо-підприємницької діяльності?
- 3) Що передує комерційній угоді?
- 4) Для чого необхідний аналіз ринку?
- 5) Якою має бути ціна реалізації товару?
- 6) Який зміст комерційної угоди?
- 7) Коли комерційна угода є доцільною?

Завдання 5. *Трансформуйте текст «Комерційне підприємництво» на діалог (7 – 10 реплік). Почніть з репліки: «Про що йдеться в даному тексті?».*

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-3, В-2).

Завдання 1. *Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом тексту.*

- 1) Після революції 1917 року Російська імперія розпалася
- 2) В національних державах теж керували національні комуністичні партії, які
- 3) На початку 20-х років було поставлено питання про
- 4) Сталін та інші керівники пропонували, щоб
- 5) Ленін пропонував концепцію союзу:
- 6) У грудні 1922 року на 1-му Всесоюзному з'їзді Рад проголосили створення Радянського Союзу – держави, яка
- 7) Республіки, що входили до складу СРСР,

Завдання 2. *Прослухайте текст знов (МА; М-3, В-2) і складіть його конспект, використовуючи правила скорочення слів і речень.*

Завдання 3. *Трансформуйте текст «Створення СРСР і України» на діалог (5 – 10 реплік); почніть з репліки: «Про що йдеться в цьому тексті?».*

III. СКС / ХЛ. Складіть стислий виклад тексту, скоротивши його приблизно втричі. Використовуйте прийоми переформулювання речень. Трансформуйте текст «Тимур Фрунзе» на діалог (5 - 10 реплік); почніть з репліки: «Про що йдеться в цьому тексті?»

Тимур Фрунзе

Тимур Фрунзе – син героя Червоної Армії. Часто маленького сироту садив до себе на коліна генерал Ворошилов і з сумом, що не слабшав протягом багатьох років, згадував улюбленого друга, глядячи золотисте волосся хлопчика. Співробітники, які не забували родину старого друга, розповідали Тимурі про боротьбу його батька, про його невичерпну енергію у революційній і військовій роботі. Дитяча душа Тимура жадібно сприймала ці розповіді, фантазувала: хлопчик мріяв про військові витівки. Закінчивши льотну школу, молодий Фрунзе рвався в бій. Він поспішав стати повітряним бійцем. Одного разу в повітряній сутичці, ніким не помічений, наближався до наших військ ворожий німецький літак «Хейнкель-126». Швидко забилося ще не випробуване в бою серце Тимура. Він атакував ворога за всіма правилами військового мистецтва! Ненависний ворожий літак був збитий! Але з боку сонця шалено мчали німецькі «Мессершмітти». Безстрашний, як батько, льотчик помчав наперейми ворогам. Удвох з лейтенантом Шутовим вони дружно вдарили в четвірку «непереможних» і відразу збили один з них. Смертельна сутичка тривала. Ось отримав поранення і відходить Шутов. Фрунзе залишився один проти решти ворожих літаків, ніким не захищений з флангу. Але Тимур продовжував бій, зціпивши зуби, бився на несправному, майже не чинному літаку, майже не озброєний. В повітрі, високо над полем бою, загинув безстрашний орлятко – Тимур Фрунзе.

IV. Письмове мовлення. Есе «Для чого потрібно комерційне підприємство».

V. Говоріння. Вибір спеціальності. Чому я хочу стати ...

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

Варіант № 3

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта с использованием клише.

Финансовое предпринимательство

Финансовое предпринимательство – особый вид коммерческого предпринимательства. Объектом купли-продажи в данном случае являются деньги, валюта, ценные бумаги. Агентами рынка денег, валюты, ценных бумаг выступают коммерческие банки, фондовые биржи, предприятия, организации и отдельные предприниматели. Схема финансовой сделки аналогична коммерческой. С выявлением потенциальных денег, валюты, ценных бумаг предприниматель устанавливает источник их получения. Предприниматель сам может быть обладателем финансового товара, если заранее накопит деньги, валюту, ценные бумаги. В этом случае он сам выступает в роли продавца ценных бумаг или ростовщика, дающего займы за определённую плату. Предприниматель-предприятие может также официально выпускать такие ценные бумаги, как собственные акции, облигации, кредитные билеты, денежные обязательства, векселя. Эти ценные бумаги – финансовый товар предпринимателя, который он может продавать. Денежная выручка от продажи ценных бумаг используется для покрытия расходов и получения прибыли.

Финансовая сделка тщательно оформляется. Предприниматель должен располагать сведениями о финансовой состоятельности покупателя, о курсе валюты, о кредитном проценте, об условиях осуществления финансово-кредитных операций и порядке их оформления. Он устанавливает возможный налог и находит гаранта, согласного поручиться за покупателя денег и ценных бумаг. Финансовая сделка выгодна, если при её завершении расчётная прибыль составляет от 5 до 15 % объёма сделки (в зависимости от её продолжительности).

Задание 1. *Продолжите лексико-семантический ряд.*

Акции – облигации –

Задание 2. *Подберите к данным словам и словосочетаниям синонимичные.*

Сбыт продукции, продавец, покупатель, приобретать товар, закупаемый товар, давать займы, продавать ценные бумаги.

Задание 3. *Замените активные конструкции пассивными.*

1) Предприниматель-предприятие может также официально выпускать такие ценные бумаги, как собственные акции, облигации, кредитные билеты, денежные обязательства, векселя.

2) Ценные бумаги – финансовый товар предпринимателя, который он может продавать.

3) Денежную выручку от продажи ценных бумаг используют для покрытия расходов и получения прибыли.

4) Финансовую сделку тщательно оформляют.

5) Предприниматель устанавливает возможный налог.

6) Предприниматель может получить кредит в банке под соответствующие проценты.

Задание 4. *Ответьте на вопросы к тексту.*

1) Что такое финансовое предпринимательство?

2) Что является объектом купли-продажи при финансовом предпринимательстве?

3) Кто может выступать агентом рынка денег, валюты, ценных бумаг?

4) Какие ценные бумаги может выпускать официально предприниматель-предприятие?

5) Для чего используется денежная выручка от продажи ценных бумаг?

6) Какими сведениями должен располагать предприниматель, оформляя финансовую сделку?

7) В каком случае финансовая сделка считается выгодной?

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух МА; М-3, В-3).

Задание 1. *Продолжите фразы, восстановив их по содержанию текста.*

1) Когда власть в Украине перешла к коммунистам, они.....

- 2) Украинцы-коммунисты, которых в Коммунистической партии было около 23 %, активно.....
- 3) Стали возвращаться украинцы-эмигранты (например,
- 4) Украинский язык становился государственным, на украинский язык переходили
.....
- 5) Национальные меньшинства, проживающие в Украине, получили.....
- 6) Работали школы с немецким
- 7) Однако в 30-е годы эта политика начинает.....
- 8) Начинается политика.....

Задание 2. *Прослушайте текст ещё раз (МА; М-3, В-3) и составьте конспект текста, используя правила сокращения слов и предложений.*

Задание 3. *Трансформируйте текст «Политика украинизации в 20 – 30 годы» в диалог (7 – 10 реплик), начав с реплики: «О чем идет речь в данном тексте?».*

III. СКС/ХЛ. Составьте сжатое изложение текста, сократив его примерно в три раза. Используйте приёмы переформулирования предложений.

Необычный конкурс

Лондонская газета «Таймс» и одна из программ радиостанции Би-Би-Си объявила конкурс на лучшее достижение в области охраны окружающей среды. Жюри рассмотрело 351 проект. Экологическим чемпионом стал шахтёр Роджер Бранд, который два года назад купил пустырь недалеко от своего дома и посадил там различные травы, цветы и деревья. В результате пустырь превратился в прекрасный оазис природы. Редакция журнала «Мир неизвестного» решила провести такой же конкурс в России. В жюри пришло 636 заявлений. Три участника: Михаил Рябинов, Николай Гончаров и Алексей Салеев – стали финалистами.

Памятный лес Михаила Рябинова.

В Чувашии всегда было особое отношение к деревьям. Посадкой деревьев чуваши отмечают рождение детей и другие памятные дни. Инженер Михаил Рябинов посадил своё первое дерево в родной деревне в

1944 году в память об открытии второго фронта во второй мировой войне. С тех пор количество деревьев, посаженных Рябиновым, непрерывно увеличивалось. Сейчас их несколько тысяч. Только в 1988 году в честь тысячелетия крещения Руси он посадил более полутора тысяч деревьев.

Водных дел мастер Николай Гончаров.

Он живёт в селе Коренное Донецкой области. Климатические условия в этом районе такие, что там часто появляются глубокие длинные овраги. После работы Николай Гончаров садится на свой старенький трактор и едет туда, где рождается его новый пруд. Он углубляет и расширяет овраг, а после дождя овраг заполняется водой, образуя пруд. За 15 лет им создано 20 больших прудов. На берег ближнего пруда он привёз песок – получился отличный пляж. В отдалённых прудах появляются дикие утки, плавают ондатры. От начала и до конца Николай Гончаров всё делает сам, без чьей-либо помощи. Из прудов Гончарова берут воду для полива, к ним приводят скот. Но главное – пруды приостанавливают образование оврагов.

Ботанический сад без ботаников.

Есть в Полтавской области, в 100 километрах к северу от Полтавы, небольшой городок Родники. Сюда сразу после войны приехал врач, капитан медицинской службы Алексеев Салеев. Ему предложили организовать туберкулёзный диспансер. С продуктами, витаминами и с лекарствами было трудно, поэтому работники диспансера расчистили землю около своей больницы и посадили различные овощи, фруктовые деревья, лекарственные растения. Затем для своих больных они посадили берёзовую рощу. Когда 20 лет назад была построена оранжерея, её стали называть ботаническим садом. Сейчас в этом ботаническом саду – две с половиной тысячи деревьев и кустарников, 254 вида лекарственных растений. Руководит диспансером по-прежнему Алексей Салеев. Теперь он уже доктор медицинских наук.

До самого последнего момента читатели и зрители не могли выбрать из трёх претендентов победителя конкурса. Но после подсчёта голосов стало известно, что в конкурсе победила коллективная работа медиков из города Родники.

IV. Письмо. Эссе «Мое отношение к необычному конкурсу» (по тексту из задания III).

V. Говорение. О проблемах семьи в моей стране.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

Варіант № 3

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту з використанням кліше.

Фінансове підприємництво

Фінансове підприємництво — особливий різновид комерційного підприємництва. Об'єктом купівлі-продажу тут є гроші, валюта, цінні папери. Агентами ринку грошей, валюти, цінних паперів є комерційні банки, фондові біржі, підприємства, організації та окремі підприємці. Схема фінансової угоди є аналогічною до комерційної. З виявленням потенційних грошей, валюти, цінних паперів підприємець встановлює джерело їх отримання. Підприємець сам може бути володарем фінансового товару, якщо заздалегідь накопичить гроші, валюту, цінні папери. Тоді він сам є продавцем цінних паперів або лихварем, який позичає за певну плату тим, хто потребує. Підприємець-підприємство може також офіційно друкувати цінні папери: власні акції, облігації, кредитні квитки, грошові зобов'язання, векселі. Вони є фінансовим товаром підприємця, що він може його продавати. Виторг від продажу цінних паперів використовують для покриття витрат і отримання прибутку.

Фінансова угода ретельно оформлюється. Підприємець повинен мати відомості про фінансову спроможність покупця, про курс валюти, про кредитний відсоток, про умови здійснення фінансово-кредитних операцій та процедуру їх оформлення. Він розраховує можливий податок і знаходить гаранта, згідного доручитися за покупця грошей та цінних паперів. Фінансова угода є корисною, якщо завершуючи її, розрахунковий прибуток становить від 5 до 15 % обсягу угоди (залежно від її тривалості).

Завдання 1. Продовжіть лексико-семантичний ряд.

Акції – облігації –

Завдання 2. Підберіть до даних слів і словосполучень синонімічні.

Збут продукції, продавець, покупець, купувати товар, товар, що купують, давати в борг, продавати цінні папери.

Завдання 3. Замініть активні конструкції на пасивні.

1) Підприємець-підприємство може також офіційно випускати такі цінні папери: власні акції, облігації, кредитні квитки, грошові зобов'язання, векселі.

2) Цінні папери – фінансовий товар підприємця, який він може продавати.

3) Грошову виручку від продажу цінних паперів використовують для покриття витрат і отримання прибутку.

4) Фінансову угоду ретельно оформляють.

5) Підприємець встановлює можливий податок.

6) Підприємець може отримати кредит в банку з відповідними відсотками.

Завдання 4. Надайте відповіді на запитання до тексту.

1) Що таке фінансове підприємництво?

2) Що є об'єктом купівлі-продажу в фінансовому підприємстві?

3) Хто може виступати агентом ринку грошей, валюти, цінних паперів?

4) Які цінні папери може випускати офіційно підприємство-підприємець?

5) Для чого використовують грошову виручку від продажу цінних паперів?

6) Які відомості повинен мати підприємство, оформлюючи фінансову операцію?

7) Коли фінансова угода вважається вигідною?

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-3, В-3).

Завдання 1. Продовжіть фрази, відновивши їх за змістом тексту.

1) Коли влада в Україні перейшла до комуністів, вони

2) Українці-комуністи, яких в Комуністичній партії було близько 23 %, активно.....

....

- 3) Поверталися українці-емігранти (наприклад,
- 4) Українська мова перетворюється на державну, на українську мову переходили
- 5) Національні меншини, які проживають в Україні, отримали
- 6) Працювали школи з німецькою,
- 7) Проте в 30-і роки ця політика починає
- 8) Починається політика

Завдання 2. *Прослухайте текст знов МА; М-3, В-3) і складіть конспект тексту, використовуючи правила скорочення слів і речень.*

Завдання 3. Трансформуйте текст «Політика українізації в 20 – 30 роки» на діалог (7 – 10 реплік), почавши з репліки: «Про що йдеться в поданому тексті?».

III. СКС / ХЛ. Складіть стислий виклад тексту, скоротивши його приблизно в три рази. Використовуйте прийоми перефразування речень. Трансформуйте текст «Незвичайний конкурс» на діалог (10 – 15 реплік).

Незвичайний конкурс

Лондонська газета «Таймс» і одна з програм радіостанції Бі-Бі-Сі оголосила екологічний конкурс на найкраще досягнення в галузі охорони навколишнього середовища. Журі розглянуло 351 проект. Екологічним чемпіоном став шахтар Роджер Бранд, який два роки тому купив пустир неподалік від свого будинку і посадив там різні трави, квіти і дерева. У підсумку пустир перетворився на чудовий оазис природи.

Редакція журналу «Світ невідомого» вирішила провести схожий конкурс в Україні та в Росії. У журі надіслали 636 заяв. Три учасники: Михайло Рябінов, Микола Гончаров і Олексій Салєєв були фіналістами.

Пам'ятний ліс Михайла Рябінова. У Чувашії завжди було особливе ставлення до дерев. Посадкою дерев чуваші відзначають народження дітей та інші пам'ятні дні. Інженер Михайло Рябінов посадив своє перше дерево в рідному селі в 1944 році на пам'ять про відкриття другого фронту у другій світовій війні. З того часу кількість дерев, посаджених Рябіновим,

безперервно зростала. Зараз їх кілька тисяч. Тільки на честь тисячоліття хрещення він посадив понад півтори тисячі дерев.

Водних справ майстер Микола Гончаров. Він живе в селі Корінне Донецької області. Кліматичні умови в цьому районі такі, що там часто з'являються глибокі довгі яри. Після роботи Микола Гончаров сідає на свій старенький трактор і їде туди, де народжується його новий ставок. Він поглиблює і розширює яр, а після дощу яр заповнюється водою, утворюючи ставок. За 15 років їм створено 20 великих ставків. На березі ближнього ставка він привіз пісок – вийшов відмінний пляж. У віддалених ставках з'являються дикі качки, плаває ондатра. Від початку і до кінця Микола Гончаров все робить сам, без чиєї-небудь допомоги. Зі ставків Гончарова беруть воду для поливу, до них приводять худобу. Але головне: ставки зупиняють утворення ярів.

Ботанічний сад без ботаніків. Є в Іванівській області, в 100 кілометрах на північ від Іваново. Це невелике містечко Джерела. Сюди відразу після війни приїхав лікар, капітан медичної служби Олексій Салєєв. Йому запропонували організувати туберкульозний диспансер. З продуктами, вітамінами і з ліками були проблеми, тому працівники диспансеру розчистили землю біля своєї лікарні і посадили різні овочі, фруктові дерева, лікарські рослини. Потім для своїх хворих вони посадили березовий гай. Коли 20 років тому була побудована оранжерея, її стали називати ботанічним садом. Зараз в цьому ботанічному саду – дві з половиною тисячі дерев і чагарників, 254 види лікарських рослин. Керує диспансером також Олексій Салєєв. Зараз він уже доктор медичних наук.

До останнього читачі та глядачі не могли вибрати з трьох претендентів переможця конкурсу. Але після підрахунку повідомили, що в конкурсі перемогла колективна робота медиків з міста Джерела.

IV. Писемне мовлення. Есе «Моє ставлення до незвичайного конкурсу» (за текстом із завдання III).

V. Говоріння. Про устрій родини в моїй країні.

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

Вариант № 4

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта с использованием клише.

Принципы маркетинговой деятельности

Успех коммерческой деятельности предприятий на рынке во многом зависит от эффективной организации маркетинга и потенциала его маркетинговых подразделений. **Маркетинг** (от лат. market – рынок) – это концепция предпринимательской деятельности на рынке, в основе которой лежит выявление и удовлетворение потребностей потребителей более эффективными, чем у конкурентов, способами. Американская ассоциация по маркетингу (АМА) дала следующее определение этого понятия. **Маркетинг** представляет собой процесс планирования и воплощения замысла, ценообразования, продвижения и реализации идей, товаров и услуг посредством обмена, удовлетворяющего цели отдельных лиц. В концепции маркетинга все вопросы, связанные с выпускаемым товаром, товарным ассортиментом, рассматриваются комплексно, системно (marketing mix), т. е. в тесной связи с предвидением потребностей потребителей, внутренней структурой фирмы, отношениями с поставщиками, собственными производственными и сбытовыми возможностями. Маркетинг предполагает гибкость организационных структур управления предприятием, активную предприимчивость, постоянный поиск путей эффективного воздействия на рынок и потребителя.

Маркетинговая деятельность базируется на следующих **принципах**. Первый принцип – достижение долговременных целей развития предприятия. Второй – знание рынка, всестороннее изучение вкусов, желаний потребителей, мотивация их поведения на рынке (суверенитет потребителя). Третий принцип – активная адаптация к рынку, выпуск товаров, соответствующих спросу (производить то, что, безусловно, находит сбыт, и не навязывать покупателю, то, что производится). Четвёртый принцип – активное целенаправленное воздействие на рынок, формирование спроса, стимулирование сбыта (создавая товар, создавай и

потребителя). Пятый принцип – комплексность, системность, взаимная согласованность маркетинговых мероприятий.

Задание 1. *Определите, как образованы следующие сложные слова и объясните их значение, заменив соответствующими словосочетаниями. Придумайте 5 предложений с некоторыми из этих слов.*

Ценообразование, долговременный, всесторонний,
целенаправленный, производственно-сбытовой, социально-этический,
товародвижение.

Задание 2. *Определите, от каких существительных и глаголов образованы данные прилагательные и причастия.*

Коммерческий, эффективный, производственный, маркетинговый, товарный, сбытовой, организационный, названный, комплексный, ценовой, социальный, окружающий, этический.

Задание 3. *Замените именные словосочетания глагольно-именными по образцу.*

Образец: *сбыт товара – сбывать товар*

Управление предприятием, воплощение замысла, планирование ценообразования, реализация идей, завоевание рынка, предвидение потребностей потребителя, изучение потребностей потребителя, исследование рынка.

Задание 4. *Замените активные конструкции пассивными и наоборот.*

- 1) Американская ассоциация по маркетингу (АМА) даёт следующее определение этого понятия.
- 2) В концепции маркетинга все вопросы, связанные с выпускаемым товаром и товарным ассортиментом, рассматриваются комплексно, системно.
- 3) Маркетинговая деятельность базируется на следующих принципах.

Задание 5. *Составьте 5 вопросов к тексту, запишите их и сформулируйте ответы.*

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-3, В-4).

Задание 1. *Продолжите фразы, восстановив их по содержанию текста.*

- 1) После гражданской войны необходимо было..... и начинается насильственная
- 2) Средства от их ограбления должны были
- 3) Кроме того, проводились обязательные увеличили производство и....., продавались за границу.....
- 4) Все средства шли на развитие.....
- 5) В эти годы по уровню развития тяжёлой промышленности Украина....., но при этом сельское хозяйство ..., уровень жизни людей был.....

Задание 2. *Прослушайте текст ещё раз (МА; М-3, В-4) и составьте конспект, используя правила сокращения слов и предложений.*

III. СКС/ХЛ. Составьте сжатое изложение текста, сократив его примерно в три раза. Используйте приёмы переформулирования предложений. Трансформируйте текст в диалог (10 – 15 реплик).

Природа пела ему гимн

Художника Левитана называют великим певцом природы. Но сначала он прошёл трудный путь безвестного бедного юноши. После тяжёлой болезни и изнурительного труда умерли мать и отец. Дети остались без средств существования. Старшие начали работать. У Исаака рано открылся талант художника, и его приняли в Московское художественное училище. Левитан жил случайными заработками. Бывали времена, когда он долго не видел даже хлеба. Ему негде было ночевать, и он оставался в мастерской училища. А днём на уроках живописи он постоянно смотрел на дверь, когда слышал чьи-то шаги. Он боялся инспектора, который в любую минуту мог войти и сказать: «Левитан, уходите с занятий. Вы не заплатили за обучение». Но на помощь ему всегда приходили друзья.

Левитан был лучшим учеником известного русского художника А. Саврасова, его надеждой. Учитель не ошибся. В 1879 году все ученики Московского художественного училища готовились к ежегодной выставке

своих работ. Левитан написал картину «Осенний день. Сокольники». На выставку пришло много народу. Но около картины Левитана остановился только один человек, сумевший в первой выставочной работе ученика увидеть талантливого художника. Это был П. М. Третьяков. Он поздравил юношу и попросил назвать цену картины. Левитан растерялся, а профессора оценили картину в 100 рублей. Тогда это была большая сумма. Выставка художников в 1896 году стала триумфом творчества Левитана. Люди стояли у картины «Золотая осень» и были удивлены, увидев такое множество оттенков в жёлтых красках осени. Художник умер 4 августа 1890 года. А в это время в Париже проходила Всемирная выставка искусств. Четыре картины Левитана висели в зале. В зал вошёл старый человек, положил цветы у одной из них, постоял минуту и тихо ушёл. Говорят, что это был известный французский живописец Клод Моне.

IV. Письмо. Ессе «Что я знаю о Левитане».

V. Говорение. Для чего мы изучаем иностранные языки.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

В-4

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту з використанням кліше.

Принципи маркетингової діяльності

Успіх комерційної діяльності підприємств на ринку багато в чому залежить від ефективної організації маркетингу і потенціалу його маркетингових підрозділів. Маркетинг (від лат. Market – ринок) – це концепція підприємницької діяльності на ринку, в основі якої лежить виявлення і задоволення потреб споживачів ефективнішими за конкурентів способами. Американська асоціація з маркетингу (АМА) дала таке визначення цього поняття. Маркетинг є процесом планування і втілення задуму, ціноутворення, просування і реалізації ідей, товарів і послуг за допомогою обміну, який задовольняє цілі окремих осіб. У концепції маркетингу всі проблеми, пов'язані з виробництвом товарів і товарним

асортиментом, розглядаються комплексно, системно (marketing mix), тобто у безпосередньому зв'язку з передбаченням потреб споживачів, внутрішньою структурою фірми, відносинами з постачальниками, власними виробничими і збутовими можливостями. Маркетинг передбачає гнучкість організаційних структур управління підприємством, активну заповзятливість, постійний пошук шляхів ефективного впливу на ринок і споживача.

Маркетингову діяльність базують на певних принципах. Перший принцип – досягнення довгострокових цілей розвитку підприємства. Другий – знання ринку, всебічне вивчення смаків, бажань споживачів, мотивація їх поведінки на ринку (суверенітет споживача). Третій принцип – активна адаптація до ринку, виробництво товарів, що відповідають попиту (виробляти те, що, безумовно, знаходить збут, і не нав'язувати покупцеві те, що виробляють). Четвертий принцип – активний цілеспрямований вплив на ринок, формування попиту, стимулювання збуту (створюючи товар, створюй і споживача). П'ятий принцип – комплексність, системність, взаємна узгодженість маркетингових заходів.

Завдання 1. *Визначте, як утворені подані складні слова і поясніть їх значення, замінивши на відповідні словосполучи. Складіть 5 речень з деякими з цих слів.*

Ціноутворення, довготривалий, всебічний, цілеспрямований, виробничо-збутовий, соціально-етичний, рух товару.

Завдання 2. *Визначте, від яких іменників і дієслів утворені подані прикметники і дієприкметники.*

Комерційний, ефективний, виробничий, маркетинговий, товарний, збутовий, організаційний, названий, комплексний, цінової, соціальний, навколишній, етичний.

Завдання 3. *Замініть іменникові словосполучення на дієслівно-іменникові за зразком.*

Зразок: *збут товару – збувати товар*

Керівництво підприємством, втілення задуму, планування ціноутворення, реалізація ідей, завоювання ринку, передбачення потреб споживача, вивчення потреб споживача, дослідження ринку.

Завдання 4. *Замініть активні конструкції на пасивні і навпаки.*

1) Американська асоціація з маркетингу (АМА) надає таке визначення цього поняття.

2) В концепції маркетингу всі питання, пов'язані з виробництвом товару і товарним асортиментом, розглядають комплексно, системно.

3) Маркетингова діяльність базується на певних принципах.

Завдання 5. **Складіть 5 запитань до тексту, запишіть їх і сформулюйте відповіді.**

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-3, В-4).

Завдання 1. **Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом тексту.**

1) Після громадянської війни необхідно було і починається насильницька.....

.

2) Засоби від їх пограбування повинні були

3) Крім того, проводилися обов'язкові, збільшили виробництво і, продавалися за кордон.....

4) Всі кошти використовувалися на розвиток

5) В ці роки за рівнем розвитку важкої промисловості України, але при цьому сільське господарство....., рівень життя людей був

Завдання 2. *Прослухайте текст знов (МА; М-3, В-4) і складіть конспект, використовуючи правила скорочення слів і речень.*

Завдання 3. *Трансформуйте текст «Індустріалізація в Україні 20 – 30 рр.» на діалог (10-15 реплік).*

III. СКС / ХЛ. **Складіть стислий виклад тексту, скоротивши його приблизно втричі. Використовуйте прийоми переформулювання речень. Трансформуйте текст на діалог (10 – 15 реплік).**

Природа співала для нього гімн

Художника Левітана називають великим співаком природи. Але спочатку він пройшов складний шлях невідомого бідного юнака. Після важкої хвороби і виснажливої праці померли його мати і батько. Діти залишилися без засобів існування. Старші почали працювати. У Ісаака рано виявився талант художника, і він вступив до Московського художнього училища. Левітан жив випадковими заробітками. Бували часи, коли він довго не бачив навіть хліба. Йому ніде було ночувати, і він залишався в майстерні училища. А вдень на уроках живопису він постійно дивився на двері, коли чув чийсь кроки. Він боявся інспектора, який будь-якою хвилиною міг увійти та сказати: «Левітан, йдіть з занять. Ви не сплатили за навчання». Але йому завжди допомагали друзі.

Левітан був найкращим учнем відомого художника А. Саврасова, його надією. Учитель не помилився. У 1879 році всі учні Московського художнього училища готувалися до щорічної виставки своїх робіт. Левітан намалював картину «Осінній день. Сокольники». На виставку прийшло багато народу. Але близько картини Левітана зупинилася тільки одна людина, яка здатна була здатна в першій виставковій роботі учня розпізнати талановитого художника. Це був П. М. Третьяков. Він привітав юнака і попросив назвати ціну картини. Левітан розгубився, а професори оцінили картину в 100 рублів. Тоді це була велика сума. Виставка художників в 1896 році перетворилася на тріумф творчості Левітана. Люди стояли біля картини «Золота осінь» і були здивовані, побачивши таку безліч відтінків у жовтих барвах осені. Художник помер 4 серпня 1890 року. А в цей час в Парижі відбувалася Всесвітня виставка мистецтв. Чотири картини Левітана висіли в залі. До зали увійшов старий чоловік, поклав квіти біля однієї з них, постояв хвилину та тихо пішов. Кажуть, що це був відомий французький живописець Клод Моне.

IV. Писемне мовлення. Есе «Що я знаю про Левітана».

V. Говоріння. Для чого ми вивчаємо іноземні мови.

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

В- 5

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта с использованием клише.

Структура системы маркетинга

Первыми взяли на вооружение концепцию маркетинга фирмы, занятые производством товаров массового спроса. Соответственно особым видам рынка различают следующие **виды маркетинга**: потребительский (consumer marketing); производственный (industrial marketing); экспортный (export marketing); международный (international marketing). Выделяют также маркетинг объектов интеллектуальной собственности и маркетинг услуг.

Основные понятия сферы маркетинга – потребность, спрос, товар, обмен, сбыт, сделка, рынок, участники (субъекты) рынка.

Система маркетинга – понятие, включающее комплекс наиболее существенных рыночных отношений, информационных потоков, обратных связей, элементов структуры маркетинга, сформированных, исходя из целей развития предприятия.

В структуру элементов системы маркетинга входят само предприятие с отделом маркетинга, его потребители, поставщики, посредники, торговые агенты, дилеры, кредитно-финансовые учреждения и др. Любое предприятие представляет собой саморазвивающийся организм, функции которого обеспечиваются его внутренней средой (персоналом, производством, финансами и др.). Внутренняя среда предприятия характеризуется его научно-техническим, производственным, управленческим потенциалом. Предприятие функционирует во внешней среде, воздействующей на него прямо или косвенно. Внешняя среда маркетинга подразделяется на микро- и макросреду. Понятие микросреды маркетинга подразумевает широкий круг заинтересованных лиц, групп лиц и организаций, имеющих непосредственное отношение к предприятию и его возможностям по обслуживанию клиентуры, т. е. само предприятие, его поставщики, маркетинговые посредники, клиенты, конкуренты и контактные аудитории. Два основных элемента микросреды маркетинга – **предприятие и рынок** – связаны между собой четырьмя главными

направлениями взаимодействия: 1) системой прямых информационных связей предприятия с рынком; 2) потоком товаров и услуг; 3) денежными потоками; 4) обратными информационными взаимосвязями. Три других основных элемента системы микросреды маркетинга – это **маркетинговые посредники, поставщики, конкуренты**. **Маркетинговые посредники** – это лица и организации, которые обеспечивают продвижение товаров и услуг от предприятия к потребителю. Это оптовые и розничные торговцы, агенты и брокеры, транспортные предприятия, склады, кредитные учреждения, рекламные агент-ства. Маркетинговые посредники выполняют четыре главные функции: 1) выявление рынков сбыта; 2) продвижение товара от производителя к потребителю; 3) обеспечение коммуникационных связей; 4) переговоры и передача прав собственности на товар. **Поставщики** обеспечивают предприятие необходимыми материалами, ресурсами и услугами. **Конкуренты** воздействуют на выбор предприятием рынков, поставщиков, на формирование ассортимента товаров и в целом на весь комплекс деятельности.

Задание 1. *Продолжите лексико-семантические ряды.*

Потребительский – маркетинг –
 Потребность – спрос –
 Предприятие с отделом маркетинга, его потребители.....

Задание 2. *Замените подчёркнутые слова синонимами.*

- 1) В основе маркетинга лежит выявление и удовлетворение потребностей потребителей более эффективными способами, чем у конкурентов.
- 2) Первый принцип маркетинговой деятельности – направленность на достижение долговременных целей.
- 3) Второй принцип маркетинговой деятельности – знание рынка, всестороннее изучение вкусов, желаний потребителей, мотивации их поведения на рынке.
- 4) Первыми взяли на вооружение концепцию маркетинга фирмы, занятые производством товаров массового спроса.

Задание 3. *Замените именные словосочетания глагольно-именными.*

Управление предприятием, воплощение замысла, планирование ценообразования, реализация идей, сбыт товара, изучение потребностей потребителя, исследование рынка.

Задание 4. Составьте 9 вопросов к тексту и ответьте на них.

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-3, В-5).

Задание 1. Продолжите фразы, восстановив их по содержанию текста.

- 1) Коллективизация – это объединение отдельных.....
- 2) Эти колхозы полностью контролировались....., и объединяли крестьян в колхозе.....
- 3) Наиболее богатых крестьян вместе с семьями ссылали.....
- 4) Средств всё равно не хватало, поэтому у крестьян.....
- 5) В результате в 1932-1933 годах в Украине.....
- 6) Точная цифра погибших от голода неизвестна, но специалисты.....

Задание 2. Прослушайте текст ещё раз (МА; М-3, В-5) и составьте конспект, используя правила сокращения слов и предложений.

Задание 3. Трансформируйте текст «Коллективизация в Украине» в диалог (5 – 7 реплик).

III. СКС/ХЛ. Составьте сжатое изложение текста, сократив его примерно в три раза. Используйте приёмы переформулирования предложений. Трансформируйте текст в диалог (10 – 15 реплик).

Выдающийся инженер

След, который оставил доктор технических наук, инженер Никитин, виден каждому, кто приезжает сюда, кто живёт здесь. Высота сооружения – 533 метра, это Останкинская телевизионная башня. Телебашня – не единственное его детище. Всегда казалось, что Никитин шёл от фантастического, немного нереального, несегодняшнего к вещам, которые нужны нам повседневно. Он стремился создавать сооружения, которые можно построить сегодня, но которые будут служить людям и завтра.

В начале своей деятельности Никитин работал и как архитектор, но он перешагнул через свои архитектурные увлечения, так как был прирождённым инженером-конструктором. Его убеждения созвучны словам великого Корбюзье о том, что «эстетика инженера и эстетика архитектора связаны между собой, едины, но первая из них переживает бурный расцвет». Необычность и своеобразие Никитина заключается в умении связать времена и эпохи.

Никитину принадлежит конструкция фундаментов Дворца культуры и науки в Варшаве. Никитин принимал участие в создании спортивного комплекса в Лужниках, он автор фундаментов, на которых воздвигнуто здание университета на Ленинских горах. Он возглавил группу проектантов-конструкторов, помогая осуществлению грандиозного замысла – установке монумента «Родина-мать» – мемориального комплекса в Волгограде. В ходе этой работы были решены сложнейшие инженерные и конструкторские задачи. За создание Останкинской телебашни Никитин был удостоен звания Лауреата Государственной премии СССР. Человека одолевали идеи; это был фантазёр, живущий на земле. Каждую свою идею он немедленно выражал языком математики. «Если идея не поддаётся чёткому математическому расчёту, она беспочвенна», – говорил он.

IV. Письмо. Эссе «Почему Никитин – выдающийся инженер?».

V. Говорение. Экология в моей стране.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

В-5

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту з використанням кліше.

Структура системи маркетингу

Уперше концепцію маркетингу застосували фірми, які виробляли товари масового попиту. Відповідно до особливих різновидів ринку розрізняють такі різновиди маркетингу: споживчий (consumer marketing); виробничий (industrial marketing); експортний (export marketing);

міжнародний (international marketing). Виокремлюють також маркетинг об'єктів інтелектуальної власності та маркетинг послуг.

Основні поняття сфери маркетингу – потреба, попит, товар, обмін, збут, угода, ринок, учасники (суб'єкти) ринку.

Система маркетингу – поняття, яке включає комплекс найважливіших ринкових відносин, інформаційних потоків, зворотних зв'язків, елементів структури маркетингу, сформованих згідно з цілями розвитку підприємства.

Структура елементів системи маркетингу включає підприємство з відділом маркетингу, його споживачів, постачальників, посередників, торгових агентів, дилерів, кредитно-фінансові установи та ін. Будь-яке підприємство є саморозвиненим організмом, функції якого забезпечуються його внутрішньою структурою (персоналом, виробництвом, фінансами та ін.). **Внутрішнє середовище підприємства** характеризується його науково-технічним, виробничим, управлінським потенціалом. Підприємство функціонує у зовнішньому середовищі, що впливає на нього безпосередньо або побічно. **Зовнішнє середовище маркетингу** підрозділяють на мікро- і макросередовище. Поняття **мікросередовища маркетингу** має на увазі широке коло зацікавлених осіб, груп осіб і організацій, що стосуються підприємства та його можливостей з обслуговування клієнтури, тобто саме підприємство, його постачальники, маркетингові посередники, клієнти, конкуренти та контактні аудиторії. Два основні елементи мікросередовища маркетингу - підприємство і ринок - пов'язані між собою чотирма головними **напрямами взаємодії**: 1) системою прямих інформаційних зв'язків підприємства з ринком; 2) потоком товарів і послуг; 3) грошовими потоками; 4) зворотними інформаційними взаємозв'язками. Три інші основні елементи системи мікросередовища маркетингу - це маркетингові посередники, постачальники, конкуренти.

Маркетингові посередники - це особи і організації, які забезпечують просування товарів і послуг від підприємства до споживача. Це оптові та роздрібні торговці, агенти і брокери, транспортні підприємства, склади, кредитні установи, рекламні агентства.

Маркетингові посередники виконують чотири основні функції: 1) виявлення ринків збуту; 2) просування товару від виробника до споживача; 3) забезпечення комунікаційних зв'язків; 4) перемовини і передача прав власності на товар. Постачальники забезпечують підприємство необхідними матеріалами, ресурсами та послугами. Конкуренти впливають на вибір підприємством ринків, постачальників, формування асортименту товарів і в цілому на весь комплекс діяльності.

Завдання 1. *Продовжіть лексико-семантичні ряди.*

Споживчий маркетинг –

Потреба, попит –

Підприємство з відділом маркетингу, його споживачі.....

Завдання 2. *Замініть підкреслені слова на синоніми.*

1) В основі маркетингу полягає виявлення і задоволення потреб споживачів ефективнішими за конкурентів способами.

2) Перший принцип маркетингової діяльності - спрямованість на досягнення довгострокових цілей.

3) Другий принцип маркетингової діяльності - знання ринку, всебічне вивчення смаків, бажань споживачів, мотивації їх поведінки на ринку.

4) Першими застосували концепцію маркетингу фірми, що вони виробляли товари масового попиту.

Завдання 3. *Замініть іменникові словосполучення на дієслівно-іменникові.*

Керування підприємством, втілення задуму, планування ціноутворення, реалізація ідей, збут товару, вивчення потреб споживача, дослідження ринку.

Завдання 4. *Складіть 9 питань до тексту і надайте відповіді на них.*

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-3, В-5).

Завдання 1. *Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом тексту.*

1) Колективізація - це об'єднання окремих

- 2) Ці колгоспи повністю контролювалися, і об'єднували селян в колгоспи
- 3) Найбагатших селян разом із родинами засиляли
- 4) Коштів все одно не вистачало, тому у селян
- 5) Як підсумок – в 1932 – 1933 роках в Україні
- 6) Точна цифра загиблих від голоду невідома, але фахівці

Завдання 2. *Прослухайте текст знов і складіть конспект, використовуючи правила скорочення слів і речень (МА; М-3, В-5).*

Завдання 3. *Трансформуйте текст «Колективізація в Україні» (МА) на діалог (5 – 7 реплік).*

III. СКС / ХЛ. **Складіть стислий виклад тексту, скоротивши його приблизно втричі. Використовуйте прийоми перефразування речень. Трансформуйте текст на діалог (10 – 15 реплік).**

Видатний інженер

Слід, який залишив доктор технічних наук, інженер Нікітін, видно кожному, хто приїжджає сюди, хто живе тут. Висота споруди – 533 м., це Останкінська телевізійна вежа. Телевежа – не єдиний його проект.

Завжди здавалося, що Нікітін йшов від фантастичного, трохи нереального до того, що потрібно нам повсякденно. Він прагнув створювати споруди, які можна побудувати сьогодні, але які послужать людям і завтра.

На початку своєї діяльності Нікітін працював і як архітектор, але він перевершив свої архітектурні захоплення через те, що був природженим інженером-конструктором. Його переконання співзвучні словам великого Корбюзьє про те, що «естетика інженера і естетика архітектора пов'язані між собою в єдине, але перша з них переживає бурхливий розквіт». Незвичайність і своєрідність Нікітіна полягає в умінні зв'язати часи та епохи. Нікітіну належить конструкція фундаментів Палацу культури і науки у Варшаві. Нікітін брав участь у створенні спортивного комплексу в Лужниках, він автор фундаментів, на яких споруджено будівлю університету на Ленінських горах. Він очолив групу проєктантів-конструкторів, допомагаючи здійсненню грандіозного задуму –

установленню монумента «Батьківщина-мати» — меморіального комплексу у Волгограді. Під час цієї роботи були вирішені найскладніші інженерні та конструкторські завдання. За створення Останкінської телевежі Нікітін був удостоєний звання Лауреата Державної премії СРСР. Людину охоплювали ідеї; це був фантазер, який жив на землі. Кожну свою ідею він негайно перекладав мовою математики. «Якщо ідея не може бути точно математично розрахована, вона безпідставна», — говорив він.

IV. Писемне мовлення. Есе «Чому Нікітін – видатний інженер?».

V. Говоріння. Екологія моєї країни.

МОВА НАВЧАННЯ

МОДУЛЬ № 4 – формування навчових анотованих текстів різних жанрів і стилів; повторення і закріплення навчових робіт (комплексної компресії при конспектуванні, реферуванні, анотованні) з текстами різних жанрів і стилів. Формування і тренування навчової діалогічної комунікації по різноманітній тематикі і проблематикі.

(Проводиться на 16-й неділі II семестра після виконання студентами всіх завдань і видів роботи в відповідності з навчовим планом).

I. Читання. Прочитайте текст, виконайте лексико-грамматичні завдання, складіть реферат-конспект і анотацию тексту, використовуючи необхідні реферативні і анотативні кліше, і підкресліть їх (20 баллів).

II. Аудіювання навчового тексту і конспектування на слух. Прослушайте невеличкий текст (МА; М-4, В-1), виконайте завдання, законспектіруйте на слух, використовуючи правила переформулювання, скорочення слів і пропозицій (20 баллів). Трансформуйте текст в діалог (5 – 10 реплік).

III. ОДС/КС Основы делового общения. Складіть всі види плану к тексту і анотацию, підкресліть кліше. (20 баллів). Трансформуйте текст в діалог (5 – 10 реплік).

IV. Письмо. Напишите эссе на предложенную тему (200 слов) – (20 баллов).

V. Говорение. Составьте монолог по плану на предложенную тему (20 баллов).

Образцы вариантов даются по степени возрастания уровня сложности, т.е. первый вариант предлагается наиболее слабым студентам, а пятый – наиболее сильным.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Вариант № 1

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта и аннотации текста с использованием клише.

Эволюция понятия предпринимательства

Термин «предприниматель» впервые ввёл французский экономист Ришар Кантилён в начале 18 века. Он подразумевал человека, который берёт на себя риск, связанный с организацией нового предприятия или с разработкой новой идеи, новой продукции или нового вида услуг, предлагаемых обществу. Например, основы американской индустрии были заложены в конце 19 – начале 20 вв. несколькими смелыми предпринимателями, к которым относятся Джон Рокфеллер (нефть), Джон Морган (сталь и банковское дело), Эндрю Мелон (алюминий), Эндрю Корнеги (сталь), Генри Форд (автомобили).

Кантилён был первым теоретиком бизнеса. В его книге даётся систематическое описание предпринимательства. Кантилён понимал предпринимательство как функцию особого рода и подчеркивал элемент риска, который всегда присутствует в предпринимательской деятельности. Его труд получил широкую известность во Франции.

Ж. Б. Сэй сделал следующий шаг в области анализа предпринимательства. Он обладал личным опытом в сфере бизнеса, поэтому отличался его образным восприятием, чего были лишены другие классические экономисты. Согласно Сэю, предприниматель – это человек, организующий других людей в рамках производственной единицы. Он

ставил предпринимателя в центр процесса производства и теории распределения, что оказало влияние на многих теоретиков-экономистов.

Адам Смит много писал о работодателях, мастерах, купцах и предпринимателях, но, как ни странно, в анализе экономических процессов не уделял внимания бизнесу. Он считал эти процессы самоиницирующимися и самоподдерживающимися.

По мнению Риккардо и Маркса, производственные процессы и коммерческая активность ещё более автономны. Их подходам чуждо, безусловно, рассмотрение таких функций, как координация, управление трудом и корпорацией в целом.

Сотни тысяч людей, которые начинают свой бизнес, относятся к классу предпринимателей. В Законе Украины «О предпринимательстве» оно трактуется как бизнес, что не совсем корректно, так как включает в себя и те инновации, которые необязательно связаны с получением прибыли. В современном предпринимательстве синонимами бизнеса являются также коммерция, торговля, отрасль, фирма, деловая активность.

Задание 1. *Употребите причастия, данные в скобках, в нужной форме.*

1) Кантилён понимал под предпринимателем человека, **(берущий)** на себя риск **(связанный)** с организацией нового предприятия или с разработкой новой продукции, или нового вида услуг, **(предлагаемый)** обществу.

2) Кантилён подчёркивал элемент риска, **(присутствующий)** всегда в предпринимательской деятельности.

3) Адам Смит считал экономические процессы **(самоиницирующийся)** и **(самоподдерживающийся)**.

4) Сотни тысяч людей, **(начинающий)** новый бизнес, относятся к классу предпринимателей.

Задание 2. *Замените пассивные обороты речи активными.*

1) Термин «предприниматель» впервые был введён французским экономистом Ришаром Кантилёном.

2) Основы американской индустрии были заложены в конце 19 – начале 20 вв. несколькими предпринимателями (Джоном Рокфеллером, Джоном Морганом, Эндрю Меллоном, Эндрю Корнеги, Генри Фордом).

3) Ж. Б. Сэйем был сделан следующий шаг в области анализа предпринимательства.

Задание 3. *Подберите синонимы к понятию «бизнес».*

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-4, В-1).

Задание 1. *Продолжите фразы, восстановив их по содержанию прослушанного текста.*

- 1) Люди на этих землях появились.....
- 2) Одними из первых были трипольцы, поселения которых найдены археологами около.....
- 3) Эти древнейшие земледельцы жили между двумя реками.....
- 4) В середине первого тысячелетия на всей территории Украины появляются, которые со временем разделяются на западных и восточных славян (антов), которые были предками нынешних.....
- 5) У антов было хоть и примитивное, но государство, которое
- 6) После разгрома племени славян объединяются в племенные союзы, которые стали основой

Задание 2. *Трансформируйте текст «Земли Украины в докиевские времена» в диалог (5 –10 реплик) (МА; М-4, В-1).*

III. ОДС Основы делового общения. Составление всех видов плана и аннотации текста с использованием клише. Трансформируйте текст «Этические принципы общения» в диалог (5 –10 реплик).

Этические принципы общения

Этические (или моральные) основы общения складывались в мировой культуре в процессе развития, предусматривавшего взаимосвязь людей и поиск таких нравственных правил и норм, которые могли бы регулировать их взаимоотношения. Эти правила и нормы накапливались, с

одной стороны, в обычаях и традициях народов разных стран. С другой стороны, их обобщали в своих трудах философы и ученые, которые искали универсальные этические правила и нормы, законы морали и нравственности.

В первом контексте в наиболее общем виде эти поиски выражены так называемым **Золотым правилом**, являющимся известной библейской заповедью: «Во всем поступайте с другими так, как хотите, чтобы они поступали с вами». Как видим, это правило содержит одну из первых в истории человечества формулировку морального принципа равенства, в соответствии с которым нравственные требования в одинаковой степени должны распространяться на всех людей независимо от их общественного положения и условий жизни. В личностном плане этот принцип предполагает, что, оценивая поведение других людей, человек должен исходить из тех же самых требований, которые он выдвигает по отношению к себе.

В уточненном виде Золотое правило отображено в «Нравственном законе» И. Канта, в соответствии с которым человек должен выполнять только такое правило, которое стало общим моральным законом, т. е. чтобы и все другие люди также могли его придерживаться. Еще в одном определении категорического императива И. Кант дал ему такую интерпретацию: поступай так, чтобы всегда относиться к человечеству и в своем собственном лице, и в лице любого другого человека как **к цели** и никогда не относиться к нему как к средству.

С этими правилами связан еще один важнейший принцип в системе этических основ – альтруизм. Он был введен в теорию морали О. Контом как основа его этической системы. Принцип альтруизма требует от человека борьбы с собственным эгоизмом, бескорыстного отношения к окружающим, готовность учитывать не только свои интересы, но и интересы других.

IV. Письмо. Эссе «Как я отношусь к Золотому правилу общения».

V. Говорение. О моём хобби.

УКРАЇНСЬКА МОВА

МОДУЛЬ № 4 – формування навичок анотування текстів різних жанрів і стилів; повторення і закріплення навичок роботи (комплексної компресії під час конспектування, реферування, анотування) з текстами різних жанрів і стилів. Формування та тренування навичок діалогічної комунікації з різноманітної тематики та проблематики. (Проводять на 16-му тижні II семестру після виконання студентами всіх завдань і видів роботи відповідно до навчального плану).

I. Читання. Прочитайте текст, виконайте лексико-граматичні завдання, складіть реферат-конспект і анотацію тексту, використовуючи необхідні реферативні й анотаційні кліше, і підкресліть їх (20 балів).

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух. Прослухайте невеликий текст (МА; М-4, В-1), виконайте завдання, законспектуйте на слух, використовуючи правила скорочення слів, переформулювання і скорочення речень. Трансформуйте текст на діалог (5 – 10 реплік) (20 балів).

III. ОДС / СКС Основи ділового спілкування. Складіть усі види плану до тексту та анотацію, підкресліть кліше. Трансформуйте текст на діалог (5 – 10 реплік) (20 балів).

IV. Писемне мовлення. Напишіть есе на запропоновану тему (200 слів) (20 балів).

V. Говоріння. Складіть монолог за планом на запропоновану тему (20 балів).

Зразки варіантів надають відповідно до зростання рівня складності, тобто перший варіант пропонуємо найменш підготовленим студентам, а п'ятий – найбільш обізнаним.

М-4

В-1

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту і анотації тексту з використанням кліше.

Еволюція поняття підприємництва

Термін «підприємець» вперше вживає французький економіст Рішар Кантільон на початку 18 століття. Він мав на увазі людину, яка бере на себе ризик, пов'язаний з організацією нового підприємства або з розробкою нової ідеї, нової продукції або нового виду послуг, які пропонуються суспільству. Наприклад, основи американської індустрії були закладені в кінці 19 – початку 20 ст. декількома сміливими підприємцями, до яких належать Джон Рокфеллер (нафта), Джон Морган (сталь і банківська справа), Ендрю Мелон (алюміній), Ендрю Корнеги (сталь), Генрі Форд (автівки).

Кантільон був першим теоретиком бізнесу. У його книзі надано систематичний опис підприємництва. Кантільон тлумачив підприємництво як особливу функцію, зауваживши елемент ризику, який завжди присутній у підприємницькій діяльності. Його книга набула великої популярності у Франції.

Ж. Б. Сей зробив наступний крок у галузі аналізу підприємництва. У нього був особистий досвід у бізнесі, тому його погляди відрізнялися образним сприйняттям, якого були позбавлені інші класичні економісти. Згідно з Сеєм, підприємець – це людина, що організує інших людей в межах виробничої одиниці. Він ставив підприємця в центрі процесу виробництва і теорії розподілу, що вплинуло на багатьох теоретиків-економістів.

Адам Сміт багато писав про роботодавців, майстрів, купців і підприємців, але, як не дивно, в аналізі економічних процесів не приділяв уваги бізнесу. Він вважав ці процеси самоініціювальними і самопідтримувальними.

На думку Ріккардо і Маркса, виробничі процеси і комерційна активність є ще більш автономними. Для них є властивим диференційне тлумачення понять координація, управління працею та корпорацією.

Сотні тисяч людей, які починають свій бізнес, належать до підприємців. У Законі України «Про підприємництво» його трактують як бізнес, що не зовсім коректно, тому що включає в себе і ті інновації, які не обов'язково пов'язані з отриманням прибутку. У сучасному

підприємництві синонімами бізнесу є також комерція, торгівля, галузь, фірма, ділова активність.

Завдання 1. *Вжити дієприкметники, подані в дужках, у правильній формі.*

1) Кантільон розумів під підприємцем людину, **(що бере)** на себе ризик **(пов'язаний)** з організацією нового підприємства або з розробкою нової продукції, або нового виду послуг, **(пропонований)** суспільству.

2) Кантільон визначав елемент ризику, **(присутній)** завжди у підприємницькій діяльності.

3) Адам Сміт вважав економічні процеси **(самоініціювальний)** і **(самопідтримувальний)**.

4) Сотні тисяч людей, **(початківець)** нового бізнесу, належать до підприємців.

Завдання 2. *Замініть пасивні мовні звороти на активні.*

1) Термін «підприємець» вперше був введений французьким економістом Рішаром Кантільоном.

2) Основи американської індустрії були закладені в кінці 19 – початку 20 ст. декількома підприємцями (Джоном Рокфеллером, Джоном Морганом, Ендрю Мелон, Ендрю Корнеги, Генрі Фордом).

3) Ж. Б. Сейєм був зроблений наступний крок у галузі аналізу підприємництва.

Завдання 3. *Підберіть синоніми до поняття «бізнес».*

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-4, В-1).

Завдання 1. Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом прослуханого тексту.

1) Люди на цих землях з'явилися

2) Одними з перших були трипільці, поселення яких знайдені археологами
..... близько

3) Ці найдавніші землероби жили між двома річками

- 4) У середині першого тисячоліття на всій території України з'являються, які з часом поділяються на західних і східних слов'ян (антів), які були предками нинішніх
- 5) У антів була хоч і примітивна, але держава, яка
- 6) Після розгрому племена слов'ян об'єднуються в племінні союзи, які стали основою

Завдання 2. Трансформуйте текст «Землі України в докиївські часи» на діалог (5–10 реплік) (МА; М-4, В-1).

ІІІ. ОДС Основи ділового спілкування. Складання всіх видів плану і анотації тексту з використанням кліше. Трансформуйте текст «Етичні принципи спілкування» на діалог (5–10 реплік).

Етичні принципи спілкування

Етичні (або моральні) основи спілкування склалися під час розвитку світової культури, яка передбачала взаємозв'язок людей і пошук певних моральних правил і норм, які могли б регулювати їх взаємовідносини. Ці правила і норми накопичувалися, з одного боку, у звичаях і традиціях народів різних країн. З іншого боку, їх узагальнювали у своїх працях філософи і вчені, які шукали універсальні етичні правила, норми та закони моралі.

У першому контексті найбільш загально ці пошуки виражені так званім Золотим правилом, що є відомою біблійною заповіддю: «У всьому ставтеся до інших так, як хочете, щоб вони ставилися до вас». Як бачимо, це правило містить одне з перших в історії людства формулювання морального принципу рівноправності, відповідно до якого моральні вимоги однаковою мірою мають поширюватися на всіх людей незалежно від їх соціального стану та умов життя. В особистісному сенсі цей принцип передбачає, що, оцінюючи поведінку інших, кожна людина має вимагати від себе виконання однакових з ними правил та принципів життя.

Золоте правило відображено в «моральному законі» І. Канта, згідно з яким людина повинна виконувати тільки таке правило, яке є загальним моральним законом, тобто щоб і всі інші люди також його дотримувалися. Ще в одному визначенні категоричного імперативу І. Кант надав йому таку

інтерпретацію: роби так, щоб завжди ставитися до людства і у своїй власній особі, і в особі будь-якої іншої людини виключно як до мети і ніколи не ставитися до неї як до засобу.

З цими правилами пов'язаний ще один найважливіший принцип у системі етичних основ – альтруїзм. Він був введений в теорію моралі О. Контом як підґрунтя його етичної системи. Принцип альтруїзму вимагає від людини боротися з власним егоїзмом, безкорисливо ставитися до оточуючих, бути напоготові враховувати не тільки свої інтереси, а й інтереси інших.

IV. Писемне мовлення. Есе «Як я ставлюся до Золотого правила спілкування».

V. Говоріння. Про моє хобі.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Варіант № 2

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта и аннотации текста с использованием клише.

Предпринимательство. Особенности и характеристики

В разных странах мира предпринимательство имеет свои особенности, которые, как правило, отражают основные черты национального характера (русские купцы, американские бизнесмены, предприниматели периода нэпа), колорит предпринимателей (русский, одесский, кавказский, еврейский, среднеазиатский и т.д.). Наибольший интерес в настоящее время вызывают японское предпринимательство и американское, которые наряду со многими моментами сходства имеют и существенные различия. Так, в американском предпринимательстве движущей силой выступают природные инстинкты и черты характера человека (честолюбие, стремление к саморазвитию и самореализации, а также самоутверждение и т.п.). Японское же предпринимательство основывается большей частью на национальных многовековых традициях преданности фирме, хозяину и его делу.

Предпринимательство имеет определенную и своеобразную сферу, без которой практически невозможно его осуществить. Такой сферой является рынок.

На сегодняшний день человечеству не удалось найти ничего эффективнее рыночной экономики. Она создает сильные стимулы к самореализации человека, повышению трудовой и хозяйственной активности, резко ускоряет НТП. Свойственные ей механизмы саморегулирования обеспечивают наилучшую координацию деятельности всех экономических субъектов, рациональное использование трудовых, материальных и финансовых ресурсов, сбалансированность народного хозяйства. Чтобы стать хорошим менеджером, необходимо, прежде всего, досконально знать рынок. Существуют три основных условия, при которых предпринимательство может иметь место: 1) наличие свободного рынка; 2) наличие конкуренции, являющейся его двигателем; 3) наличие правовых гарантий в отношении собственности, без которых невозможны смелые и рискованные долгосрочные проекты и предпринимательские действия.

В общем виде рыночная экономика может быть определена как экономика свободного предпринимательства. **Отличительные характеристики экономики свободного предпринимательства:** 1) частная собственность; 2) экономическая свобода; 3) экономические стимулы;

4) конкурентные рынки; 5) ограниченная роль производства.

Задание 1. *Замените по образцу именные словосочетания глагольно-именными.*

Образец: *знание рынка – знать рынок*

Осуществление предпринимательства; реализация продукции; продажа товаров и услуг; повышение трудовой и хозяйственной активности; ускорение НТП; обеспечение деятельности экономических субъектов; использование трудовых, материальных и финансовых ресурсов; знание рынка; ограничение роли производства.

Задание 2. *Подберите к данным словам и словосочетаниям синонимичные.*

Трудный проект, новые идеи, инициативный человек, феноменальные успехи, природные инстинкты, закончившийся процесс производства, начавшийся процесс потребления, продавать товары, рациональное использование ресурсов, сбалансированность хозяйства, реализация продукции, негативная реакция.

Задание 3. Из данных слов и словосочетаний составьте предложения.

- 1) Рыночная экономика, определяется, как, в общем виде, экономика свободного предпринимательства.
- 2) Создает, рыночная экономика, сильные стимулы к самореализации человека, ускоряет НТП, резко.
- 3) Не, на сегодняшний день, удалось найти, ничего, рыночной экономики, эффективнее, человечеству.

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-4, В-2).

Задание 1. Продолжите фразы, восстановив их по содержанию прослушанного текста.

- 1) Из союза славянских племён, живших в среднем течении Днепра, скандинав норманн Рюрик образовал.....
- 2) Киевская Русь была монархией с единоличной властью, которая.....
- 3) Другие княжества, входившие в государство, были
- 4) Наиболее были развиты в это время.....
- 5) По Киевской Руси проходил важный торговый путь.....
- 6) В XII веке Киевская Русь распалась.....
- 7) В XIII веке русские земли завоевали

III. ОДС. Основы делового общения. Составление всех видов плана и аннотации текста с использованием клише. Трансформируйте текст «Основные принципы делового общения» в диалог (7– 12 реплик).

Основные принципы делового общения

Приоритетным принципом делового общения в наше время является **гуманизм** – ориентация во всех видах деятельности (в том числе и в сфере бизнеса) на человека, его интересы и потребности, на создание условий

для его развития и самосовершенствования. Ориентация на совокупность этих общечеловеческих моральных принципов в контексте гуманистических приоритетов может служить нравственной основой делового общения также и с иностранными партнерами, однако необходимо учитывать особенности национального проявления этих правил в каждой из стран-коммуникаторов. Важна также **толерантность** – умение терпимо относиться к индивидуальным особенностям людей и умение принимать их такими, какие они есть.

Необходимо также отметить, что отличия в национальных культурах могут быть достаточно существенными и могут касаться определенных элементов общения: языка, правил этикета (норм общения, принятых в разных странах или в разных общественных группах), стереотипов поведения, значения определенных форм невербального общения. Таким образом, путь к успеху в деловом общении лежит через знания национальных норм и общих закономерностей процесса общения людей в разных ситуациях. Эти правила помогут поддерживать деловые отношения как одноязычным коммуникаторам, так и коллегам – представителям разных стран.

Первый Институт этикета был создан в Америке в 1946 году, и основала его Эмилия Поуст, как ее называли, «первая дама этикета». Она констатировала, что этикет, как и сама жизнь, – постоянно изменяющаяся система, а не что-то установленное раз и навсегда. Она также утверждала, что этикет играет важную роль в деловом общении для достижения успехов в переговорах, для привлечения клиентов, создания привлекательного имиджа и т. д. Важно, чтобы **этикет**, то есть внешние правила поведения, и **этика**, то есть внутреннее доброжелательное отношение к окружающим, соответствовали друг другу, то есть находились в гармоническом единстве. Это условие здорового конструктивного общения.

IV. Письмо. Эссе «Каким должно быть деловое общение».

V. Говорение. О моем отношении к спорту.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-2

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту і анотації тексту з використанням кліше.

Підприємництво. Особливості та характеристики

У різних країнах світу підприємництво має свої особливості, що вони відображають основні риси національного характеру (російські купці, американські бізнесмени, підприємці періоду непу), колорит підприємців (російський, одеський, кавказький, єврейський, середньоазіатський і т. д.). Більш за все в наш час приваблюють японське підприємництво і американське, які мають і схожі риси, і суттєві відмінності. Наприклад, в американському підприємстві рушійною силою є природні інстинкти і риси характеру людини (честолубність, прагнення до саморозвитку та самореалізації, а також самоствердження і т.п.). Японське ж підприємництво ґрунтується переважно на національних багатовікових традиціях відданості фірмі, господареві і його справі. Останнім часом також активно досліджують успіх китайського підприємництва. Підприємництво має певну своєрідну сферу, без якої практично неможливо його здійснити. Такою сферою є ринок.

Зараз людству не поталанило знайти нічого ефективніше за ринкову економіку. Вона створює потужні стимули до самореалізації людини, підвищення трудової і господарської активності, швидко прискорює НТП. Властиві їй механізми саморегулювання забезпечують найкращу координацію діяльності всіх економічних суб'єктів, раціональне використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, збалансованість народного господарства. Щоб стати хорошим менеджером, необхідно, перш за все, досконало знати ринок. Існують три основні умови, за яких підприємництво може існувати: 1) наявність вільного ринку; 2) наявність конкуренції, що є його рушійною силою; 3) наявність правових гарантій щодо власності, без яких неможливі сміливі і ризиковані довгострокові проекти і підприємницька діяльність.

У загальному вигляді ринкова економіка може бути визначена як економіка вільного підприємництва. Відмінні характеристики економіки вільного підприємництва: 1) приватна власність; 2) економічна свобода; 3) економічні стимули; 4) конкурентні ринки; 5) обмежена роль виробництва.

Завдання 1. *Замініть за зразком іменні словосполучення на дієслівно-іменні.*

Зразок: *знання ринку – знати ринок*

Здійснення підприємництва; реалізація продукції; продаж товарів і послуг; підвищення трудової і господарської активності; прискорення НТП; забезпечення діяльності економічних суб'єктів; використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів; знання ринку; обмеження ролі виробництва.

Завдання 2. *Підберіть до поданих словосполучень синонімічні.*

Важкий проект, нові ідеї, ініціативна людина, феноменальні успіхи, продавати товари, раціональне використання ресурсів, збалансованість господарства, реалізація продукції, негативна реакція.

Завдання 3. *Із поданих слів і словосполучень складіть речення.*

- 1) Ринкова економіка, визначається, як, в загальному вигляді, економіка вільного підприємництва.
- 2) Створює, ринкова економіка, потужні стимули до самореалізації людини, прискорює НТП, різко.
- 3) На сьогоднішній день, не поталанило знайти, нічого, ринкової економіки, ефективніше, людству.

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-4, В-2).

Завдання 1. *Закінчіть фрази, відновивши їх за змістом прослуханого тексту.*

- 1) Із союзу слов'янських племен, що жили в середній течії Дніпра, скандинав-норманн Рюрик утворив
- 2) Київська Русь була монархією з одноосібною владою, яка
- 3) Інші князівства, що входили в державу, були

- 4) Найбільш були розвинені в цей час
- 5) У Київській Русі проходив важливий торговий шлях
- 6) У XII столітті Київська Русь розпалася
- 7) У XIII столітті руські землі завоювали

Завдання 2. Трансформуйте текст «Держава Київська Русь» на діалог (7 – 12 реплік).

III. ОДС Основи ділового спілкування. Складання всіх видів плану і анотації тексту з використанням кліше. Трансформуйте текст «Основні принципи ділового спілкування» на діалог (7 – 12 реплік).

Основні принципи ділового спілкування

Пріоритетним принципом ділового спілкування в наш час є **гуманізм** – орієнтація у всіх видах діяльності (в тому числі і в сфері бізнесу) на людину, її інтереси і потреби, на створення умов для її розвитку та самовдосконалення. Орієнтація на сукупність цих загальнолюдських моральних принципів у контексті гуманістичних пріоритетів може бути моральною основою ділового спілкування також і з іноземними партнерами, проте необхідно враховувати особливості національного прояву цих правил в кожній з країн-комунікаторів. Важлива також **толерантність** – уміння терпимо ставитися до індивідуальних особливостей людей і вміння приймати їх такими, якими вони є насправді.

Необхідно також відзначити, що відмінності в національних культурах можуть бути досить істотними і можуть стосуватися певних елементів спілкування: мови, правил етикету (норм спілкування, прийнятих в різних країнах або в різних суспільних групах), стереотипів поведінки, значення певних форм невербального спілкування. Таким чином, шлях до успіху в діловому спілкуванні полягає у знаннях національних норм і загальних закономірностей процесу спілкування людей в різних ситуаціях. Ці правила допоможуть підтримувати ділові відносини як одномовним комунікаторам, так і колегам – представникам різних країн.

Перший Інститут етикету був створений в Америці 1946 року, і заснувала його Емілія Поуст, як її називали, «перша дама етикету». Вона

констатувала, що етикет, як і саме життя, – постійно змінювана система, а не щось встановлене раз і назавжди. Вона також стверджувала, що етикет відіграє важливу роль у діловому спілкуванні для досягнення успіхів у перемовинах, для залучення клієнтів, створення привабливого іміджу тощо. Важливо, щоб етикет, тобто зовнішні правила поведінки, і етика, тобто внутрішнє доброзичливе ставлення до оточення, відповідали одне одному, тобто перебували в гармонійній єдності. Це є умовою здорового конструктивного спілкування.

IV. Писемне мовлення. Есе «Яким має бути ділове спілкування».

V. Говоріння. Про моє ставлення до спорту.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Вариант № 3

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта и аннотации текста с использованием клише.

Виды предпринимательской деятельности

В соответствии с фазами воспроизводственного цикла (производство – обмен – распределение – потребление) различают три вида предпринимательской деятельности: производственную, коммерческую и финансовую.

Производственное предпринимательство распространяется в основном на производство и потребление товаров и услуг. Объектом деятельности такого вида предпринимательства служат производственные предприятия. Функция производства продукции и услуг для предпринимателя является важнейшей, остальные функции, например, сбыт продукции, дополняют главную.

Содержание производственного предпринимательства:

1) определение вида производственной деятельности и номенклатуры товаров, которые должен производить предприниматель; 2) выявление потребности в товарах, необходимых потенциальному потребителю (маркетинговая деятельность); 3) оформление контракта

между предпринимателем и покупателем товара; 4) осуществление самого производства товаров и услуг.

Коммерческое предпринимательство. Его содержание составляют торгово-обменные операции. В основе этого вида деятельности лежат сделки по купле-продаже (перепродаже товаров и услуг). **Содержание коммерческой сделки:** 1) подбор кадров, способных выполнять торгово-посреднические услуги; 2) закупка товаров для их продажи; 3) аренда или приобретение складских помещений и торговых точек для хранения и продажи товаров;

4) привлечение сторонних организаций для выполнения посреднических работ; 5) финансирование сделок путем приобретения денег в кредит под соответствующие проценты; 6) сбор необходимой информации для планирования сделок; 7) продажа товаров покупателю; 8) регистрация сделки, выплата налогов и платежей соответствующим органам. Коммерческая сделка целесообразна, если она обеспечит прибыль не менее 25 – 30 % затрат.

Финансовое предпринимательство – особый вид коммерческого предпринимательства. Объектом купли-продажи в данном случае являются деньги, валюта, ценные бумаги. Агентами рынка денег, валюты, ценных бумаг выступают коммерческие банки, фондовые биржи, предприятия, организации и отдельные предприниматели. Схема финансовой сделки аналогична коммерческой. Предприниматель сам может быть обладателем финансового товара, если заранее накопит деньги, валюту, ценные бумаги. В этом случае он сам выступает в роли продавца ценных бумаг или ростовщика, дающего займы за определенную плату.

Финансовая сделка оправдана, если при ее завершении расчетная прибыль составляет от 5 до 15 % объема сделки (в зависимости от продолжительности сделки).

Задание 1. *От данных существительных образуйте прилагательные.*

Предприниматель, коммерция, финансы, производство, маркетинг, обмен, закупка, склад, посредник, цена, кредит, деньги, расчет.

Задание 2. *Продолжите лексико-семантические ряды.*

Производство – обмен – ... – ... – ...

Производственное предпринимательство – ... – ... – ... – ...

Акции – облигации – ... – ... – ... – ... – ... – ...

Задание 3. *Замените активные конструкции пассивными.*

- 1) Предприниматель-предприятие может официально выпускать собственные акции, облигации, кредит, кредитные билеты, денежные обязательства, векселя.
- 2) Ценные бумаги – финансовый товар предпринимателя, который он может продавать.
- 3) Денежную выручку от продажи ценных бумаг используют для покрытия расходов и получения прибыли.
- 4) Финансовую сделку тщательно оформляют.
- 5) Предприниматель устанавливает возможный налог.

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-4, В-3).

Задание 1. *Продолжите фразы, восстановив их по содержанию прослушанного текста (МА; М-4, В-3).*

- 1) Культура Киевской Руси была для своего времени высокоразвитой, так как.....
- 2) Поэтому литература, живопись, архитектура Киевской Руси тесно связаны.....
.....
- 3) Литература тех времён –.....
- 4) Самое известное произведение –
- 5) В это время строятся великолепные.....
- 6) Князь Ярослав Мудрый при Софийском соборе в Киеве создаёт
- 7) Киевская Русь внесла большой вклад в

Задание 2. *Трансформируйте текст «Культура Киевской Руси» в диалог (7 – 12 реплик) (МА; М-4, В-3).*

III. ОДС Основы делового общения. Составление всех видов плана и аннотации текста с использованием клише. Трансформируйте текст в диалог (10 – 15 реплик).

От чего зависит эффективность делового общения

Деловые отношения осуществляются в виде контакта и взаимодействия. Цель общения достигается только в том случае, когда партнёры стремятся к взаимодействию, взаимному соглашению, удовлетворению потребностей каждого. Эффективное деловое общение предусматривает взаимную презентацию партнёрами своего внутреннего миропонимания, во время которой действия участников объединяются, создают новую общность, для которой характерны новые черты и качества. Условиями эффективного взаимодействия в деловом общении являются: обоюдное стремление достичь единства взглядов, искренность отношений, соблюдение принципа равноправия сторон.

По мнению психологов, в деловом общении важно учитывать три компонента: ***познавательный, эмоциональный, практический.*** Чрезмерное проявление одного из них ухудшает результаты контакта. В общении необходимо также учитывать и тип психики партнёров, выделяемый по признакам проявления в человеке одного из трёх качеств: ***сенсорика – интуиция, этика – логика, экстраверсия – интроверсия.*** ***Соционика*** – наука, которая рассматривает человеческие личности (индивидуальные и коллективные) как психоинформационные системы, взаимодействующие друг с другом на основе объективных законов. В соответствии с этим подходом существует 16 типов личности, то есть 16 различных взглядов на мир, для каждого из которых свойственна своя иерархия ценностей: одного больше интересует эмоциональная сторона жизни, другого – логическая, третьего – морально-этическая и т.д. Очевидно, что тот или иной социотип лучше всего знает тот аспект, который стоит выше всего в его иерархии ценностей.

Соционика открыла также типы культур народов. Она рассматривает народ как единый этносоциальный организм – личность высшего уровня, наделенная этнической ментальностью. Оказалось, что соционические закономерности касаются не только национальной психики, но и языка. По лексическому составу языка можно проанализировать каждую черту национального характера народа. Например, соционика доказала, что говорить о преимуществах какого-либо языка абсурдно, ведь разные языки

актуализируют разные аспекты информационного потока и помогают познать мир со своей, уникальной точки зрения.

IV. Письмо. Эссе «Как я понимаю соционику».

V. Говорение. Как я выбираю и дарю подарки.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-3

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту і анотації тексту з використанням кліше.

Види підприємницької діяльності

Відповідно до фаз відтворювального циклу (виробництво – обмін – розподіл – споживання) розрізняють три види підприємницької діяльності: виробничу, комерційну та фінансову.

Виробниче підприємництво поширюється в основному на виробництво і споживання товарів і послуг. Об'єктом діяльності такого виду підприємництва служать виробничі підприємства. Функція виробництва продукції і послуг для підприємця є найважливішою, інші функції, наприклад, збут продукції, доповнюють головну. Зміст виробничого підприємництва: 1) визначення виду виробничої діяльності та номенклатури товарів, які повинен виробляти підприємець; 2) виявлення потреби в товарах, необхідних потенційному споживачеві (маркетингова діяльність); 3) оформлення контракту між підприємцем і покупцем товару; 4) здійснення самого виробництва товарів і послуг.

Комерційне підприємництво. Його зміст складають торгово-обмінні операції. В основі цієї діяльності знаходяться угоди з купівлі-продажу (перепродажу товарів і послуг). Зміст комерційної угоди: 1) підбір кадрів, здатних виконувати торгово-посередницькі послуги; 2) закупівля товарів для їх продажу; 3) оренда або придбання складських і торгових приміщень для зберігання і продажу товарів; 4) залучення сторонніх організацій для виконання посередницьких робіт; 5) фінансування угод шляхом придбання грошей в кредит за відповідні відсотки; 6) збір необхідної інформації для планування операцій; 7) продаж товарів

покупцеві; 8) реєстрація угоди, виплата податків і платежів відповідним органам. Комерційна угода доцільна, якщо вона забезпечить прибуток не менше 25-30 % витрат.

Фінансове підприємництво - особливий різновид комерційного підприємництва. Об'єктом купівлі-продажу тут є гроші, валюта, цінні папери. Агентами ринку грошей, валюти, цінних паперів є комерційні банки, фондові біржі, підприємства, організації та окремі підприємці. Схема фінансової угоди є аналогічною з комерційною. Підприємець сам може бути володарем фінансового товару, якщо заздалегідь накопичить гроші, валюту, цінні папери. Тоді він сам відіграє роль продавця цінних паперів або лихваря, надає в борг за певну плату.

Фінансова угода виправдана, якщо під час її завершення розрахунковий прибуток становить від 5 до 15 % обсягу угоди (залежно від тривалості угоди).

Завдання 1. Від поданих іменників утворіть прикметники.

Підприємець, комерція, фінанси, виробництво, маркетинг, обмін, закупівля, склад, посередник, ціна, кредит, гроші, розрахунок.

Завдання 2. Продовжіть лексико-семантичні ряди.

Виробництво – обмін – ... – ... –

Виробниче підприємництво – ... – ... –

Акції – облігації – ... – ... – ... – ... –

Завдання 3. Замініть активні конструкції на пасивні.

- 1) Підприємець – підприємство може офіційно випускати власні акції, облігації, кредит, кредитні квитки, грошові зобов'язання, векселі.
- 2) Цінні папери – фінансовий товар підприємця, який він може продавати.
- 3) Грошову виручку від продажу цінних паперів використовують для покриття витрат і отримання прибутку.
- 4) Фінансову угоду ретельно оформлюють.
- 5) Підприємець встановлює можливий податок.

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-4, В-3).

Завдання 1. Продовжіть фрази, відновивши їх за змістом прослуханого тексту (МА; М-4, В-3).

- 1) Культура Київської Русі була для свого часу високорозвиненою, тому що
- 2) Тому література, живопис, архітектура Київської Русі тісно пов'язані
- 3) Література тих часів –
- 4) Найвідоміший твір –.....
- 5) В цей час будуються чудові
- 6) Князь Ярослав Мудрий при Софійському соборі в Києві створює
- 7) Київська Русь зробила великий внесок в

Завдання 2. Трансформуйте текст «Культура Київської Русі» на діалог (7 – 12 реплік) (МА; М-4, В-3).

ІІІ. ОДС Основи ділового спілкування. Складання всіх видів плану і анотації тексту з використанням кліше. Трансформуйте текст на діалог (10 – 15 реплік).

Від чого залежить ефективність ділового спілкування

Ділові стосунки здійснюються за допомогою контакту і взаємодії. Мети спілкування досягають тільки тоді, коли партнери прагнуть до взаємодії, до взаємної згоди, до задоволення потреб кожного. Ефективне ділове спілкування передбачає взаємну презентацію партнерами свого внутрішнього світорозуміння, під час якої дії учасників об'єднуються, створюють нову спільноту, для якої характерні нові риси і якості. Умовами ефективної взаємодії в діловому спілкуванні є обопільне прагнення досягти єдності поглядів, щирість відносин, дотримання принципу рівноправності індивідів.

На думку психологів, у діловому спілкуванні важливо враховувати три компоненти: пізнавальний, емоційний, практичний. Надмірний прояв одного з них погіршує результати контакту. У спілкуванні необхідно також враховувати і тип психіки партнерів, що виокремлюється за ознаками прояву в людині однієї з трьох якостей: сенсорика – інтуїція, етика – логіка, екстраверсія – інтраверсія. Соціоніка – наука, яка аналізує людські особистості (індивідуальні та колективні) як психоінформаційні системи, які взаємодіють одна з одною на основі об'єктивних законів. Відповідно до цього підходу існує 16 типів особистості, тобто 16 різних поглядів на світ,

для кожного з яких властива своя ієрархія цінностей: одного більше цікавить емоційне життя, іншого – логічне, третього – морально-етичне тощо. Зрозуміло, що той чи інший соціотип знається найкраще на тому аспекті, який знаходиться вище за все в його ієрархії цінностей.

Соціоніка досліджує також типи культур народів. Вона інтерпретує народ як єдиний етносоціальний організм – особистість вищого рівня, наділену етнічною ментальністю. Виявилось, що соціонічні закономірності стосуються не тільки національної психіки, але й мови. За лексичним складом мови можна проаналізувати кожен рис національного характеру народу. Наприклад, соціоніка довела, що говорити про переваги якої-небудь мови абсурдно, адже різні мови актуалізують різні аспекти інформаційного потоку і допомагають пізнавати світ зі своєї, унікальної точки зору.

IV. Писемне мовлення. Есе «Як я розумію соціоніку».

V. Говоріння. Як я вибираю і дарую подарунки.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Варіант № 4

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта и аннотации текста с использованием клише.

Планирование предпринимательства

Предпринимательская деятельность представляет собой совокупность сделок, которые понимают как соглашение нескольких хозяйствующих субъектов по получению взаимной выгоды. Для предпринимательства характерны планы-программы реализации отдельных сделок и проведения операций, составляющих сделку. Если же эти сделки связаны друг с другом, то планирование предпринимательской деятельности превращается в непрерывный процесс. Планы осуществления предпринимательских проектов получили название **бизнес-планов**. Под **бизнес-планом** понимается план-программа проведения сделки и получения на этой основе прибыли, т.е. система планомерно организованных мероприятий, действий, направленных на достижение

поставленной цели. Применительно к предпринимательской сделке такой план содержит следующие *разделы*.

1. Цели и задачи предпринимательской сделки. Планируя сделку, в первую очередь следует определить величину прибыли, которую она принесет. Получение прибыли – главная цель предпринимательского бизнеса. Наряду с нею определяются и другие цели, и задачи: преодоление дефицита товаров и услуг, оздоровление экологической обстановки, расширение научно-технического, творческого и экономического потенциала. Величина прибыли в плане распределяется во времени.

2. Обобщенное резюме – основные параметры и показатели бизнес-плана. Резюме готовится, когда завершены все разделы бизнес-плана и представляет собой основные идеи и содержание плана в миниатюре. Материал излагается четко, просто, лаконично, убедительно, с минимумом специальных терминов. Здесь формулируется цель сделки, приводится краткая характеристика предпринимательского продукта, ожидаемых результатов его реализации; пути и способы достижения поставленных целей; сроки осуществления сделки; затраты, связанные с ее осуществлением, ожидаемая эффективность и результативность, область использования результатов.

3. Характеристика товаров и услуг, предоставляемых потребителю.

4. Анализ и оценка конъюнктуры рынка сбыта, спроса, объемов продажи.

5. Программа действий по реализации плана и организационные меры.

6. Ресурсное обеспечение сделки.

7. Эффективность сделки. Это завершающий раздел бизнес-плана. В нем обосновываются прибыль и рентабельность сделки, уделяется внимание ее социальной и научно-технической эффективности и анализируются долговременные последствия реализации предпринимательской сделки, включая дополнительные доходы и потери.

Задание 1. *Подберите к данным словам и словосочетаниям антонимичные.*

Прибыль, продажа товара, высокое качество, расширение научно-технического, творческого и экономического потенциала, реализация товара.

Задание 2. Составьте словосочетания (существительное + существительное в родительном падеже) из предложенных существительных.

Бизнес-план, обеспечение, показатели, сделка, реализация, конъюнктура, рынок, товар, услуги, характеристика, дефицит, преодоление, исследование, прибыль, совокупность, величина, проведение, получение, предпринимательство.

Задание 3. Сократите и трансформируйте данные предложения, оставив лишь основную информацию.

1) В третьем разделе бизнес-плана фиксируются данные, позволяющие иметь представление о товаре: для производственных сделок – характеристика опытного образца; для коммерческого бизнеса – наличие реального образца реализуемого товара; в финансовом предпринимательстве полезно иметь образцы ценных бумаг.

2) Типичный процесс исследования рынка включает следующие этапы: а) изучение спроса на предпринимательский товар и установление круга его потребителей; б) изучение информации о своих возможных конкурентах, их товарах, качестве продукции, примерных ценах и условиях продаж; в) реализация мероприятий, позволяющих использовать полученные данные на пользу предпринимателю.

3) Содержание пятого раздела бизнес-плана зависит от форм предпринимательства – производственного, коммерческого или финансового, от того, что представляет собой предпринимательский товар.

4) В завершающем разделе бизнес-плана обосновываются такие обобщенные показатели результативности сделки, как прибыль и рентабельность.

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-4, В-4).

Задание 1. Продолжите фразы, восстановив их по содержанию прослушанного текста.

- 1) В XIV веке земли современной Украины захватывает
- 2) Однако при этом оно: а) освобождает их от; б) литовцы воспринимают от более развитых славян Киевской Руси
- 3) Славян было больше, и они активно
- 4) Но полного слияния этих народов не.....
- 5) В 1385 году литовцы принимают («Кревская уния»), а на западных украинских землях появляется.....: украинцы-помещики объявляют себя....., православная церковь притесняется, усиливается запрет
- 6) В ответ начинается борьба украинцев за

Задание 2. Трансформируйте текст «Украина под властью Литвы и Польши» в диалог (7 – 10 реплик).

III. ОДС Основы делового общения. Составление всех видов плана и аннотации текста с использованием клише. Трансформируйте текст «Психологический тип личности в деловом общении» в диалог (10 – 15 реплик)

Психологический тип личности в деловом общении

Лучшим типом психики является дуализованный (спокойный, гуманный, отзывчивый). **Определение психологического типа личности** – важнейший фактор успеха в деловом общении, так как разные люди по-разному реагируют на одну и ту же информацию. Для этого необходимо, прежде всего, определить темперамент и характер партнёра. Как известно, существует четыре разновидности темпераментов: холерик, сангвиник, флегматик и меланхолик, – зависящих от врождённых качеств их нервной системы.

Холерический темперамент характеризуется повышенной возбудимостью и неуравновешенностью. Холерики ярки в общении, выразительны, экспрессивны, эмоциональны. Способны проявить большую силу воли и динамичность. Наибольшую пользу от холерика

можно получить, если постоянно обеспечивать ему смену деятельности, проблем, заданий.

Сангвинический темперамент также отличается динамичностью и активностью, лёгкостью в общении, приспособляемостью к обстоятельствам. Общительность, уживчивость и бесконфликтность сангвиников создают доброжелательность в рабочей группе.

Характерным признаком **флегматика** является слабая возбудимость и чувствительность. Это спокойные и выдержанные люди, отличающиеся настойчивостью в достижении мечты. Для положительного результата их не стоит торопить.

Меланхолики характеризуются повышенной чувствительностью и возбудимостью. Для них главное в работе – спокойная, доброжелательная обстановка, при которой они достигают значительных успехов в работе, требующей точности и внимания. У них наблюдается склонность к унынию, и они часто уединяются. В рабочей группе, созданной без учёта целесообразного сочетания темпераментов, возможны конфликтные ситуации и затягивание переговоров. Поэтому необходимо учитывать, что партнёры, не воспринимающие друг друга, это чаще всего: «холерик – холерик», «сангвиник – сангвиник», «флегматик – сангвиник». Меланхолики имеют самый большой диапазон сочетаемости с другими типами темперамента, так как они устойчиво сохраняют отношения с меланхоликами, флегматиками и сангвиниками.

Известно, что по характеру психологи разделяют людей также на **интровертов и экстравертов**, первые из которых сосредоточены на своём внутреннем мире, и их коммуникативные способности развиты слабо, а вторые – наоборот, всегда стремятся к общению, имеют широкий круг связей, однако их общение не отличается глубиной и устойчивостью. Чаще всего в жизни встречаются **нормоверты**, приобретающие под влиянием обстоятельств или жизненного опыта характерные признаки интровертов или экстравертов.

Таким образом, определение темперамента и характера партнёра помогает выбрать правильный способ общения с ним.

IV. Письмо. Эссе «К какому психологическому типу я отношусь и почему»

V. Говорение. Моё отношение к животным и растениям.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-4

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту і анотації тексту з використанням кліше.

Планування підприємництва

Підприємницька діяльність – це сукупність угод, які розуміють як угоду декількох суб'єктів, що господарюють, щодо отримання взаємної вигоди. Для підприємництва характерні плани-програми реалізації окремих угод і проведення операцій, які становлять угоду. Якщо ж ці угоди пов'язані одна з одною, то планування підприємницької діяльності перетворюється на безперервний процес. Плани здійснення підприємницьких проєктів отримали назву бізнес-планів. Під **бізнес-планом** розуміють план-програму проведення операції та отримання на цій основі прибутку, тобто систему планомірно організованих заходів, дій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Щодо підприємницької угоди такий план містить наступні розділи.

1. Цілі і завдання підприємницької угоди. Плануючи операцію, в першу чергу, слід визначити величину прибутку, який вона принесе. Отримання прибутку – головна мета підприємницького бізнесу. Поряд з нею визначають інші цілі та завдання: подолання дефіциту товарів і послуг, оздоровлення екологічної обстановки, розширення науково-технічного, творчого і економічного потенціалу. Величину прибутку в плані розподіляють за часом.

2. Узагальнене резюме – основні параметри і показники бізнес-плану. Резюме складають, коли завершені всі розділи бізнес-плану; воно містить основні ідеї і зміст плану в мініатюрі. Матеріал викладають зрозуміло, просто, лаконічно, переконливо, з мінімумом спеціальних

термінів. Тут формулюють мету угоди, наводять стислу характеристику підприємницького продукту, очікувані результати його реалізації; шляхи і способи досягнення поставлених цілей; терміни здійснення угоди; витрати, пов'язані з її здійсненням, очікувана ефективність і результативність, сфера використання результатів.

3. Характеристика товарів та послуг, що надаються споживачеві.

4. Аналіз і оцінка кон'юнктури ринку збуту, попиту, обсягів продажу.

5. Програма дій щодо реалізації плану та організаційні заходи.

6. Ресурсне забезпечення угоди.

7. Ефективність угоди. Це завершальний розділ бізнес-плану. У ньому обґрунтовуються прибуток і рентабельність угоди, приділяється увага її соціальної і науково-технічної ефективності і аналізуються довготривалі наслідки реалізації підприємницької угоди, включаючи додаткові прибутки та витрати.

Завдання 1. Підберіть до даних слів і словосполук антонімічні.

Прибуток, продаж товару, висока якість, розширення науково-технічного, творчого і економічного потенціалу, реалізація товару.

Завдання 2. Складіть словосполуки (іменник + іменник у родовому відмінку) із запропонованих іменників.

Бізнес-план, забезпечення, показники, угода, реалізація, кон'юнктура, ринок, товар, послуги, характеристика, дефіцит, подолання, дослідження, прибуток, сукупність, величина, проведення, отримання, підприємництво.

Завдання 3. Скоротіть і трансформуйте подані речення, залишивши лише основну інформацію.

1) У третьому розділі бізнес-плану фіксують інформацію про товар: для виробничих операцій – характеристика дослідного зразка; для комерційного бізнесу – наявність реального зразка реалізованого товару; у фінансовому підприємстві корисно мати зразки цінних паперів.

2) Типовий процес дослідження ринку включає такі етапи: а) вивчення попиту на підприємницький товар і встановлення кола його споживачів;

б) вивчення інформації про своїх можливих конкурентів, їх товари, якість продукції, приблизні ціни та умови продажу; в) реалізація заходів, що дозволяють використовувати отримані дані на користь підприємцю.

3) Зміст п'ятого розділу бізнес-плану залежить від форм підприємництва – виробничого, комерційного або фінансового, від того, яким є підприємницький товар.

4) У завершальному розділі бізнес-плану обґрунтовуються такі узагальнені показники результативності угоди: прибуток і рентабельність.

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-4, В-4).

Завдання 1. *Продовжіть фрази, відновивши їх за змістом прослуханого тексту (МА; М-4, В-4).*

- 1) У XIV столітті землі сучасної України захоплює
- 2) Однак при цьому воно: а) звільняє їх відб) литовці сприймають від більш розвинених слов'ян Київської Русі
- 3) Слов'ян було більше, і вони активно
- 4) Але повного злиття цих народів не
- 5) У 1385 литовці приймають («Кревська унія»), а на західних українських землях з'являється: українці-поміщики оголошують себе, православна церква зазнає утисків, посилюється заборона
- 6) У відповідь починається боротьба українців за

Завдання 2. *Трансформуйте текст «Україна під владою Литви та Польщі» на діалог (7 – 10 реплік).*

III. ОДС. Основи ділового спілкування. Складання всіх видів плану і анотації тексту з використанням кліше. Трансформуйте текст «Психологічний тип особистості в діловому спілкуванні» на діалог (10-15 реплік).

Психологічний тип особистості в діловому спілкуванні

Кращим типом психіки є дуалізований (спокійний, гуманний, чуйний). Визначення психологічного типу особистості – найважливіший фактор успіху в діловому спілкуванні через те, що різні люди по-різному реагують на однакову інформацію. Для цього необхідно, перш за все, визначити темперамент і характер партнера. Як відомо, існує чотири різновиди темпераментів: *холерик, сангвінік, флегматик і меланхолік*, що залежать від вроджених якостей їх нервової системи. Холеричний темперамент характеризується підвищеною збудливістю і неврівноваженістю. Холерики яскраві в спілкуванні, виразні, експресивні, емоційні. Здатні проявити велику силу волі і динамічність. Найбільшу користь від холерика можна отримати, якщо постійно забезпечувати йому зміну діяльності, проблем, завдань. Сангвінічний темперамент також відрізняється динамічністю і активністю, легкістю в спілкуванні, пристосовуваністю до обставин. Товариськість, лагідність і безконфліктність сангвініків створюють доброзичливість в робочій групі. Характерною ознакою флегматика є слабка збудливість і чутливість. Це спокійні і витримані люди, що відрізняються наполегливістю в досягненні мрії. Для позитивного результату їх не варто квапити. Меланхоліки характеризуються підвищеною чутливістю і збудливістю. Для них головне в роботі – спокійні, доброзичливі умови, за яких вони досягають значних успіхів в роботі, що вимагає точності і уваги. У них спостерігається схильність до туги, і вони часто усамітнюються. В робочій групі, створеній без урахування доцільного поєднання темпераментів, можливі конфліктні ситуації та затягування перемовин. Тому необхідно враховувати, що партнери, які не сприймають один одного, це найчастіше: «холерик – холерик», «сангвінік – сангвінік», «флегматик – сангвінік». Меланхоліки мають найбільший діапазон сполучуваності з іншими типами темпераменту через те, що вони стійко зберігають стосунки з меланхоліками, флегматиками і сангвиніками.

Відомо, що за характером психологи поділяють людей також на *інтровертів і екстравертів*, перші з яких зосереджені на своєму внутрішньому світі, і їх комунікативні здібності розвинені слабо, а другі – навпаки, завжди прагнуть до спілкування, мають широке коло зв'язків,

проте їх спілкування не відрізняється глибиною і сталістю. Найчастіше в житті зустрічаються *нормверти*, які виявляють під впливом обставин або життєвого досвіду характерні ознаки інтровертів або екстравертів.

Таким чином, визначення темпераменту і характеру партнера допомагає вибрати правильний спосіб спілкування з ним.

IV. Писемне мовлення. Есе «До якого психологічного типу я належу і чому?»

V. Говоріння. Моє ставлення до тварин і рослин.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Вариант № 5

I. Чтение, лексико-грамматические задания, составление реферата-конспекта и аннотации текста с использованием клише.

Понятие макросреды маркетинга

Понятие *макросреды* (инфраструктуры) маркетинга включает *функциональные структуры широкого социального плана*, влияющие на микросреду и систему маркетинга. Особое значение для микросреды маркетинга имеют перспективы развития экономики, т.к. она влияет на покупательские способности и спрос населения.

Государственное регулирование предпринимательской деятельности как важнейший компонент макросреды маркетинга осуществляется в следующих основных формах.

1. Антимонопольное законодательство, направленное на обеспечение «здоровой» конкуренции на рынке, способствует научно-техническому и социально-экономическому развитию, защищает потребителя от необоснованного роста цен.

2. Налоговое законодательство через различные виды и ставки налогов обеспечивает сочетание интересов государства с интересами активизации предпринимательской деятельности.

3. Государственное регулирование, направленное на защиту потребителя в процессе перехода к рыночной экономике.

4. Государственная стандартизация требований к отдельным характеристикам качества товара, обеспечивающая защиту окружающей среды и здоровья населения.

5. Таможенная политика и лицензирование, направленные на стимулирование благоприятной структуры экспорта и импорта. Правительство влияет на предпринимательскую деятельность, формируя юридическую основу и инфраструктуру рыночной экономики.

Факторы микро- и макросреды маркетинга способствуют успеху предприятия на рынке или угрожают отрицательными последствиями. Для определения форм управленческого воздействия эти факторы подразделяются на зависящие от деятельности предприятия (**контролируемые**) и не зависящие (**неконтролируемые**) факторы.

Задание 1. Прочитайте предложения и поставьте вопросы к подчеркнутым словам и словосочетаниям.

1) Функции любого предприятия обеспечиваются его внутренней средой (персоналом, производством, финансами и др.).

2) Предприятие функционирует во внешней среде, воздействующей на него прямо или косвенно.

3) Понятие микросреды маркетинга подразумевает широкий круг заинтересованных лиц, т.е. само предприятие, маркетинговые посредники, клиенты, конкуренты и контактные аудитории.

4) Маркетинговые посредники – это лица и организации, которые обеспечивают продвижение товаров и услуг от предприятия к потребителю.

5) Маркетинговые посредники выполняют четыре главные функции:

а) выявление рынков сбыта; б) продвижение товара от производителя к потребителю; в) обеспечение системы коммуникационных связей;

г) переговоры и передача прав собственности на товар.

б) Поставщики обеспечивают предприятие необходимыми материалами, ресурсами и услугами.

Задание 2. *Подберите к данным словам и словосочетаниям антонимичные.*

Внутренняя среда предприятия, микросреда маркетинга, социально-экономическое развитие, рост цен, защита окружающей среды, экспорт.

Задание 3. *Замените действительные конструкции страдательными, а страдательные – действительными.*

1) Антимонопольное законодательство направлено на обеспечение «здоровой» конкуренции на рынке.

2) Налоговое законодательство через различные виды и ставки налогов обеспечивает сочетание интересов государства с интересами активизации предпринимательской деятельности.

3) Государственная стандартизация требований к характеристике качества товара обеспечивает защиту окружающей среды и здоровья населения.

4) Государственное регулирование осуществляет защиту потребителя в процессе перехода к рыночной экономике.

5) Таможенная политика и лицензирование направлены на стимулирование благоприятной структуры экспорта и импорта.

II. Аудирование учебного текста и конспектирование на слух (МА; М-4, В-5).

Задание 1. *Продолжите фразы, восстановив их по содержанию прослушанного текста.*

1) Первые упоминания об украинских казаках (тюркское слово, означающее «степной разбойник», «вольный человек») относятся

2) К этому времени южные земли украинцев постоянно подвергались набегам крымских татар, которые

3) А земли здесь были плодородные, в лесах было....., однако жизнь в этих местах была

4) Выжить в таких условиях мог лишь особый тип человека –, селились здесь либо охотники

5) Мужчины объединялись в, выбирали атамана и уходили в «дикое поле» на тёплый сезон, а зимой....., однако потом стали строить укрепления («сечи») и проводить

6) В 40-х годах XVI века ватаги объединились в одну

7) Сечь делилась на курени во главе с....., женщины и дети сюда не....., главным делом казаков была

8) В 1775 году российская императрица Екатерина II приказала

Задание 2. Трансформируйте текст «Возникновение украинского казачества» в диалог (7 – 12 реплик) (МА; М-4, В-5).

III. ОДС. Основы делового общения. Составление всех видов плана и аннотации текста с использованием клише. Трансформируйте текст «Харизматическая коммуникация» в диалог (7 – 12 реплик).

Харизматическая коммуникация

Почему нам бывает легко и хорошо в присутствии отдельных людей? Будто какая-то сила непреодолимо тянет нас к ним и хочется побыть с ними еще. Нам кажется, что это врожденные способности. На самом деле ***сила притяжения есть следствие честности и искренности высказываний, следствие намерения***, которое стоит за этими словами и присутствует в глубине сознания говорящего. Когда человек говорит искренно, ему легко найти слова благодарности, любви и одобрения. Намерение, которое стоит за нашими словами, будет работать на нас или против нас. Если мы хотим показать собеседнику свое превосходство, мы отдаляем его от себя и вызываем негативные ощущения в его сознании. И наоборот, ***если мы внушаем собеседнику чувство комфорта и уверенности, мы добьемся успеха, потому что в этом заключается магический рецепт блестящей коммуникации***. Когда мы берем ответственность на себя, мы ограждаем слушателя от чувства вины и ощущения собственной неполноценности. Собеседник не всегда понимает наши слова. Тогда обратитесь к нему с такими словами: «Вы очень умны... Я дал не очень хорошее объяснение и скажу точнее...». Эти слова настроят его на внимательное восприятие. ***Никогда не показывайте людям, что они не правы даже в мягкой форме. Эффективная коммуникация***

означает, что люди чувствуют себя комфортно в нашем присутствии. Существуют **четыре правила общения** известного психолога В. Леви.

1. Вникните в суть высказываний. Ослабьте свои эмоции, посмотрите на собеседника. Поймите его точку зрения и поставьте себя на его место. Узнайте о нём всё, что возможно, заранее. Запоминайте имена и даты, волнующие его, а также вкусы, интересы и взгляды.

2. Создайте благоприятную атмосферу. Улыбайтесь, начинайте со слова «да». Если оппонент обвиняет вас, то скажите ему: «Да, я не прав». Выражайте ему искреннее сочувствие. Начинайте говорить с ним о том, о чём он хочет, или о нём самом. Не начинайте с разговора о себе.

3. Не унижайте, не задевайте самолюбия. Не обвиняйте, не угрожайте и не приказывайте. Не высказывайте недоверия. Не прерывайте речь оппонента. Не хвалитесь своими делами. Не показывайте, что он неинтересен. Отказывая, извиняйтесь и благодарите.

4. Возвысьте оппонента. Слушайте и хвалите. Дайте оппоненту возможность почувствовать себя значительным, дайте похвастаться, ощутить своё превосходство, советуйтесь с ним, как со старшим. К своей идее подводите исподволь, так, чтобы ему показалось, что это – его идея. Сделайте его другом.

IV. Письмо. Эссе «Как я отношусь к правилам харизматической коммуникации».

V. Говорение. Как я люблю проводить каникулы.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-5

I. Читання, лексико-граматичні завдання, складання реферату-конспекту і анотації тексту з використанням кліше.

Поняття макросередовища маркетингу

Поняття макросередовища (інфраструктури) маркетингу включає функціональні структури широкого соціального плану, що впливають на мікросередовище і систему маркетингу. Особливе значення для

мікросередовища маркетингу мають перспективи розвитку економіки через те, що вона впливає на купівельні спроможності та попит населення.

Державне регулювання підприємницької діяльності як найважливіший компонент макросередовища маркетингу здійснюється в таких основних формах.

1. *Антимонопольне законодавство*, спрямоване на забезпечення «здорово» конкуренції на ринку, сприяє науково-технічному та соціально-економічному розвитку, захищає споживача від необґрунтованого зростання цін.

2. *Податкове законодавство* завдяки різним видам і ставкам податків забезпечує поєднання інтересів держави з інтересами активізації підприємницької діяльності.

3. *Державне регулювання* спрямоване на захист споживача під час переходу до ринкової економіки.

4. *Державна стандартизація* вимог до окремих характеристик якості товару, що забезпечує захист навколишнього середовища і здоров'я населення.

5. *Митна політика і ліцензування* спрямовані на стимулювання сприятливої структури експорту та імпорту.

Уряд впливає на підприємницьку діяльність, формуючи юридичну основу та інфраструктуру ринкової економіки.

Фактори мікро- і макросередовища маркетингу сприяють успіху підприємства на ринку або загрожують негативними наслідками. Для визначення форм управлінського впливу ці чинники поділяють на залежні від діяльності підприємства (контрольовані) і незалежні (неконтрольовані) фактори.

Завдання 1. Прочитайте речення і надайте запитання до підкреслених слів і словосполук.

1) Функції будь-якого підприємства забезпечуються його внутрішнім середовищем (персоналом, виробництвом, фінансами та ін.).

2) Підприємство функціонує у зовнішньому середовищі, що впливає на нього прямо або побічно.

3) Поняття мікросередовища маркетингу має на увазі широке коло зацікавлених осіб, тобто саме підприємство, маркетингові посередники, клієнти, конкуренти та контактні аудиторії.

4) Маркетингові посередники – це особи і організації, які забезпечують просування товарів і послуг від підприємства до споживача.

5) Маркетингові посередники виконують чотири основні функції:

а) виявлення ринків збуту; б) просування товару від виробника до споживача; в) забезпечення системи комунікаційних зв'язків; г) перемовини та передача прав власності на товар.

б) Постачальники забезпечують підприємство необхідними матеріалами, ресурсами та послугами.

Завдання 2. *Підберіть до поданих слів і словосполук антонімічні.*

Внутрішнє середовище підприємства, мікросередовище маркетингу, соціально-економічний розвиток, зростання цін, захист навколишнього середовища, експорт.

Завдання 3. *Замініть активні конструкції на пасивні, а пасивні – на активні.*

1) Антимонопольне законодавство спрямоване на забезпечення «здорової» конкуренції на ринку.

2) Податкове законодавство завдяки різним видам і ставкам податків забезпечує поєднання інтересів держави з інтересами активізації підприємницької діяльності.

3) Державна стандартизація вимог до характеристик якості товару забезпечує захист навколишнього середовища і здоров'я населення.

4) Державне регулювання здійснює захист споживача під час переходу до ринкової економіки.

5) Митна політика і ліцензування спрямовані на стимулювання сприятливої структури експорту та імпорту.

II. Аудіювання навчального тексту і конспектування на слух (МА; М-4, В-5).

Завдання 1. *Продовжіть фрази, відновивши їх за змістом прослуханого тексту.*

- 1) Перші згадки про українських козаків (тюркське слово, що означає «вільна людина») належать.....
- 2) До цього часу південні землі українців постійно зазнавали нападів кримських татар, які
- 3) А землі тут були родючі, в лісах було, однак життя в цих місцях було
- 4) Вижити за таких умов міг лише особливий тип людини –, селилися тут або мисливці
- 5) Чоловіки об'єднувалися в, вибирали отамана і йшли в «дике поле» на теплий сезон, а взимку, проте потім стали будувати укріплення («січі») і проводити
- 6) У 40-х роках XVI століття ватаги об'єдналися в одну
- 7) Січ ділилася на курені на чолі з, жінки і діти сюди не, головною справою козаків був
- 8) У 1775 році російська імператриця Катерина II наказала

Завдання 2. *Трансформуйте текст «Виникнення українського козацтва» на діалог (7 – 12 реплік) (МА; М-4, В-5).*

III. ОДС. Основи ділового спілкування. Складання всіх видів плану і анотації тексту з використанням кліше. Трансформуйте текст «Харизматична комунікація» на діалог (7 – 12 реплік).

Харизматична комунікація

Чому нам буває легко і добре в присутності окремих людей? Ніби якась сила непереборно притягує нас до них і хочеться побути з ними деякий час. Нам здається, що це вроджений хист. Насправді цей потяг є наслідком чесності і щирості висловлювань співрозмовника, є наслідком наміру, який стоїть за його словами в глибині його свідомості. Коли людина говорить щиро, вона легко знаходить слова подяки, любові і схвалення. Намір, який стоїть за нашими словами, працює на нас або проти нас. Якщо ми хочемо показати співрозмовнику свою перевагу, ми віддаляємо його від себе і створюємо негативні відчуття в його свідомості. І навпаки, якщо ми надаємо співрозмовнику почуття комфорту і впевненості, ми досягнемо успіху через те, що саме в цьому полягає

магічна таємниця успішної комунікації. Коли ми беремо відповідальність на себе, ми захищаємо слухача від почуття провини і відчуття власної неповноцінності. Співрозмовник не завжди розуміє наші слова. Тоді зверніться до нього: «Ви дуже розумні ... Я надав не дуже хороше пояснення і скажу точніше ...» Ці слова налаштовують його на уважне сприйняття. Ніколи не показуйте людям, що вони не праві, навіть м'яко. Ефективна комунікація означає, що люди відчують себе комфортно поруч з нами. Існують чотири правила спілкування відомого психолога В. Леві.

1. *Вдумайтеся в суть висловлювань.* Відпустіть свої емоції, подивіться на співрозмовника. Зрозумійте його погляди та поставте себе на його місце. Дізнайтеся про нього все, що можливо, заздалегідь. Запам'ятовуйте імена і дати, що хвилюють його, а також смаки, інтереси і переваги.

2. *Створіть сприятливу атмосферу.* Посміхайтесь, починайте зі слова «так». Якщо опонент звинувачує вас, то скажіть йому: «Так, я не маю рації». Висловлюйте йому щире співчуття. Починайте говорити з ним про те, про що він хоче, або про нього самого. Не починайте з розмови про себе.

3. *Не принижуйте,* не зачіпайте самолюбства. Не звинувачуйте, не погрожуйте і не наказуйте. Не висловлюйте недовіри. Не переривайте мовлення опонента. Не хваліться своїми справами. Не показуйте, що він нецікавий. Відмовляючи, вибачайтесь і дякуйте.

4. *Піднесіть опонента.* Слухайте і хваліть. Дайте опоненту можливість відчувати себе значним, дайте похвалитися, відчувати свою перевагу, радьтеся з ним, як зі старшим. До своєї ідеї підводьте поволі, так, щоб йому здалося, що це - його ідея. Зробіть його другом.

IV. Писемне мовлення. Есе «Як я ставлюся до правил харизматичної комунікації».

V. Говоріння. Як я люблю проводити канікули.

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ АУДІЮВАННЯ МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Варіант № 1

Диалог

Наташа: Андрей, здоровствуй! Ты меня не узнаёшь?

Андрей: Наташа! Ты ли это? Какими судьбами?!

Наташа: Да вот приехала в командировку. А я и не знала, что ты живёшь в Харькове. Давно ты здесь?

Андрей: Уже шестой год. Я приехал сюда по распределению после окончания института. Работаю в местной газете. А ты?

Наташа: Я в Киеве. Работаю в «Комсомольской правде». Очень интересная работа. Часто езжу в командировки. Где только не побывала!

Андрей: Ты сегодня вечером свободна?

Наташа: Да, я уже закончила свои дела.

Андрей: Прекрасно. Тогда приходи ко мне. Мы с женой будем очень рады.

Наташа: Так ты женат?

Андрей: Да, уже два года. Запиши мой адрес. Пушкинская, дом № 40, кв. 32. Это недалеко.

Наташа: Спасибо за приглашение. Обязательно приду.

Вопросы

- 1) Сколько лет уже прожил в Харькове Андрей?
- 2) Кто Андрей по специальности?
- 3) Где работает Наташа?
- 4) В каком городе живёт Наташа?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-1

В-1

Діалог

Наташа: Андрій, здрастуй! Ти мене не впізнаєш?

Андрій: Наташа! Чи це ти? Яким вітром?!

Наташа: Да вот приїхала у відрядження. А я і не знала, що ти живеш в Харкові. Давно ти тут?

Андрій: Уже шостий рік. Я приїхав сюди за розподілом після закінчення інституту. Працюю в місцевій газеті. А ти?

Наташа: Я в Києві. Працюю в «Комсомольской правде». Дуже цікава робота. Часто їжджу у відрядження. Де тільки не побувала!

Андрій: Ти сьогодні ввечері вільна?

Наташа: Так, я вже закінчила свої справи.

Андрій: Прекрасно. Тоді приходь до мене. Ми з дружиною будемо дуже раді.

Наташа: Так ти одружений?

Андрій: Так, вже два роки. Запиши мою адресу. Пушкінська, будинок № 40, кв. 32. Це недалеко.

Наташа: Дякую за запрошення. Обов'язково прийду.

Запитання

- 1) Скільки років вже прожив у Харкові Андрій?
- 2) Хто Андрій за фахом?
- 3) Де працює Наташа?
- 4) У якому місті живе Наташа?

МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Вариант № 2

Один случай

Шли по улице двое: старшая сестра Катя и младший брат Костя. Они увидели впереди седую старенькую бабушку, которая случайно выронила деньги и не заметила этого.

Костя первым увидел это, поднял деньги с земли, а потом побежал и догнал старушку: «Бабушка, вы деньги потеряли. Вот они!».

Старушка взяла свои деньги и положила их в карман: «Тьфу! Какая я стала неловкая...» Она сказала это и пошла дальше. Костя вернулся к сестре и пожаловался на старушку: «Бывают же такие люди! Взяла деньги, положила в карман и даже не удивилась». Тогда старшая сестра остановилась, строго посмотрела на младшего брата и спросила: «А чему она должна удивляться? Тому, что ты честный? Так ведь быть честным – это твоя обязанность, а не заслуга». Не сразу понял Костя, о чём говорила старшая сестра. Но зато когда понял – запомнил на всю жизнь.

Вопросы

- 1) Кто шёл по улице?
- 2) Кто потерял деньги?
- 3) Почему Костя пожаловался на старушку?
- 4) Какую истину понял Костя?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-1

В-2

Один випадок

Йшли по вулиці двоє: старша сестра Катя і молодший брат Костя. Вони побачили попереду сиву стареньку бабусю, яка несподівано впустила гроші і не помітила цього. Костя першим побачив це, підняв гроші з землі, а потім побіг і наздогнав стареньку: «Бабуся, ви гроші загубили. Ось вони!».

Старенька взяла свої гроші і поклала їх у кишеню: «Тьху! Яка я стала незручна ... ». Вона сказала це і пішла далі. Костя повернувся до сестри і поскаржився на стареньку: «Бувають же такі люди! Взяла гроші, поклала в кишеню і навіть не здивувалася ». Тоді старша сестра зупинилася, суворо подивилася на молодшого брата і запитала: «А чому вона повинна дивуватися? Тому, що ти чесний? Так, адже бути чесним – це твій обов'язок, а не заслуга.

Не відразу зрозумів Костя, про що говорила старша сестра. Але зате коли зрозумів – запам'ятав на все життя.

Запитання

- 1) Хто йшов по вулиці?
- 2) Хто втратив гроші?
- 3) Чому Костя поскаржився на стареньку?
- 4) Яку істину зрозумів Костя?

МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Варіант № 3

Диалог

- Машина свободна?
- Да, пожалуйста. Куда ехать?
- На Ленинградский вокзал.
- Садитесь. Поехали?
- Да, и если можно, побыстрее.
- Постараюсь. Когда отправляется ваш поезд?
- В 12 часов.
- Сейчас 11. Не беспокойтесь, доедем вовремя. Закройте плотнее дверь.
- Хорошо.
- Куда вы едете?
- В Петербург.
- В Петербург? Туда много поездов идёт днём, а почему вы едете ночным поездом?
- Мне удобнее ехать ночным поездом. Поезд придёт в Санкт-Петербург рано утром. Я позавтракаю и сразу пойду осматривать город.
- Мы доехали. Вот и вокзал.
- Мне к центральному входу. Меня там должны ждать. Сколько с меня?
- 300 рублей.
- Вот получите, здесь 500 рублей.
- Возьмите сдачу. Приятного путешествия!

- Спасибо.

Вопросы

- 1) Между кем и кем происходит этот разговор?
- 2) Когда отходит поезд?
- 3) Каким поездом едет пассажир?
- 4) Сколько заплатил пассажир за проезд?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-1

В-3

Діалог

- Машина вільна?
- Так, будь ласка. Куди їхати?
- На Ленінградський вокзал.
- Сідайте. Поїхали?
- Так, і якщо можна, швидше.
- Постараюся. Коли відправляється ваш потяг?
- О 12 годині.
- Зараз 11. Не турбуйтеся, доїдемо вчасно. Закрийте щільніше двері.
- Добре.
- Куди ви їдете?
- У Петербург.
- У Петербург? Туди багато поїздів йде вдень, а чому ви їдете нічним поїздом?
- Мені зручніше їхати нічним поїздом. Поїзд прийде в Санкт-Петербург рано вранці. Я поснідаю і відразу піду оглядати місто.
- Ми доїхали. Ось і вокзал.
- Мені до центрального входу. Мене там повинні чекати. Скільки з мене?
- 300 рублів.
- Ось отримаєте, тут 500 рублів.
- Візьміть здачу. Приємної подорожі!

- Дякуємо.

Запитання

- 1) Між ким і ким відбувається ця розмова?
- 2) Коли відходить поїзд?
- 3) Яким потягом їде пасажир?
- 4) Яку суму сплатив пасажир за проїзд?

МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Варіант № 4

О. Л. Н. Толстом

В конце XIX века Лев Толстой с семьёй все зимние месяцы проводил в Москве. Его дом находился в рабочем районе города. Лев Николаевич вставал обычно с первыми гудками фабрик, одевался, занимался гимнастикой, убирал свои комнаты. Затем брал топор и шёл в сарай колоть дрова. Эти дрова он сам разносил к печам. Потом привозил воду из Москвы-реки, после этого пил кофе и уходил в кабинет. Здесь писатель обычно работал с 9 часов утра до 3 – 4 часов дня. После работы Толстой шёл на прогулку по Москве. В это время писатель обдумывал свои произведения. В 1895 году Толстому подарили велосипед. Писатель в возрасте 67 лет научился ездить на велосипеде за два дня.

У Толстого в доме можно было видеть самых разных посетителей: писателей, артистов, общественных деятелей, ученых, рабочих, студентов, крестьян. Они приходили к Толстому за советом, за помощью. И для всех у него находилось время.

Вопросы

- 1) Когда Лев Толстой жил с семьёй в Москве?
- 2) С чего начинался рабочий день Толстого?
- 3) Что делал Толстой после работы?

4) В каком возрасте и за какое время писатель научился ездить на велосипеде?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-1

В-4

Про Л. М. Толстого

У кінці ХІХ століття Лев Толстой з родиною все зимові місяці проводив у Москві. Його будинок перебував в робочому районі міста. Лев Миколайович вставав зазвичай з першими гудками фабрик, одягався, робив гімнастику, прибирав свої кімнати. Потім брав сокиру і йшов у сарай колоти дрова. Ці дрова він сам розносив до печей. Потім привозив воду з Москви-ріки, після цього пив каву і йшов до кабінету. Тут письменник зазвичай працював з 9 години ранку до 3 – 4 години дня. Після роботи Толстой йшов на прогулянку Московою. У цей час письменник обмірковував свої твори. У 1895 році Толстому подарували велосипед. Письменник у віці 67 років навчився їздити велосипедом за два дні.

У Толстого в будинку можна було бачити різних відвідувачів: письменників, артистів, громадських діячів, вчених, робітників, студентів, селян. Вони приходили до Толстого за порадою, за допомогою. І для всіх у нього знаходився час.

Запитання

- 1) Коли Лев Толстой жив з родиною в Москві?
- 2) З чого починався робочий день Толстого?
- 3) Що робив Толстой після роботи?
- 4) У якому віці і за який час письменник навчився їздити велосипедом?

МОВА НАВЧАННЯ

М-1

Варіант № 5

Диалог

- Алло, добрый вечер! Можно попросить Машу?

- Это я. Это Вы, Антон? Вас плохо слышно. Перезвоните мне, пожалуйста.
- Простите, что?
- Я говорю: «Перезвоните, то есть наберите мой номер еще раз». Ну вот, теперь нормально. Ну как, Антон, устроились в гостинице?
- Да, все в порядке. Гостиница «Интурист», номер 301. Мне здесь нравится. Сейчас я иду в ресторан, а завтра хочу встретиться с вами, Маша. Помните, Вы обещали показать мне Москву?
- Конечно, помню. Вот и Дима хочет пойти с нами. Можно?
- Конечно. Где мы встречаемся?
- Давайте в 10 утра у Большого театра.
- Договорились. До завтра.

Вопросы

- 1) Кто кому позвонил?
- 2) В какой гостинице устроился Антон?
- 3) Что Антон собирается делать завтра?
- 4) Кто хочет пойти с ними на прогулку?
- 5) Где назначено место встречи?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-1

В-5

Діалог

- Алло, добрий вечір! Можна попросити Машу?
- Це я. Це Ви, Антон? Вас погано чути. Передзвоніть мені, будь ласка.
- Вибачте, що?
- Я говорю: «Передзвоніть, тобто наберіть мій номер ще раз». Ну ось, тепер нормально. Ну як, Антон, влаштувалися в готелі?
- Так, все в порядку. Готель «Інтурист», номер 301. Мені тут подобається. Зараз я йду в ресторан, а завтра хочу зустрітися з вами, Маша. Пам'ятайте, Ви обіцяли показати мені Москву?
- Звичайно, пам'ятаю. Ось і Діма хоче піти з нами. Можна, можливо?
- Звичайно. Де ми зустрічаємось?
- Давайте о 10 ранку біля Великого театру.
- Домовилися. До завтра.

Запитання

- 1) Хто кому зателефонував?
- 2) В якому готелі влаштувався Антон?
- 3) Що Антон збирається робити завтра?
- 4) Хто хоче піти з ними на прогулянку?
- 5) Де призначено місце зустрічі?

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Варіант № 1

Богдан Хмельницький – гетман України

Богдан Хмельницький (1595–1657) – создатель Украинского государства – гетманской державы. Родился в помещичьей семье, получил хорошее образование, знал 4 языка. В 1620 году вместе с польской армией воевал против турок, два года был в плену. Потом служил в казачьем войске, участвовал в походах против крымских татар, в восстаниях 30-х годов против Польши. Во второй половине 40-х годов Богдана Хмельницкого стали преследовать польские шляхтичи: захватили его хутор, женщину, на которой он хотел жениться, избили его сына. Его подозревают в подготовке восстания и арестовывают. В 1647 году ему удаётся бежать на Запорожскую Сечь, где он и поднимает восстание против Польши. В 1648 году его избирают гетманом, потому что он талантливый военный, сильный государственный руководитель, одерживал великолепные победы, и он – блестящий дипломат.

Его смерть в 1657 году положила начало периоду безвластия и гражданской войны в Украине.

Вопросы

- 1) Кем был Богдан Хмельницький?
- 2) В какой семье он родился?
- 3) Когда его избирают гетманом?
- 4) Когда умер Богдан Хмельницький?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-2

В-1

Богдан Хмельницький – гетьман України

Богдан Хмельницький (1595–1657) – творець Української держави – гетьманської держави. Народився в поміщицькій сім'ї, здобув добру освіту, знав 4 мови. 1620 року разом з польською армією воював проти турків, два роки був у полоні. Потім служив у козацькому війську, брав участь у походах проти кримських татар, у повстаннях 30-х років проти Польщі. У другій половині 40-х років Богдана Хмельницького почали переслідувати польські шляхтичі: захопили його хутір, жінку, на якій він хотів одружитися, побили його сина. Його підозрюють у підготовленні повстання і заарештовують. У 1647 році йому вдається втекти на Запорізьку Січ, де він і піднімає повстання проти Польщі. У 1648 році його обирають гетьманом через те, що він талановитий військовий, вдалий державний керівник, здобував чудові перемоги, і він – блискучий дипломат.

Після його смерті в 1657 році почалося безвладдя та громадянські війни в Україні.

Запитання

- 1) Ким був Богдан Хмельницький?
- 2) В якій сім'ї він народився?
- 3) Коли його обирають гетьманом?
- 4) Коли помер Богдан Хмельницький?

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Варіант № 2

Иван Мазепа – гетман Украины

Наиболее известным после Богдана Хмельницкого гетманом Украины был Иван Мазепа. С 1686 по 1708 год он руководил украинской автономией и обеспечивал её стабильное экономическое развитие. Его внимание занимали украинская наука, культура, православная церковь.

Однако Мазепа – личность противоречивая. В борьбе за власть он устранял конкурентов любыми способами. Он предпринял попытку вывести Украину из-под власти России, где она теряла автономию. В войне России со Швецией он перешёл на сторону шведского короля Карла XII. Но большинство казаков Мазепу не поддержало.

После битвы под Полтавой в 1708 году Мазепа вместе с Карлом XII бежали в Молдавию. Там, заболев, Мазепа вскоре умирает.

Мазепа, его жизнь стала основой литературных, музыкальных произведений Байрона, В. Гюго, А. Пушкина, Ф. Листа, П. Чайковского.

Вопросы

- 1) В какой период Иван Мазепа руководил украинской автономией?
- 2) В каком году и с кем Мазепа бежал в Молдавию?
- 3) После какой битвы Мазепа бежал в Молдавию?
- 4) Где он умер?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-2

В-2

Іван Мазепа – гетьман України

Найбільш відомим після Богдана Хмельницького гетьманом України був Іван Мазепа. З 1686 по 1708 рік він керував українською автономією і забезпечував її стабільний економічний розвиток. Він приділяв увагу українській науці, культурі, православній церкві.

Однак Мазепа – особистість суперечлива. У боротьбі за владу він усував конкурентів будь-якими способами. Він зробив спробу вивести Україну з-під влади Росії, де вона втрачала автономію. У війні Росії зі Швецією він перейшов на бік шведського короля Карла XII. Але більшість козаків Мазепу не підтримала.

Після битви під Полтавою в 1708 році Мазепа разом з Карлом XII втекли до Молдови. Там, захворівши, Мазепа незабаром помер.

Мазепа, його життя є основою літературних, музичних творів Байрона, В. Гюго, О. Пушкіна, Ф. Ліста, П. Чайковського.

Запитання

- 1) В який період Іван Мазепа керував українською автономією?
- 2) В якому році і з ким Мазепа втік до Молдови?
- 3) Після якої битви Мазепа втік до Молдови?
- 4) Де він помер?

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Вариант № 3

Роль Тараса Шевченко в українському національному відродженні

Тарас Шевченко – гениальний поет, художник і видатний діяч українського національного визвольного руху. На основі його творчості створювався український мовний стандарт.

До 24-х років він був кріпакським селянином. Рано почав малювати і проявив рідкісний талант. Художники і діячі російської культури викупили його з неволі.

В 1840 році Тарас Шевченко видає збірку своїх літературних творів «Кобзарь», стає учасником Кирило-Мефодієвського братства – товариства, метою якого була ліквідація кріпачества і об'єднання слов'ян в федерацію з центром в Києві. В 1847 році товариство було розкрито, його члени заслани. Тараса Шевченко віддали в солдати з особливим заборонити Ніколая І писати і малювати. Лише через 10 років (після смерті Ніколая І) він був звільнений.

Вопросы

- 1) Ким був Тарас Шевченко?
- 2) До якого віку він був кріпакським селянином?
- 3) В якому році він видав збірку «Кобзарь»?
- 4) В який період його віддали в солдати з заборонити писати і малювати?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-2

В-3

Тарас Шевченко в українському національному відродженні

Тарас Шевченко – геніальний поет, художник і видатний діяч українського національного визвольного руху. На основі його творів створювалася українська мова.

До 24-х років він був кріпаком-селянином. Рано почав малювати і виявив рідкісний талант. Художники і діячі російської культури викупили його з неволі.

1840 року Тарас Шевченко видає збірку своїх літературних творів «Кобзар», стає учасником Кирило-Мефодіївського братства – спільноти, метою якої була ліквідація кріпацтва та об'єднання слов'ян у федерацію з центром у Києві. У 1847 році товариство було розкрито, його члени заслані. Тараса Шевченка віддали в солдати з особистою заборонаю царя Миколи I писати вірші та малювати. Тільки за 10 років (вже після смерті Миколи I) він був звільнений.

Запитання

- 1) Ким був Тарас Шевченко?
- 2) До якого віку він був кріпаком-селянином?
- 3) В якому році він видав збірку «Кобзар»?
- 4) Коли Шевченка віддали в солдати, заборонивши писати і малювати?

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Варіант № 4

Кантилён – первый теоретик бизнеса

Термин «предприниматель» впервые ввёл французский экономист Ришар Кантилён в начале 18 века. Он подразумевал человека, который берёт на себя риск, связанный с организацией нового предприятия или с разработкой новой идеи, новой продукции или нового вида услуг, предлагаемых обществу. Например, основы американской индустрии были заложены в конце 19 – начале 20 вв. несколькими смелыми предпринимателями, к которым относятся Джон Рокфеллер (нефть), Джон Морган (сталь и банковское дело), Эндрю Мелон (алюминий), Эндрю Корнеги (сталь), Генри Форд (автомобили).

Кантілєн був першим теоретиком бізнесу. В його книзі дається систематичне описання підприємництва. Кантілєн розумів підприємництво як функцію особливого роду і підкреслював елемент ризику, який завжди присутній в підприємницькій діяльності. Його праця отримала широку популярність у Франції.

Вопросы

- 1) Кто впервые ввёл термин «предприниматель»?
- 2) Когда впервые был введён термин «предприниматель»?
- 3) Какой элемент подчёркивал в предпринимательстве Кантілєн?
- 4) Где широко распространён труд Ришара Кантілєна?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-2

В-4

Кантілєн – перший теоретик бізнесу

Термін «підприємець» вперше ввів французький економіст Рішар Кантілєн на початку 18 століття. Він мав на увазі людину, яка бере на себе ризик, пов'язаний з організацією нового підприємства або з розробкою нової ідеї, нової продукції або нових послуг, які пропонуються суспільству. Наприклад, основи американської індустрії були закладені в кінці 19 – початку 20 ст. декількома сміливими підприємцями, до яких належать Джон Рокфеллер (нафта), Джон Морган (сталь і банківська справа), Ендрю Мелон (алюміній), Ендрю Корнегі (сталь), Генрі Форд (автівки).

Кантілєн був першим теоретиком бізнесу. У його книзі міститься систематичний опис підприємництва. Кантілєн розумів підприємництво як функцію особливого роду та виокремлював складник ризику, який завжди присутній у підприємницькій діяльності. Його книга отримала широку популярність у Франції.

Запитання

- 1) Хто вперше ввів термін «підприємець»?
- 2) Коли вперше був введений термін «підприємець»?

- 3) Який складник виокремлював у підприємництві Кантільон?
- 4) Де широко розповсюджена книга Рішара Кантільона?

МОВА НАВЧАННЯ

М-2

Вариант № 5

Образование Украинской Народной Республики (УНР)

Сначала украинские демократические организации с целью достижения широкой автономии в составе России организовали Центральную Раду – общественную организацию. Однако российские власти отказались признать её. Тогда Рада сама провозгласила автономию Украины и создала её правительство (1917 год). После Октябрьской революции началась война Украины с Советской Россией, и Рада отказалась от идеи автономии. Украина стала Украинской Народной Республикой – УНР.

В этих сложных условиях созданием украинского государства руководит крупный украинский историк, деятель украинского национального движения Михаил Грушевский. Его фундаментальный труд «История Украины-Руси» до сих пор остаётся наиболее значительным произведением отечественной истории.

Вопросы

- 1) Как называлась общественная организация украинских демократов?
- 2) В каком году Рада провозгласила автономию Украины и создала правительство?
- 3) Когда началась война Украины с Советской Россией?
- 4) Кто руководит в это время созданием украинского государства?

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-2

В-5

Утворення Української Народної Республіки (УНР)

Спочатку українські демократичні організації з метою досягнення широкої автономії в складі Росії організували Центральну Раду – громадську організацію. Однак російська влада відмовилася визнати її. Тоді Рада сама проголосила автономію України і створила її уряд (1917 рік). Після Жовтневої революції почалася війна України з Радянською Росією, і Рада відмовилася від ідеї автономії. Україна стала Українською Народною Республікою – УНР.

Під час складних умов створенням української держави керує відомий український історик, діяч українського національного руху Михайло Грушевський. Його фундаментальний твір «Історія України-Русі» й зараз залишається найбільш значним твором вітчизняної історії.

Запитання

- 1) Як називалася громадська організація українських демократів?
- 2) В якому році Рада проголосила автономію України і створила уряд?
- 3) Коли почалася війна України з Радянською Росією?
- 4) Хто керує в цей час створенням української держави?

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

Вариант № 1

Образование и поражение УНР

В 1918 году в Киеве немецким оккупационным командованием была свергнута Центральная Рада, появилась гетманская держава во главе с гетманом Скоропадским, которая просуществовала полгода. Сырьё и продовольствие он вывозил в Германию, для подавления крестьянских восстаний посылал войска. Правительство его было крайне непопулярным. После бегства Скоропадского в Германию восстанавливается Украинская Народная Республика. Руководящий орган – Директория из пяти человек.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

В-1

Створення і поразка УНР

У 1918 році в Києві німецьким окупаційним командуванням була повалена Центральна Рада, з'явилася гетьманська держава на чолі з гетьманом Скоропадським, яка проіснувала півроку. Сировину і продовольство він вивозив до Німеччини, для придушення селянських повстань посилав війська. Уряд його був вкрай непопулярним. Після втечі Скоропадського до Німеччини відновлюється Українська Народна Республіка. Керівний орган – Директорія з п'яти чоловік.

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

Варіант № 2

Создание СССР и Украина

После революции 1917 года Российская империя распалась на национальные государства (в их числе была и Украина), однако в них тоже правили национальные коммунистические партии, которые подчинялись коммунистической партии России. Поэтому их независимость была формальной. В начале 20-х годов был поставлен вопрос о юридическом объединении этих государств.

Сталин и другие руководители предлагали, чтобы все государства вошли в состав России на правах автономий. Ленин же предлагал концепцию союза: вхождение на равных правах всех республик, включая Россию. Украина поддержала ленинскую идею. Этот план и был реализован.

В 1922 году на съезде Советов в Харькове Украина выступила с инициативой объединения, и в декабре 1922 года на 1-м Всесоюзном съезде Советов провозгласили создание Советского Союза – государства, которое существовало до декабря 1991 года. Республики, входившие в состав СССР, были лишены политической независимости.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

Варіант № 2

Створення СРСР та України

Після революції 1917 року Російська імперія розпалася на національні держави (в їх числі була і Україна), проте в них теж керували національні комуністичні партії, які підпорядковувалися комуністичній партії Росії. Тому їх незалежність була формальною. На початку 20-х років було поставлено питання про юридичне об'єднання цих держав.

Сталін та інші керівники пропонували, щоб все держави увійшли до складу Росії на правах автономій. Ленін же пропонував концепцію союзу: входження на рівних правах усіх республік разом з Росією. Україна підтримала ленінську ідею. Цей план і був реалізований.

У 1922 році на з'їзді Рад в Харкові Україна виступила з ініціативою об'єднання, і в грудні 1922 року на 1-му Всесоюзному з'їзді Рад проголосили створення Радянського Союзу – держави, яка існувала до грудня 1991 року. Республіки, що входили до складу СРСР, були позбавлені політичної незалежності.

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

Вариант № 3

Политика украинизации в 20 – 30 годы

Когда власть в Украине перешла к коммунистам, они не имели поддержки со стороны населения (особенно на селе). Украинцы-коммунисты, которых в Коммунистической партии было около 23 %, активно выступали за развитие украинской культуры, языка, благодаря чему многих удалось привлечь на сторону Советской власти. Стали возвращаться украинцы-эмигранты (например, историк Михаил Грушевский). Украинский язык становился государственным, на украинский язык переходили вузы, государственные учреждения, увеличивалось количество журналов и газет на украинском языке.

Национальные меньшинства, проживающие в Украине, получили национально-культурную и территориальную автономию. Работали школы с немецким, польским, белорусским, татарским и другими языками обучения.

Однако в 30-е годы эта политика начинает сворачиваться, её сторонников обвиняют в национализме, многих арестовывают, ликвидируют национальные районы нацменьшинств. Начинается политика русификации.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

В-3

Політика українзації в 20 – 30 роки

Коли владу в Україні захопили комуністи, вони не мали підтримки з боку населення (особливо на селі). Українці-комуністи, яких в Комуністичній партії було близько 23 %, активно виступали за розвиток української культури, мови, завдяки цьому багатьох вдалося залучити на бік Радянської влади. Поверталися українці-емігранти (наприклад, історик Михайло Грушевський). Українська мова перетворювалася на державну, українську мову запроваджували у вишах, державних установах, збільшувалася кількість журналів і газет українською мовою.

Національні меншини, які проживали в Україні, отримали національно-культурну та територіальну автономію. Працювали школи з німецькою, польською, білоруською, татарською та іншими мовами навчання.

Однак в 30-ті роки цю політику починають згортати, її прихильників звинувачують у націоналізмі, багатьох заарештовують, ліквідують національні райони нацменшин. Починається політика русифікації.

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

Вариант № 4

Индустриализация в Украине в 20 – 30-е годы

После гражданской войны необходимо было восстанавливать промышленность. Начинается насильственная коллективизация крестьян. Средства от их ограбления должны были обеспечить развитие

промышленности. Кроме того, проводились обязательные займы на индустриализацию. Увеличили производство и продажу водки населению. Продавались за границу ценности из национальных музеев.

Все средства шли на развитие тяжёлой промышленности (в Украине это ХТЗ (Харьковский тракторный завод), турбинный завод, Азовсталь, Запорожсталь, Днепрогэс и др.) Темпы строительства были высокими. В эти годы по уровню развития тяжёлой промышленности Украина опередила ряд западных стран. Но при этом сельское хозяйство было развалено, уровень жизни людей был очень низок. Экономика обслуживала свой собственный рост, а не потребности людей.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

В-4

Індустріалізація в Україні в 20 – 30-ті роки

Після громадянської війни необхідно було відновлювати промисловість. Починається насильницька колективізація селян. Засоби від їх пограбування повинні були забезпечити розвиток промисловості. Крім того, проводилися обов'язкові позики на індустріалізацію. Збільшили виробництво і продаж горілки населенню. Продавали за кордон цінності з національних музеїв.

Усі кошти йшли на розвиток важкої промисловості (в Україні це ХТЗ/Харківський тракторний завод, турбінний завод, Азовсталь, Запоріжсталь, Дніпрогес та ін.) Темпи будівництва були високими. У ці роки за рівнем розвитку важкої промисловості Україна випередила деякі західні країни. Але при цьому сільське господарство було розвалено, рівень життя людей був дуже низький. Економіка обслуговувала свій власне зростання, а не потреби людей.

МОВА НАВЧАННЯ

М-3

Варіант № 5

Коллективизация в Украине

Коллективизация – это объединение отдельных личных крестьянских хозяйств в коллективные. Эти колхозы полностью контролировались государством. Объединяли крестьян в колхозы насильно, в очень сжатые сроки. Наиболее богатых крестьян вместе с семьями ссылали в необжитые районы Сибири и Дальнего Востока, а их имущество забирали. Сопротивление жестоко подавляли. Однако средств всё равно не хватало, поэтому у крестьян проводили обыски, зерно и скот отбирали.

В результате в 1932 – 1933 годах в Украине начался сильный голод. Попытки людей спастись, уходя за границу, пресекались специальными войсками. Точная цифра погибших от голода неизвестна, но специалисты называют цифры от 3,5 до 5 миллионов человек. Сельское хозяйство было разрушено.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-3

В-5

Колективізація в Україні

Колективізація – це об'єднання окремих особистих селянських господарств у колективні. Ці колгоспи повністю контролювалися державою. Об'єднували селян в колгоспи насильно, дуже стислими термінами. Найбільш багатих селян разом із родинами засиляли в необжиті райони Сибіру і Далекого Сходу, а їх майно забирали. Опір жорстоко придушували. Однак коштів все одно не вистачало, тому у селян проводили обшуки, зерно і худобу відбирали.

Через це в 1932 – 1933 роках в Україні почався страшний голод. Спроби людей врятуватися, їдучи за кордон, припинялися спеціальними військами. Точна цифра загиблих від голоду невідома, але фахівці називають цифри від 3,5 до 5 мільйонів чоловік. Сільське господарство було зруйновано.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Варіант № 1

Земли Украины в докиевские времена

Люди на этих землях появились около одного миллиона лет назад. Одними из первых были трипольцы (поселения найдены археологами около села Триполье близ Киева). Эти древнейшие земледельцы жили между двумя реками – Днепром и Дунаем – на плодороднейших землях. Их традиции земледелия, их обычаи украшать жилища оказали влияние на формирование украинской культуры. Влияли на украинцев и другие народы, жившие в различные времена на этой территории (скифское государство, греческие города-колонии около Черного моря).

В середине первого тысячелетия на всей территории Украины появляются славяне. Со временем они разделяются на западных и восточных славян (антов), которые были предками нынешних украинцев, белорусов и русских. У антов было хоть и примитивное, но государство, которое в VIII веке разгромили кочевые племена. После разгрома племена славян объединяются в племенные союзы. Эти союзы стали основой формирования древнерусского государства.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-1

Землі України в докиївські часи

Люди на цих землях з'явилися близько одного мільйона років тому. Одними з перших були трипільці (поселення знайдені археологами біля села Трипілья біля Києва). Ці найдавніші землероби жили між двома річками – Дніпром і Дунаєм на найродючіших землях. Їх традиції землеробства, їх звичаї прикрашати оселі, впливали на формування української культури. Впливали на українців також інші народи, що жили в різні часи на цій території (скіфська держава, грецькі міста-колонії близько Чорного моря).

У середині першого тисячоліття на всій території України з'являються слов'яни. Згодом вони поділяються на західних і східних слов'ян (антів), які були предками нинішніх українців, білорусів і росіян. У антів була хоч і примітивна, але держава, яка в VIII столітті розгромила кочові племена. Після розгрому племена слов'ян об'єднуються в племінні союзи. Ці союзи є основою формування давньоруської держави.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Вариант № 2

Государство Киевская Русь

Из союза славянских племён, живших в среднем течении Днепра, скандинав – норманн Рюрик образовал государство – Киевскую Русь (со временем северные европейцы были ассимилированы местным населением).

Киевская Русь была монархией с единоличной властью, которая передавалась по наследству. Правителем был великий князь киевский. Другие княжества, входившие в государство, были достаточно самостоятельны. От князей и феодалов зависели крестьяне – с них собирали дань, но они были достаточно свободны и могли переходить с места на место.

Наиболее развиты в это время земледелие, скотоводство, ремёсла, торговля. Через Киевскую Русь проходил важный торговый путь «из варяг в греки», то есть с севера на юг: из Балтийского моря по малым рекам, Днепру в Чёрное море и Константинополь. Были в Киевской Руси деньги (гривны), чеканились монеты.

В 988 году была принята государственная религия – христианство (из Византии). Самостоятельность княжеств росла, увеличивались различия между ними. В XII веке Киевская Русь распалась на независимые княжества, а древнерусская народность – на три народа: украинцев, белорусов и русских. В XIII веке русские земли завоевали татаро-монголы.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-2

Держава Київська Русь

Із союзу слов'янських племен, що жили в середній течії Дніпра, скандинав–Норманн Рюрик утворив державу – Київську Русь (згодом північні європейці були асимільовані місцевим населенням).

Київська Русь була монархією з одноосібною владою, яка передавалася у спадщину. Правителем був великий князь київський. Інші князівства, що входили в державу, були досить самостійні. Від князів і феодалів залежали селяни – з них збирали данину, але вони були досить вільні і могли переходити з місця на місце.

Найбільш розвинені в цей час землеробство, скотарство, ремесла, торгівля. По Київській Русі проходив важливий торговий шлях «з варяг у греки», тобто з півночі на південь: з Балтійського моря по малих річках, Дніпру в Чорне море і Константинополь. Були в Київській Русі гроші (гривні), карбувалися монети.

У 988 році була прийнята державна релігія – християнство (з Візантії). Самостійність князівств зростала, збільшувалися відмінності між ними. У XII столітті Київська Русь розпалася на незалежні князівства, а давньоруська народність – на три народи: українців, білорусів і росіян. У XIII столітті руські землі завоювали татаро-монголи.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Варіант № 3

Культура Киевской Руси

Культура Киевской Руси была для своего времени высокоразвитой, так как восприняла традиции и славянских племён, и Византии, откуда пришло на Русь христианство. Поэтому литература, живопись, архитектура Киевской Руси тесно связаны с церковью. Литература тех времён – летописи (наиболее древняя – XII века), из них мы узнаём о событиях тех лет. Самое известное произведение – «Слово о полку Игореве». Оно призывает русских князей к единству.

В это время строятся великолепные соборы и церкви, их расписывают великие художники.

Князь Ярослав Мудрый при Софийском соборе в Киеве создаёт библиотеку, в которой книги не только переписывались и хранились, но и переводились с иностранных языков.

Киевская Русь внесла большой вклад в развитие мировой культуры.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-3

Культура Київської Русі

Культура Київської Русі була для свого часу високорозвиненою через те, що сприйняла традиції і слов'янських племен і Візантії, звідки прийшло на Русь християнство. Тому література, живопис, архітектура Київської Русі тісно пов'язані з церквою. Література тих часів – літописи (найбільш давні належать XII століттю), з них ми дізнаємося про події тих років. Найвідоміший твір - «Слово о полку Ігоревім». Воно закликає руських князів до єдності.

У ці часи будуються чудові собори і церкви, їх розписують великі художники.

Князь Ярослав Мудрий у Софійському соборі в Києві створює бібліотеку, в якій книги не тільки переписували і зберігали, а й перекладали з іноземних мов.

Київська Русь доклала великих зусиль у розвиток світової культури.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Вариант № 4

Украинские земли под властью Литвы и Польши

В XIV веке земли современной Украины захватывает Литовское государство. Однако при этом оно 1) освобождает их от татаро-монгольских завоевателей; 2) литовцы воспринимают от более развитых

славян Киевской Руси нормы древнерусского права, административное управление, религию. Славян было больше, и они активно ассимилировали литовцев.

Но полного слияния этих народов не произошло, так как в 1385 году литовцы принимают католичество («Кревская уния»), а на западных украинских землях появляется польская администрация: украинцы-помещики объявляют себя поляками, православная церковь притесняется, усиливается запрет на украинский язык и культуру.

В ответ начинается борьба украинцев за национальное освобождение.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-4

Українські землі під владою Литви та Польщі

У XIV столітті землі сучасної України захоплює Литовська держава. Однак при цьому вона 1) звільняє їх від татаро-монгольських завойовників; 2) литовці сприймають від більш розвинених слов'ян Київської Русі норми давньоруського права, адміністративне управління, релігію. Слов'ян було більше, і вони активно асимілювали литовців.

Але повного злиття цих народів не відбулося через те, що 1385 року литовці приймають католицизм («Кревська унія»), а на західних українських землях з'являється польська адміністрація: українці-поміщики оголошують себе поляками, православна церква зазнає утисків, посилюється заборона на українську мову і культуру.

У відповідь починається боротьба українців за національне визволення.

МОВА НАВЧАННЯ

М-4

Вариант № 5

Возникновение украинского казачества

Первые упоминания об украинских казаках (тюркское слово, означающее «степной разбойник», «вольный человек») относятся к концу

XV века. К этому времени южные земли украинцев постоянно подвергались набегам крымских татар, которые грабили местное население и угоняли его в рабство. А земли здесь были плодородные, в лесах было много зверей, в реках – рыбы. Однако жизнь в этих местах была крайне опасна.

Эти земли называли «дикое поле». Выжить в таких условиях мог лишь особый тип человека – работник-воин. Селились здесь либо охотники за зверем и рыбой, либо крепостные крестьяне, убежавшие от помещиков.

Мужчины объединялись в группы (ватаги), выбирали атамана и уходили в «дикое поле» на тёплый сезон, а зимой возвращались домой. Однако потом стали строить укрепления («сечи») и проводить там целый год. В 40-х годах XVI века ватаги объединились в одну Запорожскую Сечь – казацкую республику. Все руководители выбирались: во главе – кошевой атаман, его помощники – старшины. Сечь делилась на курени во главе с куренными атаманами, женщины и дети сюда не допускались. Главным делом казаков была защита от врагов.

В 1775 году российская императрица Екатерина II приказала разрушить Сечь.

УКРАЇНСЬКА МОВА

М-4

В-5

Виникнення українського козацтва

Перші згадки про українських козаків (тюркське слово, що означає «степовий розбійник», «вільна людина») належать до кінця XV століття. До цього часу південні землі українців постійно зазнавали нападів кримських татар, які грабували місцеве населення і гнали його в рабство. А землі тут були родючі, в лісах було багато звірів, в річках – риби. Однак життя в цих місцях було вкрай небезпечним.

Ці землі називали «дике поле». Вжити в таких умовах міг лише особливий тип людини – працівник-воїн. Селилися тут або мисливці за звіром і рибою, або кріпаки, які втекли від поміщиків.

Чоловіки об'єднувалися в групи (ватаги), вибирали отамана і йшли в «дике поле» на теплий сезон, а взимку поверталися додому. Однак потім стали будувати укріплення («січі») і знаходитися там протягом усього року. У 40-х роках XVI століття ватаги об'єдналися в одну Запорізьку Січ - козацьку республіку. Всі керівники вибиралися: на чолі – кошовий отаман, його помічники – старшини. Січ ділилася на курені на чолі з курінними отаманами, жінки та діти сюди не допускалися. Головною справою козаків був захист від ворогів.

У 1775 році російська імператриця Катерина II наказала зруйнувати Січ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Витковская Э. В. Русский язык : учебник для иностранных студентов подготовительных факультетов / Э. В. Витковская и др. – Харьков : Мир детства, 2005. – 320 с.
2. Варава С. В. ДРУГ : Русский язык для начинающих : учебное пособие для студентов-иностранцев. Основной курс. В двух частях / С. В. Варава. – Харьков : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2012. – 423 с.
3. Бескоровайная Л. С. Глобус : Русский язык для иностранных студентов подготовительных факультетов. В семи книгах. Переизданное / Л. С. Бескоровайная и др. – Харьков : ХНАДУ, 2012. – 700 с.
4. Нагайцева Н. И. Начало : учебник по русскому языку для студентов-иностранцев. Основной курс / Н. И. Нагайцева, Т. А. Снегурова. – Харьков : Регион-информ, 2001. – 600 с.

5. Хачатурян Н. М. Структурно-смысловой анализ и трансформация текста : учебное пособие для студентов-иностранцев / Н. М. Хачатурян, В. Ф. Шевченко. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. – 227 с.
6. Калашник В. Г. Самоучитель по украинскому языку / В. Г. Калашник. – Киев : Наука, 1999. – 221 с.
7. Кримец О. М. Общаемся по-русски: учебное пособие для иностранных студентов / О. М. Кримец и др. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2013. – 227 с.
8. Полянская И. В. Профессиональное общение : Учебно-лексикографический комплекс для иностранных студентов экономических специальностей. Ч.1 / И. В. Полянская. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2002. – 119 с.
9. Полянская И. В. Профессиональное общение: учебное пособие для иностранных студентов высших учебных заведений всех специальностей. В двух частях / И. В. Полянская. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. – 408 с.
10. Пенькова Е. Г. Українська мова : навчальний посібник / Е. Г. Пенькова. – Харьков : НТУ «ХП», 2014. – 279 с.

ЗМІСТ

Передмова	3
Список скорочень	5
Модуль № 1	6
Модуль № 2	28
Модуль № 3	55

Модуль № 4	93
Матеріали для аудіювання	133
Список літератури	160
Зміст	161

Навчальне видання

Полянська Ірина Валентинівна
Чернявська Світлана Миколаївна

**ТРЕНІНГ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЩОДО ПІДГОТОВКИ
ДО ТЕСТУВАННЯ ТА МОДУЛІВ З ДИСЦИПЛІН «УКРАЇНСЬКА
МОВА ЯК ІНОЗЕМНА» ТА «МОВА НАВЧАННЯ»
В АСПЕКТІ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ КОНЦЕПЦІЇ КОМУНІКАТИВНО-
ІНТЕНЦІЙНОЇ МОДЕЛІ**

Навчальний посібник

*Відповідальний за випуск доц. Чернявська С.М.
Роботу до видання рекомендувала проф. Снігурова Т.О.*

В авторській редакції

Видавничий центр НТУ «ХП»
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 21

План 2019 р., поз. 63
Підписано до друку _____.201_ р.
Формат 60x84 ^{1/8}. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ксерографічний. Ум. друк. арк. 13,8. Обл.-вид. арк. 12,0.
Наклад 10 прим. Зам. № 05-19 Ціна договірна.